

2016

ÅRSRAPPORT

GENERELL INFORMASJON

04 1. BANKEN OG VIRKSOMHETEN

08 2. VIKTIGE HENDELSER I 2016

09 3. HOVEDTALL

10 4. FINANSIELL KALENDER 2017

11 5. NØKKELTALL FOR SPAREBANK 1 BV

12 6. SAMFUNNSANSVAR

ÅRSRAPPORT

16 7. ÅRSBERETNING 2016

25 8. RESULTAT

26 9. BALANSE

27 10. EGENKAPITALENDRING

29 11. KONTANTSTRØMOPPSTILLING

30 12. NOTER TIL REGNSKAPET

91 13. EIERSTYRING OG SELSKAPSLEDELSE

92 14. ERKLÆRING FRA STYRETS MEDLEMMER OG DAGLIG LEDER

93 15. REVISJONSBERETNING 2016

ANNEN INFORMASJON

98 16. MARKED

100 17. EGENKAPITALBEVIS I SPAREBANK 1 BV

102 18. ORGANISASJONSSTRUKTUR KONSERN

104 19. PRESENTASJON AV STYRET

106 20. GENERALFORSAMLING OG REVISJON

GENERELL INFORMASJON

1. BANKEN OG VIRKSOMHETEN

Dette er SpareBank 1 BV

SpareBank1 BV konsernets virksomhet er bygget på målsetning om å være en solid og god lokal aktør som skaper verdier i vår region. Med en kombinasjon av lokal tilstedeværelse, solid rådgiverkompetanse og god tilgjengelighet ved gode digitale løsninger er målsetningen å levere gode kundeopplevelser. Konsernets styrker er bygget på nærhet til kundene og raske, effektive beslutningsprosesser. God lokalkunnskap og høy faglig kompetanse gjør kundebehandlingen fleksibel og effektiv.

Historikk

Banken har hatt en lang og tradisjonsrik historie med flere, lokale konsolideringer. I Buskerud har banken røtter fra Sandsvær Sparebank som ble etablert i 1883, mens man i Vestfold har røtter fra Sandeherreds Sparebank som ble etablert i 1859.

Med virkning fra den 2. januar 2017 fusjonerte SpareBank 1 BV og SpareBank 1 Nøtterøy-Tønsberg. SpareBank1 Nøtterøy-Tjøme ble etablert allerede i 1857 og er en lokalbank med lange tradisjoner som nå skal leve videre under navnet SpareBank1 BV. Den nyfusjonerte banken har opprettet nytt hovedkontor i Tønsberg.

Visjon, verdier og mål

Visjon

Sammen skaper vi verdi.

Vårt verdigrunnlag

Kunden først – sammen er vi best.

Våre verdier

Lærende, engasjert og nær.

Strategisk hovedmålsetning

Konserns strategiske hovedmålsetning er å skape verdi for kundene og den regionen konsernet er en del av. Vi ønsker å løfte frem lokale initiativ, bedriftene og de menneskene som bor i regionen slik at vi sammen kan bidra til vekst og utvikling. Gjennom dette skapes også verdier for eierne og ansatte i virksomheten.

Hovedføringer i konsernets strategi frem mot 2020 er:

- Innta nye markedsposisjoner og skape varig konkurransekraft både i person- og bedriftsmarkedet. I personmarkedet ved å være «Kundens relevante partner gjennom livsfaser», og i bedriftsmarkedet ved å gi «tilgjengelig og relevante løsninger som gir trygghet og skaper verdi for næringslivet i vår region».

- God inntjening og en bedret risikojustert avkastning som skaper bærekraft for langsiktig satsning og vekst. Det er lagt et langsiktig mål for egenkapitalavkastning på minimum 10 %.
- Sterkere satsning på andre driftsinntekter i person- og bedriftsmarkedet som er mindre kapitalkrevende enn utlån. Innenfor bedriftsmarkedet skal det legges til rette for en bedre bransjediiversifisering
- Videre skal det arbeides med å digitalisere og industrialisere kunde- og interne prosesser for å bedre kundenes opplevelser og bedre utnyttelsen av konsernets ressurser.
- En soliditet som gjør konsernet i stand til å realisere strategiske mål om vekst og utvikling samt ha rom for aktivt å kunne ta initiativ til verdiskaping når mulighetene er der. Målsatt nivå for ren kjernekapital er satt til 15 %.
- Være en aktiv part i aktuelle struktur- og konsolideringsprosesser i regionen.

Forretningsidé

Forretningsområder

SpareBank1 BV skal bidra til verdiskaping i lokalsamfunnene gjennom å tilby et bredt spekter av finansielle tjenester, samt relevant rådgiving til privatpersoner og bedrifter.

I alle forretningsområdene skal vi tilby et produktspekter som er konkurransedyktig i bredde, kvalitet og aktualitet. Virksomheten innen alle forretningsområdene skal være kjennetegnet ved rådgiving og aktiv salgsorientering. Salg og rådgiving skal baseres på høy kompetanse, god kvalitet og etiske normer i tråd med tradisjonene i sparebanknæringen.

Markedsområde

SpareBank 1 BVs geografiske markedsområde omfatter Buskerud med tyngdepunkt rundt Kongsberg og Drammen, og Vestfold der bankens geografiske område strekker seg fra Horten i nord til Larvik i syd.

SpareBank 1 BV – konsernet har forretningsadresse i Tønsberg, og har rådgivningskontorer i Drammen, Lier, Kongsberg, Holmestrand, Horten, Nøtterøy, Sandefjord og Larvik.

Ressursforvaltning

Innenfor de satsningsområder som er beskrevet i forretningsideen, skal ressursene anvendes på den måten som gir best avkastning på anvendt kapital, til beste for eierne av egenkapitalbevis, kundene, ansatte og distriktet.

SpareBank 1-alliansen

SpareBank 1-alliansen er et bank- og produksamarbeid der SpareBank 1-bankene i Norge samarbeider gjennom de felleseide selskapene SpareBank 1 Gruppen og SpareBank 1 Banksamarbeidet DA.

SpareBank 1-alliansen er Norges nest største finansgruppering. Alliansen består av 16 selvstendige banker som er fullverdige leverandører av finansielle produkter og tjenester til privatpersoner, bedrifter og organisasjoner. Kundene skal oppleve at SpareBank 1-alliansen er den beste på nærhet, lokal forankring og kompetanse. Totalt har alliansen ca. 7000 medarbeidere, hvorav ca. 1200 er tilknyttet SpareBank 1 Gruppen og SpareBank 1 Banksamarbeidet med datterselskaper.

SpareBank 1 Gruppen og SpareBank 1 Banksamarbeidet utgjør Alliansesamarbeidet. Hensikten med Alliansesamarbeidet er å levere attraktive produkter og

tjenester med fokus på gode kundeopplevelser for å bidra til SpareBank 1-bankenes konkurransekraft og lønnsomhet, slik at de forblir sterke og selvstendige. Alliansesamarbeidets visjon er: Attraktiv for kundene og bankene.

SpareBank 1 Banksamarbeidet leverer forretningsplattformer og felles forvaltnings- og utviklingstjenester til alliansebankene som kunder, og bidrar til at felles utvikling og felles aktiviteter gir bankene stordrifts- og kompetansefordeler. Selskapet eier og forvalter også alliansens immaterielle rettigheter under det felles merkevarenavnet SpareBank 1.

SpareBank 1 Banksamarbeidet utvikler og leverer felles IT/mobilløsninger, merkevare- og markedsføringskonsepter, forretningskonsepter, kompetanse, analyser, prosesser, beste-praksis-løsninger og innkjøp.

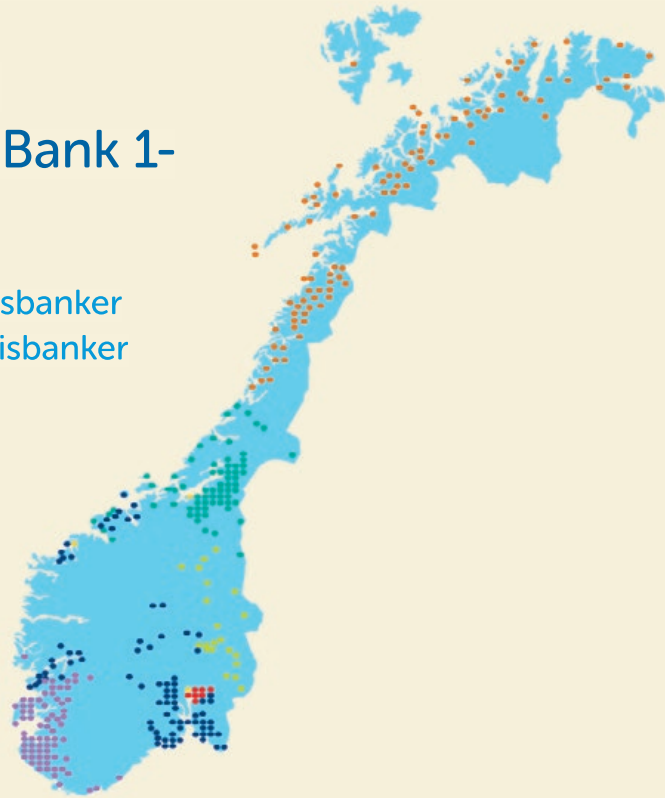
Disse 16 selvstendige bankene er sammen om SpareBank 1-alliansen

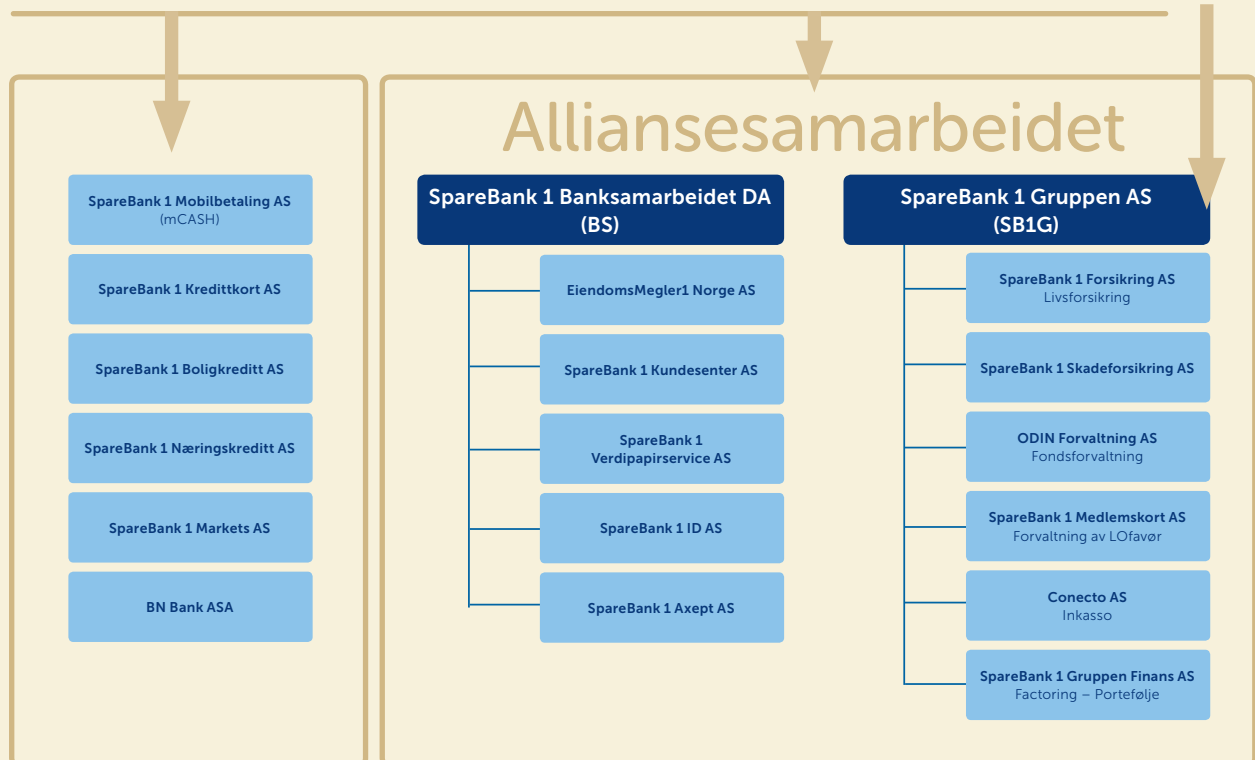
- SpareBank 1 BV
- SpareBank 1 Gudbrandsdal
- SpareBank 1 Hallingdal Valdres
- SpareBank 1 Lom og Skjåk
- SpareBank 1 Modum
- SpareBank 1 Nord-Norge
- SpareBank 1 Nordvest
- SpareBank 1 Nøtterøy-Tønsberg
- Bank 1 Oslo Akershus AS
- SpareBank 1 Ringerike Hadeland
- SpareBank 1 SMN
- SpareBank 1 SR-Bank ASA
- SpareBank 1 Søre Sunnmøre
- SpareBank 1 Telemark
- SpareBank 1 Østfold Akershus
- Sparebanken Hedmark

Av de 16 selvstendige sparebankene i SpareBank 1-alliansen er:

- 6 børsnoterte egenkapitalbevisbanker
- 8 tradisjonelle egenkapitalbevisbanker
- 1 aksjesparebank
- 1 forretningsbank

Alliansepartnere/eiere

Konsernledelsen pr. 9. januar 2017

Rune Fjeldstad
Administrerende direktør

Geir Årstein Hansen
Viseadm. direktør
Økonomi, finans og kredittstyring

Marianne S. Evensen
Direktør
Risikostyring og compliance

Kristian Kloster
Direktør
Forretnings- og organisasjonsutvikling

Lasse Olsen
Direktør
Personmarked

Stian Thomassen
Direktør
Bedriftsmarked

Tonje Stormoen
Direktør
Forretningsstøtte

2. VIKTIGE HENDELSER I 2016

Mars

Konsernet Sparebank 1 BV legger fram resultatet for 2015. Samlet offisielt resultat før skatt ble 229,9 millioner kroner.

Juni

Styrene i SpareBank 1 BV og SpareBank 1 Nøtterøy-Tønsberg vedtok intensjonsavtale om sammenslåing av bankene.

Oktober

Fusjonsplanen ble endelig vedtatt i bankenes generalforsamling.

November

EiendomsMegler 1 BV AS (EM1) kjøper aksjene i USBL Garanti Eiendoms-
megling AS og Garanti Oppgjør AS. Samtidig inngås samarbeids-/markeds-
avtale mellom EM1 og USBL.

Desember

Styrene i de 2 bankene besluttet gjennomføring av fusjonen pr 2. januar
2017 etter at tillatelse fra Finanstilsynet og Finansdepartementet forelå.

3. HOVEDTALL

Konsern (tusen kroner)	2016	2015	2014	2013	2012	2011
Forvaltningskapital	24.412.085	23.197.188	22.852.055	22.133.300	22.710.949	21.946.846
Inntekter	782.852	647.968	766.033	688.406	614.312	522.750
Kostnader	440.290	401.431	390.539	399.376	358.534	361.956
Tap	(54.409)	16.649	70.482	2.463	7.605	32.508
Resultat etter skatt	307.659	176.034	250.110	216.180	183.230	98.699
Brutto utlån	19.459.614	18.498.195	17.654.932	16.144.778	17.390.813	17.034.918
Innskudd fra kunder	14.959.755	13.646.286	13.773.921	13.848.699	13.463.677	12.692.931
Gjennomsnittlig forvaltningskapital	23.792.866	22.951.058	22.443.131	22.379.035	22.108.270	21.458.037
Rentenetto	1,69	1,51	1,43	1,35	1,33	1,40
Kostnadseffektivitet	56,2 %	62,0 %	51,0 %	58,0 %	58,4 %	69,2 %
Egenkapitalavkastning	11,2 %	7,6 %	11,8 %	11,1 %	10,4 %	6,0 %
Kapitaldekning	20,3 %	18,1 %	15,8 %	18,0 %	15,9 %	14,9 %
Avkastning pr egenkapitalbevis* (kr)	3,73	1,36	2,02	1,87	1,52	0,83
Kurs på egenkapitalsbevis 31.12.* (kr)	27,50	19,10	25,98	22,26	17,20	18,68

* Historiske tall er oppdaterte iht emisjon desember 2015

4. FINANSIELL KALENDER 2017

15. februar

Regnskap 4. kvartal 2016 og foreløpig årsregnskap for 2016

14. mars

Styremøte offisielt regnskap 2016

30. mars

Generalforsamling med fastsettelse av årsoppgjør og utbytte

11. mai

1. kvartals resultat

14. august

2. kvartals resultat

9. november

3. kvartals resultat

5. NØKKELTALL FOR SPAREBANK 1 BV

Konserntall	2016	2015	2014	2013	2012
Resultatregnskap (tusen kroner)					
Netto renteinntekter	402.736	346.399	320.663	301.550	295.045
Andre inntekter	380.116	301.569	445.370	386.856	319.267
Driftskostnader	440.290	401.431	390.539	399.376	358.534
Resultat før tap	342.563	246.537	375.494	289.030	255.778
Tap på utlån og garantier	(54.409)	16.649	70.482	2.463	7.605
Årsoverskudd før øvrige resultatposter	307.659	176.034	250.110	216.180	183.230
Balanse (tusen kroner)					
Brutto utlån	19.459.614	18.498.195	17.654.932	16.144.778	17.390.813
Brutto utlån inkl. overføring SpareBank 1 Boligkreditt	27.650.475	26.041.760	24.780.160	23.665.400	23.912.302
Individuelle nedskr. og nedskr. på grupper av utlån	120.466	130.363	123.624	143.046	146.845
Innskudd fra kunder	14.959.755	13.646.286	13.773.921	13.848.699	13.463.677
Forvaltningskapital	24.412.085	23.197.188	22.852.055	22.133.300	22.710.949
Gjennomsnittlig forvaltningskapital	23.792.866	22.951.058	22.443.131	22.379.035	22.108.270
Gjennomsnittlig egenkapital **	2.754.175	2.301.420	2.126.247	1.949.163	1.760.749
Nøkkeltall (%)					
Rentenetto	1,69	1,51	1,43	1,35	1,33
Driftskostnader	1,85	1,75	1,74	1,78	1,62
Årsoverskudd før øvrige resultatposter	1,29	0,77	1,11	0,97	0,83
Kostnadsprosent	56,2	62,0	51,0	58,0	58,4
Kostnadsprosent ex. finansielle investeringer	64,3	61,8	60,6	63,8	65,6
Tapsprosent utlån	(0,29)	0,09	0,42	0,01	0,04
Misligholdsprosent (netto)	0,63	0,76	0,64	1,11	1,17
Innskuddsdekning	76,9	73,8	78,0	85,8	77,4
Totalrentabilitet	1,29	0,77	1,11	0,97	0,83
Egenkapitalavkastning	11,2	7,6	11,8	11,1	10,4
Kapitaldekningsprosent *	20,3	18,1	15,8	18,0	15,9
Kjernekapitalprosent *	19,4	17,7	15,5	16,9	14,3
Ren kjernekapital *	17,8	16,4	14,7	14,3	12,6
Vekst i innskudd	9,6	(0,9)	(0,5)	2,9	6,1
Vekst i brutto utlån	5,2	4,8	9,4	(7,2)	2,1
Vekst i brutto utlån inkl. overføring SpareBank 1 Boligkreditt	6,2	5,1	4,7	(1,0)	7,6

* Morbank-tall

** Egenkapital ekskl. Hybridkapital

Definisjoner

Rentenetto

- Netto renteinntekter i % av gjennomsnittlig forvaltningskapital

Driftskostnader

- Personalkostnader, datakostnader, ordinære avskrivninger og andre driftskostnader i % av gjennomsnittlig forvaltningskapital

Kostnadsprosent

- Driftskostnader i % av netto inntekter

Tapsprosent utlån

- Årets tapsavsetninger på utlån og garantier i % av gjennomsnittlig brutto utlån

Misligholdsprosent

- Netto misligholdte engasjementer (over 90 dager) i prosent av brutto engasjementer

Totalrentabilitet

- Resultat etter tap og skatt i % av gjennomsnittlig forvaltningskapital.

Egenkapitalavkastning

- Resultat før øvrige resultatposter i % av gjennomsnittlig egenkapital

Kapitaldekning

- Netto ansvarlig kapital i % av beregningsgrunnlaget

Kjernekapitaldekning

- Kjernekapital i % av beregningsgrunnlaget

6. SAMFUNNSANSVAR

Organisasjon og personal

Konsernet legger til grunn at det ikke skal forekomme forskjellsbehandling grunnet kjønn, alder eller øvrig diskriminering. Per 31.12.2016 hadde konsernet totalt 272 fast ansatte fordelt på 262 årsverk.

Morbanken

Per 31.12.2016 hadde SpareBank 1 BV 183 fast ansatte fordelt på 178 årsverk. Per 31.12.2016 var det blant de fast ansatte medarbeiderne i SpareBank 1 BV 55 % kvinner, mot 56 % pr. 31.12.2015. I konsernledelsen var det per 31.12.2016 29 % kvinner, mot 43 % i 2015. Andelen kvinner i mellomlederstillinger var per 31.12.2016 40 %, mot 44 % i 2015. Aldersgjennomsnittet i banken er 48 år. 19 personer arbeidet deltid per 31.12.2016.

Bankens datterselskaper

Datterselskapene er unntatt morbankens tariffavtale. Arbeidstidsordninger og lønssystemer varierer, og det forekommer i større grad fleksibilitet og individuelt baserte ordninger. Selskapene har, utover dette, ikke iverksatt spesielle tiltaksplaner i relasjon til mangfold.

Eiendomsmegler 1 BV AS m/FKV

Selskapet har totalt 46 ansatte, hvorav 50 % er kvinner. Virksomheten har 3 kvinner i ledende stilling. Eiendomsmegler 1 Næringsmegling Vestfold AS har 2 ansatte, hvorav begge er menn.

Imingen Holding AS m/datterselskaper

Selskapet har ingen ansatte.

SpareBank 1 Regnskapshuset BV AS

Selskapet har 43 ansatte, hvorav 93 % er kvinner. Virksomheten har 4 ledende stillinger, hvorav 2 er kvinner.

Arbeidstakerrettigheter og sosiale forhold

Arbeidsmiljø og helse

Gjennom å sikre ansatte gode, trygge arbeidsplasser og utviklingsmuligheter, skal SpareBank 1 BV skape et arbeidsmiljø som stimulerer til å være kreativ, konstruktiv og påpasselig. Et godt arbeidsmiljø skal sikres gjennom god tilrettelegging av det faglige nivå, velferd og det fysiske arbeidsmiljøet. Arbeidsmiljøet skal fremme arbeidsevne, læring, helse og trivsel, og verne mot arbeidsrelatert sykdom og helseskader.

SpareBank 1 BV er en IA-bedrift. Vi fokuserer primært på sykefraværsoppfølging og forebyggende arbeid for å tilrettelegge for arbeidstakere med varig eller midlertidig

redusert arbeidsevne. For å fremme bedre helse, økt motivasjon og trivsel har konsernet blant annet etablert en refusjonsordning som dekker deler av utgifter til regelmessig trening. Banken har også avtale med leverandør av bedriftshelsetjenester som dekker hele bankens geografiske virkeområde, og som bidrar aktivt i sykefraværstilfeller og ved behov for tilrettelegging. Alle ansatte er dekket av behandlingsforsikring, som sikrer rask tilgang til behandling i det private helsevesen ved sykdom. SpareBank 1 BV har et lavt sykefravær. I 2016 lå det totale sykefraværet på 3,9 %, mot 3,8 % i 2015. Bak tallene er det ingen indikasjoner om at jobbrelaterte årsaker utgjør en vesentlig del.

I 2016 har ingen av bankens ansatte vært utsatt for alvorlige arbeidsulykker eller personskader. Det er enkelte ansatte med slitasje- og belastningsskader, men det finnes ingen indikasjoner på at disse er relatert til arbeidsmessige forhold. For medarbeidere med slitasje- og/eller belastningsskader tilrettelegges det gjennom bruk av ergoterapeut og eventuelt nødvendig ergonomisk utstyr på arbeidsplassen. Bankens kontorer har ikke vært utsatt for hendelser som har medført materielle skader av vesentlig betydning.

Hvert år gjennomføres det organisasjonsundersøkelse for å evaluere arbeidsmiljø og trivsel. Undersøkelsen følges opp gjennom systematiske aktiviteter for å rette på de svakheter som fremkommer i undersøkelsen. Resultater og tiltaksplaner følges opp gjennom rapportering til styret, ledelse og tillitsvalgte.

Livsfase, likestilling og mangfold

SpareBank 1 BV skal være en attraktiv og inkluderende arbeidsplass for medarbeidere i alle aldersgrupper og livsfaser. Banken legger til rette for at balansen mellom jobb, hjem og fritid oppleves som god for alle medarbeidere, og at individuelle behov og ambisjoner i ulike livsfaser blir tatt vare på. Bankens arbeidsutvalg for livsfasepolitikk skal sikre kontinuitet og kvalitet på området. Retningslinjer for livsfasepolitikk er nedfelt i Personalhåndboken. Fokus på likestilling er ivarettatt blant annet i bedriftsavtalen. I avtalen er det nedfelt bestemmelser som fremmer medarbeidernes muligheter for kompetanse- og karriereutvikling gjennom ulike former for tilrettelegging. Konsernets andel av kvinner i ledende stillinger og medarbeidere med minoritetsbakgrunn har vært økende over tid.

Lokal støttespiller

SpareBank 1 BV har et omfattende samfunnsengasjement i sitt markedsområde, med fokus på bredde og spredning

både geografisk og i form av ulike typer aktiviteter, tiltak og prosjekter vi engasjerer oss i. Hovedsakelig gjøres dette via sponing og samarbeidsavtaler med lag/foreninger og arrangement, og tildelinger fra bankens Gavefond. Samarbeidsavtalene følges opp og evalueres årlig og alle Gavefondstildelinger følges opp via et rapport-skjema som mottager må returnere til banken innen gitt frist. Gjennom dette arbeidet har selskapet bidratt med betydelige beløp og engasjement både lokalt og regionalt. Slik opprettholdes tradisjonene som ligger i sparebankfilosofien, hvor SpareBank 1 BV bygger samfunnet den er en del av.

Klima og miljø

Miljøbevissthet skal prege bankens virksomhet. SpareBank 1 BV skal kontinuerlig arbeide for å redusere belastningen på det ytre miljø gjennom miljøvennlig drift. SpareBank 1 BVs direkte påvirkning på klimaet og miljøet er i hovedsak knyttet til energiforbruk, tjenestereiser og avfall fra kontorvirksomheten. Konsernet ønsker å stimulere til en mer miljøvennlig atferd internt og blant kunder, og tilbyr derfor stadig flere papirløse tjenester som reduserer belastningen på miljøet. Det arbeides kontinuerlig med utvikling av stadig mer kundevennlige løsninger. Der det er behov for dialog med kunder, vil elektroniske kanaler som e-post, SMS, chat og nettmøter benyttes i størst mulig grad. I juni 2014 innførte SpareBank 1 BV elektronisk signering av boliglånsøknader. Per fjerde kvartal 2016 utgjorde elektronisk signering 40 % av totalt signerte boliglånsøknader, mot 38 % i 2015.

Banken har printløsninger på alle kontorsteder, som sikrer at uvedkommende ikke får tilgang til konfidensiell informasjon, og bidrar til redusert papirbruk i konsernet. SpareBank 1 BV har avtale for retur av teknologisk avfall. Dette sikrer en forsvarlig avhending av data lagret på elektroniske medier, samt gir en miljømessig gevinst ved at brukt datautstyr blir solgt videre til en tredjepart. Avtalen oppfylder internasjonale konvensjoner og avtaler som skal forhindre at land i den tredje verden forsøples og mottar enheter som ikke kan gjenvinnes eller destrueres på en miljømessig forsvarlig måte. I 2015 ble det innført nytt multiverktøy for møtevirksomhet (Skype for Business), som tilrettelegger for video, lyd og chat fra kontorplassen for alle ansatte. Antallet Skype for Business-møter har økt kraftig fra 2015 til 2016. Dette har bidratt til at kjørekostnadene, til tross for ekstraordinær aktivitet knyttet til fusjonsprosessen, ble redusert i 2016 sammenlignet med 2015.

Som del av SpareBank 1 Alliansen har konsernet en felles innkjøpsstrategi med sterk miljøprofil. SpareBank 1 Gruppens innkjøpspolicy krever at alle innkjøpsavtaler inkluderer et vedlegg om samfunnsansvar. Det følger en varslingsplikt fra leverandørens side, og pålegges også plikt til å følge opp underleverandører. Brudd på bestemmelsene om samfunnsansvar anses som kontraktsbrudd og kan gi grunnlag for heving av avtalen.

SpareBank 1 BV startet i 2015 prosessen med å bli miljøsertifisert (Miljøfyrtårn), og dette arbeidet ble videreført i 2016, med sertifisering av samtlige kontorer i banken høsten 2016. Sertifiseringen har blant annet medført innføring av et moderne miljørapporteringsystem med hyppig og konsistent logging av våre nøkkeltall, hvor HMS og miljøindikatorer samkjøres opp mot våre mål. Dette vil gi en forbedret dokumentasjon av miljømessige forbedringer i 2017.

Bekjempelse av korrupsjon/hvitvasking

Arbeidet mot korrupsjon, hvitvasking og terrorfinansiering følges opp gjennom interne retningslinjer og etterlevelse av Hvitvaskingslovgivning med tilhørende forskrifter.

Antihvitvasking (AHV)

Det er høyt fokus på opplæring i og etterlevelse av interne antihvitvaskingsrutiner og -regelverk. Årlig opplæring og oppdatering for alle ansatte på antihvitvaskingsområdet er nedfelt i konsernets retningslinjer. Det blir blant annet gjennomført e-læringskurs og kunnskapsquiz. I 2015 ble det igangsatt et omfattende arbeid blant Samarbeidende Sparebanker i SpareBank 1 Alliansen, hvor fokus har vært på samhandling, og sentralisering av kompetanse og ressursutnyttelse på AHV-området. Dette arbeidet har blitt videreført i 2016 hvor blant annet felles rutiner har blitt implementert. Det har også blitt gjennomført en pilot for sentralisering av elektronisk flagging av AHV-saker. Arbeidet med elektronisk flagging vil bli utkontraktert til Banksamarbeidet DA i løpet av første kvartal 2017.

I 2015 ble det igangsatt et prosjekt for å sikre forbedret kvalitet på dokumentasjon av legitimasjon på eksisterende og nye kunder. Prosjektet ble implementert i 2016 med anskaffelse av legitimasjonsscannere og opplæring av ansatte. I tillegg ble det i løpet av høsten 2016 gjennomført en vellykket legitimasjonskampanje, hvor det ble innhentet over 6.000 pass.

Ovennevnte tiltak har bidratt til profesjonalisering av arbeidet, samt økt fokus og forbedret kompetanse hos ansatte på AHV-området, og ikke minst for kunder når det gjelder viktigheten av legitimasjon i forbindelse med identitetstyveri.

Svindelforebyggende tiltak

SpareBank 1 BV følger felles retningslinjer som øvrige banker i SpareBank 1 Alliansen når det gjelder svindelforebyggende tiltak. Det arbeides kontinuerlig i Alliansen for at tjenester på nett og mobil skal være sikre, og for at kundene skal bruke disse tjenestene på en sikker måte. Retningslinjene inneholder blant annet rådgivning for sikker bruk av nettbank og sikker netthandel, generelle nettvett- og kortvettregler, og anbefalte tiltak fra kundens side for å sikre seg mot ID-tyverier. Disse retningslinjene har blitt distribuert og gjennomgått i bedriften, og er dessuten tilgjengeliggjort på SpareBank 1 BV sine nettsider. Siden 2015 og gjennom hele 2016 har det i tillegg blitt gjennomført en løpende kampanje på informasjonssikkerhet sentralt i SpareBank 1 Alliansen, for å øke bevisstheten og kompetansen rundt dette temaet blant ansatte. Kampanjen titulert «Passopp» innebærer at den ansatte månedlig får tilsendt nanolæringer på epost med nyttige tips til forebyggende tiltak man kan sette i arbeidshverdagen og hverdagen generelt. Fokus på svindelforebyggende tiltak har ført til at forsøk på nettsvindel fanges oppi større grad, og saker sendes inn til en felles mailadresse i SpareBank 1.

Menneskerettigheter

SpareBank 1 BV har ikke utarbeidet egne retningslinjer på dette området. Risikoen for brudd på menneskerettigheter er liten, da foretaket har sin forretningsdrift i

Norge og dermed opererer i samsvar med lover, regler og konvensjoner. Dette området anses dessuten å være dekket gjennom konsernets etiske regler som angir hovedprinsipper for hvordan ansatte og tillitsvalgte i konsernet skal opptre og hvilke holdninger som skal ligge til grunn for beslutninger i gitte situasjoner.

Forskning og Utvikling (FoU)

PSD2 (Payments Services Directive 2) er et oppdatert betalingsdirektiv vedtatt av EU (også gjeldende i EØS) som trer i kraft i januar 2018. I tillegg til at direktivet dekker flere typer betalinger enn det gjeldende direktivet, er den største endringen at det åpnes for at tredjeparter skal kunne tilby betalingstjenester gjennom bankenes systemer.

Dette kan utgjøre en klar trussel for bankene som kan risikere å miste mye av den direkte daglige interaksjonen med sine kunder. Men det kan også åpne nye muligheter for bankene selv til å utvikle nye spennende tjenester i samarbeid med andre aktører og bygge løsninger som kombinerer informasjon fra både banker og en rekke andre kilder.

SpareBank 1 Alliansen har kommet langt med å legge til rette for og teste ut de tekniske løsningene som er nødvendig for å tilfredsstillende PSD2, selv om de detaljerte kravene bl.a når det gjelder sikkerhet ennå ikke er ferdig spesifisert og publisert. Vi ser også at vi kan utnytte den samme infrastrukturen i flere andre initiativer som vi har under utvikling, rettet både mot person og småbedriftsmarkedet.

ÅRSRAPPORT

7. ÅRSBERETNING 2016

SpareBank 1 BV konsernet er en regional virksomhet innenfor bank, eiendomsmegling og regnskapstjenester med markedsområde i Nedre Buskerud og Vestfold.

Generalforsamlingene i SpareBank 1 BV og SpareBank 1 Nøtterøy-Tønsberg vedtok 26. oktober plan om fusjon mellom bankene. Fusjonen ble gjennomført med virkning fra 2. januar 2017. Det henvises til kapittel «Utsiktene fremover», samt note 39 for nærmere omtale. SpareBank 1 BV er etter gjennomført fusjon den 8. største sparebanken i Norge.

Konsernets hovedvirksomhet består av morbanken, samt de heleide datterselskapene EiendomsMegler 1 BV AS, SpareBank 1 Regnskapshuset BV AS og Imingen Holding AS. Virksomhetene er lokalisert i Kongsberg, Mjøndalen, Drammen, Horten, Tønsberg, Sandefjord og Larvik.

SpareBank 1 BV er notert på Oslo Børs og avlegger derfor selskaps- og konsernregnskap i henhold til de internasjonale regnskapsstandardene «IFRS» (International Financial Reporting Standards).

Etterfølgende kommentarer og tallstørrelser refererer seg til konsernet dersom annet ikke eksplisitt fremgår. Tall i parentes angir tilsvarende periode i fjor.

Hovedtrekk i år 2016

Økonomi – sammenlignet mot fjoråret:

- Økte inntekter fra finansielle eiendeler.
- God resultatutvikling ordinær drift (ex. resultat fra finansielle eiendeler og omstilling/fusjonskostnader).
- Økt egenkapitalavkastning.
- Netto tilbakeføring tap på utlån og garantier.
- Økt utlånsvolum.
- Økt innskuddsdekning.
- God soliditet og likviditet.

Generelle rammebetingelser

Internasjonal økonomi

Veksten innenfor eurosonen endte i 2016 på 1,7 prosent, hvilket var en noe lavere veksttakt enn foregående år. Utviklingen var imidlertid bedre enn ventet, og skyldes økt privat forbruk som følge av lav inflasjon og høyere vekst i husholdningenes realinntekt. Fremover er det derimot utsikter til økt prisvekst som vil kunne avdempe denne positive utviklingen. Videre er det knyttet usikkerhet rundt «Brexit» og Storbritannias fremtidige handelsavtale med EU. Det er videre politisk usikkerhet

i forbindelse med valg i flere europeiske land i forhold til generell EU skepsis, frihandel, flyktningpolitikk osv. Den europeiske sentralbanken har fortsatt med sin svært ekspansive pengepolitikk med negativ styringsrente kombinert med kjøp av store volumer av verdipapirer (kvantitative lettelsler). Kjøpsprogrammet forventes å vare ut 2017.

I USA er det økonomiske bildet bedre enn innenfor euro-området. Arbeidsmarkedet har hatt en positiv utvikling over en lang periode, og inflasjonen er på vei opp. Styringsrenten har derfor blitt økt 2 ganger, i desember 2015 og desember 2016. Det forventes ytterligere økninger av styringsrenten fremover.

I fremvoksende økonomier endte veksten på 4 %, betydelig over veksten i de tradisjonelle industrilandene. Kina er fortsatt en sterk motor som driver veksten i Asia som følge av en ekspansiv pengepolitikk og god forbruksvekst.

Norsk økonomi

Veksten i norsk fastlandsøkonomi endte på 0,7 prosent i 2016, en nedgang fra 1,1 prosent i 2015. Dette er det svakeste vekståret siden finanskrisen og bærer preg av at norsk økonomi er inne i en omstillingsprosess. Oljeprisen nådde sitt laveste nivå i januar 2016, men steg deretter gjennom året. En høyere oljepris har ført til en sterkere krone, noe som har svekket konkurranseevnen til tradisjonell eksportnæring i den senere tid. Den norske kronen er dog svakere enn i perioden før oljeprisen begynte å falle. Oljeinvesteringene har de 2 siste årene falt med 15 prosent årlig. Det er forventet at investeringsnivået vil falle med ytterligere 10 prosent i 2017. Dette påvirker selvsagt veksten i norsk økonomi. I 2016 er det i tillegg til økt offentlig forbruk, bygningsbransjen og enkelte deler av hotel- og turistnæringen som har opplevd økt vekst.

Veksten i boligprisene fortsatte i 2016. Det var imidlertid store regionale forskjeller med svært kraftig boligprisvekst i Oslo og negativ vekst på Sør Vestlandet. Myndighetene har vært bekymret over boligprisutviklingen i lengre tid, særlig fordi dette bidrar til økt gjeldsvekst i husholdningene. For å begrense veksten besluttet Finansdepartementet å skjerpe kravene i boliglånsforskriften fra januar 2017.

Inflasjonen har økt i 2016 og prisøkningene kombinert med moderate lønnsoppgjør har medført negativ utvikling i reallønnen for husholdningene.

Arbeidsledigheten har økt noe i 2016, men som for boligprisveksten er det også her relativt store regionale forskjeller.

Pengepolitikken ble holdt ekspansiv gjennom 2016. Norges Bank gjennomførte ett rentekutt i mars, fra 0,75 prosent til 0,5 prosent. I tillegg til lavt rentenivå bidrar også en ekspansiv finanspolitikken til veksten.

Store norske banker har i løpet av 2016 fått fastsatt sine individuelle Pilar 2 krav. I tillegg har Finansdepartementet besluttet å øke den motsykliske konjunkturbufferen til 2 % fra desember 2017.

Utvikling i markeds- og virksomhetsområde for SpareBank 1 BV

SpareBank 1 BVs primære markeds- og virksomhetsområde er nedre Buskerud og Vestfold fylke.

Bankens muligheter for resultater og vekst er i stor grad avhengig av den generelle utviklingen innenfor vårt markedsområde. Bankens markedsområde har netto tilflytting, og boligprisutviklingen har det siste året økt med i overkant av 7 %. Det er fortsatt relativt stabil arbeidsledighet i vår region. Infrastrukturen innenfor bankens områder forbedres kontinuerlig. Fra Oslo er det i dag et godt utbygget veinett mot bankens markedsområder i Drammen/Kongsberg og gjennom Vestfold. I tillegg er Sandefjord Lufthavn viktig for næringslivet i regionen med sine ruter til Amsterdam og København. Nedre Buskerud og Vestfold er attraktive markedsområder for bank- og finansvirksomhet. Alle de store finansaktørene er etablert i vår region og konkurransen i våre lokale markedsområder er stor.

Resultatutvikling

Resultat

Konsernet SpareBank 1 BV hadde et resultat av ordinær drift før tap på 342,6 mill (246,5 mill). Resultat etter skatt ble 307,7 mill (176,0 mill), hvilket utgjør 1,29 % (0,77 %) av gjennomsnittlig forvaltningskapital (GFK). Konsernets annualiserte egenkapitalavkastning utgjorde 11,2 % (7,6 %) og resultat pr. egenkapitalbevis utgjorde i morbank kr 3,73 (kr 1,36).

Netto renteinntekter

Netto renteinntekter utgjorde 402,7 mill (346,4 mill). Netto renteinntekter i prosent av gjennomsnittlig forvaltningskapital (rentenetto) var 1,69 % (1,51 %). Det er i 2016 kostnadsført 11,8 mill (10,4 mill) i sikringsfondsavgift klassifisert som rentekostnad. Den positive

utviklingen under netto renteinntekter skyldes i hovedsak god vekst, bedret innskuddsmargin, samt marginøkning på deler av bedriftsmarkedsporføljen.

Ved utgangen av desember har banken overført boliglån for 8.082 mill (7.544 mill) til SpareBank 1 Boligkreditt AS, samt 109 mill (0 mill) til SpareBank 1 Næringskreditt AS. Inntjeningen fra denne låneporteføljen fremkommer under netto provisjonsinntekter og utgjorde 60,4 mill (80,9 mill).

Netto provisjonsinntekter og andre inntekter

Til sammen utgjorde netto provisjonsinntekter og andre inntekter 281,5 mill (303,0 mill).

Netto provisjonsinntekter

Netto provisjonsinntekter utgjorde 181,7 mill (203,0 mill). I endringen fra fjoråret utgjør reduserte provisjonsinntekter fra Bolig- og Næringskreditt 20,5 mill.

Andre driftsinntekter

Andre driftsinntekter utgjorde 99,8 mill (100,0 mill). I forbindelse med utskilling av bankens forretningsbygg ble det i 2016 inntektsført 38,7 mill i morbanken. Dette er en konsernnøytral transaksjon og gevinsten er følgelig eliminert i det konsoliderte regnskapet.

Netto resultat fra finansielle eiendeler

Netto resultat fra finansielle eiendeler utgjorde 98,6 mill (-1,4 mill). I økningen fra fjoråret inngår realisert utbytte fra VISA Norge FLI/Nets med 19,6 mill og avviklingsgevinst Samspar Bankinvest II AS med 13,3 mill.

For øvrig er resultatforbedringen sammenlignet med fjoråret i hovedsak relatert til reduserte kredittmarginer i obligasjonsmarkedet som har medført betydelige positive verdiendringer i bankens rentebærende verdipapirportefølje.

Driftskostnader

Totale driftskostnader utgjorde 440,3 mill (401,4 mill). Driftskostnader i prosent av totale driftsinntekter (ex. finansielle investeringer) utgjorde for konsernet 64,3 % (61,8 %). Tilsvarende kostnadsprosent for morbank isolert utgjorde 55,6 % (55,8 %).

Personalkostnader

Personalkostnader utgjorde 253,6 mill (229,4 mill). I morbanken er personalkostnadene økt med 26,4 mill hvorav omstillingskostnader i forbindelse med nedbemanning utgjorde ca kr 21,0 mill. Nedbemanningen tilsvarer ca 12 mill. i reduserte årlige lønnskostnader ved full effekt i 2018.

Andre driftskostnader

Andre driftskostnader utgjorde 186,7 mill (172,1 mill). I morbanken er andre driftskostnader økt med 13,8 mill, herunder utgjør fusjonskostnader ca 15,0 mill.

Tap og mislighold

Netto tap på utlån og garantier utgjorde -54,4 mill (16,6 mill) i 2016. Banken har tidligere rapportert nedskrivning knyttet til et engasjement hvor det er stilt en garanti mot valutalån i CHF. Denne garantien er nå opphørt uten tap for banken. Som en følge av dette ble det i 2016 tilbakeført 58,8 mill i nedskrivning på garantier.

I netto tap inngår økning i nedskrivning på grupper av lån med 0,4 mill (5,7 mill).

Gruppenedskrivninger utgjør 80,5 mill (80,1 mill), hvilket tilsvarer 0,41 % (0,43 %) av brutto utlån. Inkludert individuelle nedskrivninger på utlån med 40,0 mill (50,2 mill), utgjør samlede nedskrivninger for tap 0,62 % (0,70 %) av brutto utlån. I tillegg utgjør nedskrivning garantier 5,6 mill (63,4 mill).

Brutto misligholdte engasjementer utgjør 122,4 mill (140,5 mill), eller 0,63 % (0,76 %) av brutto utlån. Brutto misligholdte engasjementer i prosent av brutto utlån, inkludert overførte lån til Bolig-/næringskreditt, utgjør 0,44 % (0,54 %).

Tapsutsatte engasjementer utgjør 59,0 mill (291,5 mill). Nedgang i tapsutsatte engasjementer er i hovedsak relatert til garantien mot valutalån i CHF omtalt ovenfor.

Balanseutvikling

Konsernets forvaltningskapital utgjorde 24.412 mill. Dette tilsvarer en økning på 1.215 mill, eller 5,2 % siste 12 måneder. Konsernets forretningskapital (forvaltningskapital inklusive overførte lån til Bolig-/næringskreditt) utgjorde 32.603 mill (30.741 mill).

Utlån- og innskuddsutvikling

Brutto utlån (inkludert volum overført til Bolig-/næringskreditt) utgjorde 27.650 mill. De siste 12 måneder har det vært en økning på 1.609 mill, tilsvarende 6,2 %. Veksten fordelte seg med 1.638 mill, tilsvarende 8,1 % i personmarkedet, mens bedriftsmarkedet viste en reduksjon på 29 mill, tilsvarende -0,5 %.

Fordelingen mellom person- og bedriftsmarked er pr. 31.12 på 79/21 % (77/23 %) inklusiv overførte lån til SpareBank1 Boligkreditt AS og SpareBank 1 Næringskreditt AS. Eksklusive disse overførte lånene er fordelingen 70/30 % (68/32 %). Det har ikke vært vesentlige endringer i konsernets kredittrisikoprofil siste året.

Konsernet hadde 31.12 et innskuddsvolum på 14.960 mill (13.646 mill). De siste 12 måneder har det vært en økning på 1.313 mill, tilsvarende 9,6 %. Konsernet hadde en innskuddsdekning på 76,9 %, mot 73,8 % på samme tidspunkt i fjor.

Datterselskaper

Eksklusive morbank-elimineringer I mill. kr	EiendomsMegler 1 konsern		Imingen Holding konsern		SB 1 Regnskapshuset BV AS		Totalt Datterselskaper	
	31.12.2016	31.12.2015	31.12.2016	31.12.2015	31.12.2016	31.12.2015	31.12.2016	31.12.2015
Driftsinntekter	59,9	64,6	11,1	-	34,5	31,6	105,4	96,1
Driftskostnader	(56,3)	(58,1)	(4,9)	-	(40,4)	(33,4)	(101,7)	(91,5)
Finansposter	1,8	(0,3)	-	-	(0,9)	(0,9)	0,9	(1,2)
Resultat før skatt	5,4	6,2	6,1	-	(6,8)	(2,7)	4,7	3,4

Banken har 100 % eierandel i alle datterselskaper og døtre av disse.

EiendomsMegler 1 konsern består av EiendomsMegler 1 BV AS og den felles kontrollerte virksomheten EiendomsMegler 1 Næringsmegling AS. 50 % av aksjene i EiendomsMegler 1 Næringsmegling AS ble 1. mars 2016 solgt til SpareBank 1 Telemark med en regnskapsmessig gevinst i konsernet på 1,5 mill. Dette selskapet er presentert som en felles kontrollert virksomhet (FKV).

Imingen Holding konsern forvalter bankens forretningsbygg. Bankens eiendommer i Kongsberg, Horten og Sandefjord ble i 2. kvartal overført til datterselskapet Imingen Holding AS gjennom et tingsinnskudd og deretter utfisjonert i 3 døtre av Imingen Holding AS. Transaksjonen ga en gevinst etter skatt i morbank på ca 29 mill. Dette er en intern transaksjon og resultateneffektene er følgelig eliminert i konsernet.

SpareBank 1 Regnskapshuset BV AS har regnskapskontorer i Larvik, Sandefjord og Drammen. Det har vært positiv utvikling i underliggende drift. Økningen i driftskostnader skyldes i hovedsak nedskrivning av goodwill med 6,8 mill.

Likviditet

Norges Bank besluttet som forventet å holde styringsrenten uendret i desember, og signaliserte marginale endringer i rentebanen. Etter signalene fra sentralbankmøtene (ECB, FED, Riksbanken, Norges Bank) i desember er markedet av den oppfatning at rentebunnen sannsynligvis er nådd. Pengemarkedsrenten (NIBOR) har steget i 4. kvartal og ved utgangen av kvartalet var påslaget mellom Norges Banks styringsrente og 3 mnd NIBOR 67 basispunkter. Etter årsskiftet har imidlertid de korte pengemarkedsrentene falt noe, mens rentene for de lengre løpetidene har økt.

Kredittspredene for høykvalitetsobligasjoner har gjennom hele 2016 falt på bakgrunn av bedre økonomiske utsikter, effekter av ECB's obligasjonskjøp og normalisering av særnorsk spreadutgang i 2015.

Bankens likviditetssituasjon ved utgangen av 4. kvartal er tilfredsstillende. Banken har en likviditetsportefølje på 2,9 mrd. pr 31.12. Det er et mål for banken å holde likviditetsrisikoen på et lavt nivå. SpareBank 1 BV har en målsetning om å kunne opprettholde ordinær drift i minimum 12 måneder uten tilgang på ekstern finansiering i et normalt marked.

Ved utgangen av kvartalet er det overført totalt 8.082 mill til SpareBank 1 Boligkreditt AS, en økning på 538 mill siste 12 måneder. Pr. 31.12 har banken en portefølje på klargjorte lån for overføring til Boligkreditt på ca 4,8 mrd.

Konsernet har i 2017 en målsetning om å opprettholde den gjennomsnittlige løpetid på obligasjonsgjelden som ved utgangen av 2016 utgjorde 2,6 år.

Egenkapital Kapitaldekning

For morbanken utgjør kjernekapitaldekningen 19,4 % (17,7 %), mens kapitaldekningen utgjør 20,3 % (18,1 %). Bankens rene kjernekapital utgjør 17,8 % (16,4 %). Banken har en meget tilfredsstillende kjernekapitaldekning.

Finanstilsynet har med hjemmel i Finansforetakslovens fattet et vedtak om at SpareBank 1 BV skal ha et Pilar 2 krav på 2,1 % av beregningsgrunnlaget for risikoer som ikke er dekket av Pilar 1. Pilar 2 kravet skal dekkes av ren kjernekapital. Dette innebærer et minimumskrav for ren kjernekapital på 14,1 % gitt nivå på motsyklisk buffer på 2,0 % fra 31.12.17. Banken har et kapitalmål for ren kjernekapital på 15,0 % ved utgangen av 2017.

Uvektet kjernekapital (Leverage ratio) utgjorde 10,3 % (9,7 %) ved utgangen av året.

Det har vært meget positiv kursutvikling for bankens egenkapitalbevis i 2. halvår. Likviditeten i bankens egenkapitalbevis har også utviklet seg positivt det siste halvåret.

Fra 2018 vil banken ved anvendelsen av regler om kapitalkrav foreta forholdsmessig konsolidering av eierandeler i samarbeidende gruppe, jfr prg 17-13 i Finansforetaksloven. Finanstilsynet vil i løpet av 1. kvartal 2017 utarbeide nærmere retningslinjer for denne konsolideringen.

Eierbrøken for den sammensluttede banken er ca 60 % ved inngangen til 2017. Bankens utbyttepolitikk vil være inntil 50 % av egenkapitalbeviserens andel av årets resultat.

Egenkapitalbevis

Pr. 31.12.2016 har banken en eierandelskapital på kr 321.375.870,- bestående av 21.425.058 egenkapitalbevis til pålydende kr 15,-. Kursen på egenkapitalbeviset var ved årsskiftet kr 27,50 på Oslo Børs. Banken har en markedspleieavtale med SpareBank 1 Markets AS, som blant annet innebærer at selskapet skal stille priser for

et begrenset antall egenkapitalbevis i minst 85 % av åpningstiden på Oslo Børs. Antall egenkapitalbevisiere pr. 31.12.2016 var 1.927 mot 1.966 pr. 31.12.2015.

I samsvar med bankens utbyttepolitikk anbefaler styret et kontantutbytte for 2016 på kr 1,87 pr. egenkapitalbevis og en avsetning til utjevningfondet som tilsvarer kr 1,86 pr. egenkapitalbevis. I henhold til fusjonsavtalen og avtalt bytteforhold skal tidligere eiere av egenkapitalbevis i SpareBank 1 Nøtterøy Tønsberg (til sammen 5.108.005 bevis i BV) tilkomme likt utbytte som eierne av egenkapitalbevis i BV pr 31.12.16. Etter årets anbefalte avsetning, vil utjevnings- og overkursfondet samlet utgjøre 329,3 mill.

Egenkapitalbevisene som er utstedt til Sparebankstiftelsen BV og Sparebankstiftelsen Nøtterøy-Tønsberg skal først ha rett til utbytte basert på regnskapsåret 2017. Disse egenkapitalbevisene er derfor registrert på eget ISIN som vil være unotert frem til utbytte for 2016 er utbetalt.

Disponering av årets overskudd

Styret foreslår at overskudd til disposisjon for SpareBank 1 BV på kr 323.324.766 anvendes som følger:

Inndekning utbetalte renter til hybridkapitalinvestorer	kr 9.121.398
Overført til Sparebankens fond	kr 224.268.649
Overført til utjevningfondet kr 1,86 pr. egenkapitalbevis	kr 39.869.860
Utbytte til utbetaling i 2017 kr. 1,87 pr. egenkapitalbevis*	kr 40.064.859
Tilført gavefond til disposisjon i 2017	kr 10.000.000

SpareBank 1 BV har i henhold til finansforetakslovens § 10-17, beregnet det korrigerede årsoverskuddet i selskapsregnskapet til kr 314.579.766. Basert på den korrigerede ansvarlige kapital pr. 01.01.16 er andel korrigeret årsoverskudd tilordnet egenkapitalbevisiere (25,41 %) beregnet til kr 3,73 pr egenkapitalbevis.

* I forbindelse med fusjonen med SpareBank 1 Nøtterøy-Tønsberg ble det utstedt 5.108.005 egenkapitalbevis til tidligere egenkapitalbevisiere i SpareBank 1 Nøtterøy-Tønsberg. I hht fusjonsavtalen, utbetales ordinært utbytte for disse også med kr 1,87 pr. egenkapitalbevis i 2017. Dette utbyttet (kr 9.551.969) dekkes fra utjevningfondet i den fusjonerte banken.

Eierstyring og selskapsledelse

Eierstyring og selskapsledelse i SpareBank 1 BV omfatter de mål og overordnede prinsipper som konsernet styres og kontrolleres etter for å sikre egenkapitalbevisierne, kundenes og andre gruppers interesser i konsernet. Konsernets virksomhetsstyring skal sikre en forsvarlig formuesforvaltning og gi økt trygghet for at kommuniserte mål og strategier blir realisert.

Konsernet har følgende hovedprinsipper for eierstyring og selskapsledelse:

- En struktur som sikrer målrettet og uavhengig styring og kontroll
- Systemer som sikrer måling og ansvarliggjøring
- En effektiv risikostyring
- Fullstendig informasjon og effektiv kommunikasjon for å underbygge tillitsforholdet mellom generalforsamlingen, styret og ledelsen
- Likebehandling av egenkapitalbevisiere og balansert forhold til øvrige interessegrupper
- Overholdelse av lover, regler og etiske standarder

Konsernets eierstyring og selskapsledelse bygger på «Norsk anbefaling for eierstyring og selskapsledelse».

Banken har, i samsvar med regnskapslovens § 3-3b, utarbeidet en egen rapport som behandler prinsipper og praksis knyttet til eierstyring og selskapsledelse. Rapporten ligger publisert på bankens hjemmeside www.s1bv.no, under «Om oss/Investor/virksomhetsstyring».

Risikostyring

Kjernevirksomheten til SpareBank 1 BV er å oppnå verdiskapning gjennom å ta bevisst og akseptabel risiko. Konsernet arbeider systematisk for å videreutvikle risikostyringssystemer og prosesser i tråd med ledende praksis.

Risiko- og kapitalstyringen i SpareBank 1 BV støtter opp under konsernets strategiske utvikling og måloppnåelse, og sikrer samtidig finansiell stabilitet og forsvarlig formuesforvaltning.

Dette oppnås gjennom:

- En bedriftskultur som kjennetegnes av høy etisk standard og høy bevissthet om risikostyring.
- En god forståelse av hvilke risikoer som driver inntjeningen.
- Målrettet og kostnadseffektiv drift som er i samsvar med og støtter konsernets mål.
- Å tilstrebe optimal kapitalanvendelse innenfor vedtatt forretningsstrategi og strategiske måltall på kapital siden.

- Forebygge at uventede enkelthendelser skal kunne skade konsernets finansielle stilling i alvorlig grad.
- Utnyttelse av synergi- og diversifiseringseffekter.

Konsernets risiko tallfestes blant annet gjennom beregninger av forventet tap og risikojustert kapital for å kunne dekke uventede tap. Forventet tap beskriver det beløpet man statistisk må forvente å tape i en 12 måneders periode. Risikojustert kapital beskriver hvor mye kapital konsernet mener det trenger for å dekke den faktiske risikoen konsernet er eksponert mot.

De vesentligste risikoene i konsernet omtales nærmere nedenfor.

Kredittrisiko

Kredittrisikoen styres gjennom rammeverket for kredittinnvilgelse, engasjementsoppfølging og porteføljestyring. Den overordnede kredittstrategien fastsetter at konsernet skal ha en moderat risikoprofil.

Misligholdsnivå og utlånstap har ligget på et moderat til lavt nivå i 2016. I regionen Buskerud og Vestfold er det fortsatt et relativt godt aktivitetsnivå og relativt lav arbeidsledighet. Dette sammen med et internt fokus på å forbedre risikohåndteringen og porteføljekvaliteten har bidratt til at kredittrisikoen i bedriftsmarkedsporteføljene er på et tilfredsstillende nivå.

Kvaliteten i personmarkedsporteføljen er god og utviklingen preges av at engasjementer innvilget i 2016 har lavere gjennomsnittlig sannsynlighet for mislighold enn i eksisterende portefølje. Dette bidrar til ytterligere forbedring av den allerede lave risikoprofilen i personmarkedsporteføljen. Det meste av porteføljen er sikret med pant i fast eiendom, og belåningen er gjennomgående moderat sett opp mot sikkerhetsverdiene. Dette tilsier begrenset tapspotensial så lenge disse verdiene ikke forringes vesentlig.

Det er knyttet usikkerhet til hvordan svekkelser i makroøkonomiske nøkkeltall vil kunne påvirke kredittrisikoen fremover.

Likviditetsrisiko

Likviditetsrisikoen styres gjennom rammeverk og risikoprofilen er definert å være lav. Konsernets utlån finansieres hovedsakelig med kundeinnskudd og langsiktig verdipapirgjeld, samt ved salg av boliglånsporteføljer til SpareBank1 Boligkreditt AS. Likviditetsrisikoen begrenses ved at verdipapirgjelden fordeles på ulike markeder, innlånskilder, instrumenter og løpetider.

Konsernet har hatt god tilgang på likviditet i 2016. Innskudd fra kunder er konsernets viktigste finansieringskilde. Konsernets innskuddsdekning var ved utgangen av 2016 på 76,9 % (73,8 %). Overføring av godt sikrede boliglån til SpareBank1 Boligkreditt AS bidrar til å dempe finansieringsbehovet og dermed likviditetsrisikoen i SpareBank1 BV. Ved utgangen av 2016 utgjør overført volum til Sparebank1 Boligkreditt AS 37 % (38%) av konsernets totale personmarkedsportefølje inkludert overførte engasjementer.

SpareBank 1 BV er en aktiv aktør i det norske finansmarkedet og har ved utgangen av 2016 en funding som består av lån fra kredittinstitusjoner, obligasjonslån og ansvarlig lånekapital på kr 6.075 mill. Fundingen er økt med kr 316 mill. i 2016.

Markedsrisiko

Styringen av markedsrisiko tar utgangspunkt i konservative rammer for posisjoner i rentemarkedet, samt investeringer i aksjer og obligasjoner. Rammene gjennomgås og vedtas av styret årlig.

I kvantifisering av risiko knyttet til verdifall på likviditets- og handelsporteføljen skiller SpareBank 1 BV mellom systematisk risiko (markedsrisiko) og usystematisk risiko (misligholdsrisiko). Misligholdsrisiko forbundet med nevnte portefølje kvantifiseres som kredittrisiko.

Risikoaktivitetene knyttet til handel i valuta, renter og verdipapirer skjer innenfor de til enhver tid vedtatte rammer, fullmakter og kredittlinjer på motparter. SpareBank1 BV tar i begrenset omfang rente- og valutaposisjoner i forbindelse med handelsaktivitetene. Virksomhetens inntekter skapes i størst mulig grad i form av kundemarginer. Dette for å bidra til et stabilt inntjeningsbilde. Konsernets risikoeksponering innenfor markedsrisikoområdet vurderes som lav.

Operasjonell risiko

Proessen for styring av operasjonell risiko i SpareBank 1 BV skal i størst mulig grad sikre at ingen enkelthendelser forårsaket av operasjonell risiko skal kunne skade konsernets finansielle stilling i alvorlig grad.

Konsernet har stort fokus på kvalitet og kontinuerlig forbedring. Dette skal bidra til at SpareBank 1 BV forblir en konkurransedyktig organisasjon over tid gjennom prioritering av kontinuerlig forbedring av organisasjonens innovasjons- og prestasjonsevne. Det foreligger systemer for registrering og oppfølging av forbedringstiltak og uønskede hendelser.

Eierrisiko

Eierrisikoen er risikoen for at SpareBank 1 BV blir påført negative resultater fra eierposter i strategisk eide selskap og/eller må tilføre ny egenkapital til disse selskapene.

SpareBank 1 BV har i hovedsak eierrisiko gjennom indirekte eierandeler i SpareBank 1 Gruppen AS (1,52 %) og BN Bank ASA (2,92 %), samt direkte eierandeler i SpareBank 1 Boligkreditt AS (4,62 %), Sparebank 1 Næringskreditt AS (2,55 %), SpareBank 1 Kredittkort AS (5,17 %) og SpareBank 1 SMN Finans AS (4,98 %).

Compliance (etterlevelse)

SpareBank 1 BV arbeider kontinuerlig med å etablere og ha gode prosesser for å sikre etterlevelse av gjeldende lover og forskrifter. Styret vedtar konsernets compliance policy som beskriver hovedprinsippene for ansvar og organisering av dette arbeidet.

Kapitalstyring

Styret har vedtatt følgende soliditetsmålsetninger: Kapitalmålet for ren kjernekapital er 15,0 % ved utgangen av 2017. Bankens mål for ren kjernekapital ligger 0,9 %-poeng over regulatorisk minimumskrav.

Kapitalstyringen skal sikre at SpareBank 1 BV balanserer forholdet mellom:

- En effektiv kapitalanskaffelse og kapitalanvendelse i forhold til konsernets strategiske mål og vedtatte forretningsstrategi
- Konkurransedyktig egenkapitalavkastning
- En tilfredsstillende kapitaldekning ut fra valgt risikoprofil og de til enhver tid gjeldende krav fra myndigheter og markedsaktører
- Konkurransedyktige vilkår og en langsiktig god tilgang på innlån i kapitalmarkedene
- Utnyttelse av vekstmuligheter i konsernets definerte markedsområde
- At ingen enkelthendelser skal kunne skade konsernets finansielle stilling i alvorlig grad

Det utarbeides årlig en kapitalplan for å sikre en langsiktig og effektiv kapitalstyring. Disse prognosene tar hensyn til forventet utvikling i de neste årene, samt en situasjon med et alvorlig økonomisk tilbakeslag over flere år. Et viktig verktøy for å analysere en situasjon med et alvorlig økonomisk tilbakeslag, er bruken av stresstester. Det gjøres stresstester av enkeltfaktorer og scenarioanalyser hvor konsernet utsettes for ulike negative makroøkonomiske hendelser gjennom flere år.

SpareBank 1 BV har i tillegg utarbeidet beredskapsplaner på likviditets- og kapitaldekningsområdet for i størst mulig grad å kunne håndtere slike kriser dersom de skulle oppstå.

Banken rapporterer kapitaldekning etter Standardmetoden.

Banken oversendte i mai 2015 søknad til Finanstilsynet om bruk av Avansert IRB-metode ved beregning av konsernets regulatoriske kapitaldekning. Behandlingen av søknaden er av Finanstilsynet utsatt som en følge av fusjonen med SpareBank 1 Nøtterøy-Tønsberg. Arbeidet med å implementere kredittporteføljene fra SpareBank 1 Nøtterøy-Tønsberg i det helhetlige IRB-systemet for den fusjonerte banken er igangsatt.

SpareBank 1 BV har ved utgangen av 2016 en solid finansiell stilling.

Det henvises for øvrig til informasjon i Pilar 3 dokumentet som er publisert på bankens nettsider.

Samfunnsansvar og andre forhold

Informasjon om konsernets arbeid for å ivareta sitt samfunnsansvar er beskrevet i eget temakapittel i årsrapporten. Her finnes også opplysninger om arbeidsmiljø, likestilling og tiltak i henhold til ytre miljø.

Konsernet hadde ingen forsknings- og utviklingsaktiviteter i drift i 2016.

Fortsatt drift

Årsregnskapet og konsernregnskapet er avlagt under forutsetning om fortsatt drift. Bankens drift og stilling sammenholdt med bankens kortsiktige og langsiktige prognoser for årene fremover, danner grunnlag for dette. Banken har god soliditet og kjernekapital, og bankens kapitaldekning ligger over interne soliditetsmål og myndighetenes minimumskrav.

Fremtidsutsikter

Styret er meget tilfreds med de resultater som er oppnådd i 2016.

Konsernet har god soliditet og likviditet ved inngangen til 2017.

SpareBank 1 BV og SpareBank 1 Nøtterøy-Tønsberg fusjonerte med virkning fra 2. januar 2017.

Målsettingen med fusjonen er å etablere en større bank med økt konkurransekraft som kan drive mer effektivt og gi kundene et bedre tilbud samtidig som det gir trygghet og mer attraktive arbeidsplasser for medarbeiderne. Det er en ambisjon om å bygge fundamentet til en bank som er større enn den fusjonerte banken, samt å skape en slagkraftig SpareBank 1 på Sør-Østlandet og posisjonere oss for fremtiden i denne delen av landet.

Konsernet vil i 2 kvartal 2017 starte arbeidet med uttak av synergieffekter i forbindelse med fusjonen. Estimert nivå på uttak av synergieffekter som en følge av fusjonen er foreløpig beregnet til kr 30–40 mill. Synergieffektene skal være fullt innfaset i løpet av 2018. Teknisk fusjon av de to bankene er planlagt i juni 2017, og kostnadene ved dette er estimert til ca. 20 mill. Omstillings- og nedbemanningkostnader estimeres til ca. 20 mill i 2017.

Det vises for øvrig til note 39 for nærmere omtale av fusjonsprosess og oppkjøpsanalyse.

De økonomiske utsiktene i Norge har stabilisert seg noe utover høsten og vinteren. De viktigste årsakene til dette er en relativ svak krone, lave renter og en ekspansiv finanspolitikk. Videre har oppgangen i oljeprisen bidratt til noe redusert usikkerhet for oljerelaterte næringer. Situasjonen for denne næringen vil likevel fortsatt være utfordrende i 2017. Det forventes en relativ moderat vekst i norsk økonomi i 2017.

I våre regioner har arbeidsledigheten holdt seg relativt stabil, samtidig som boligprisutviklingen har vært noe mer moderat sammenlignet med tilsvarende utvikling i Oslo. Våre markedsområder har også et godt og diversifisert næringsliv.

Gitt uendrede rammevilkår forventer banken relativt lave tap i 2017.

I statsbudsjettet for 2017 er det vedtatt en egen finansskatt på 5 % på arbeidsgiveravgiftsgrunnlaget i morbanken. Etter foreløpige beregninger vil dette medføre en negativ effekt for banken på ca. 8 mill. før skatt. Skattesatsen for finanssektoren vil være uendret på 25 % i 2017. Finanstilsynet har videre vedtatt innskjerping av vilkårene i boliglånforskriften fra 2017. Det forventes at innskjerpingen vil dempe kredittveksten noe fremover.

Det har vært noe avtagende kredittvekst i Norge i 2016. Innskuddsveksten har imidlertid vært positiv. Det forventes fortsatt sterk konkurranse på utlån og innskudd. Banken har konkurransedyktige vilkår og registrerer fortsatt god aktivitet og vekst på de fleste forretningsområdene.

Basert på stabile spread- og rentenivåer fremover forventes det at bankens rentenetto opprettholdes i 2017.

Banken forventer en veksttakt på boliglån i 2017 noe over markedsveksten.

Takk

Styret vil takke konsernets medarbeidere og tillitsvalgte for god innsats og positivt samarbeid i 2016.

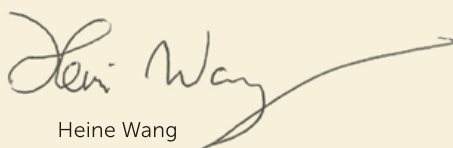
Samspillet mellom innbyggere, næringsliv og bank er viktig for utviklingen i konsernets markedsområde. I denne sammenheng vil styret takke konsernets kunder, eiere og øvrige samarbeidspartnere for god oppslutning om konsernet SpareBank 1 BV i 2016 og den fusjonerte banken vil legge vekt på å videreføre det gode samarbeidet i 2017.

Tønsberg, 14. mars 2017

I styret for SpareBank 1 BV

Øyvind Birkeland
Styrets leder

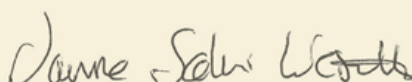
Heine Wang
Styrets nestleder

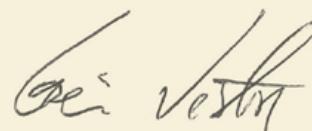
Gisle Dahn

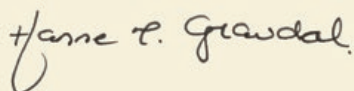
Kristin Sjøia Barkost

Janne Sølvi Weseth

Geir A. Vestre
Ansattes representant

Hanne Myhre Gravdal
(ansattes repr.)

Rune Fjeldstad
(adm. direktør)

8. RESULTAT

Morbank				Konsern	
2015	2016	(tusen kroner)	Note	2016	2015
706.783	642.221	Renteinntekter	17	641.718	705.699
359.204	238.913	Rentekostnader	17	238.982	359.300
347.579	403.307	Netto renteinntekter	17	402.736	346.399
214.026	192.960	Provisjonsinntekter	18	192.960	214.026
11.033	11.301	Provisjonskostnader	18	11.301	11.033
6.983	47.473	Andre driftsinntekter	18	99.837	99.991
209.976	229.133	Netto provisjons- og andre inntekter		281.496	302.984
24.127	54.080	Utbytte	19	33.051	16.086
-	(10.000)	Netto resultat fra eierinteresser	19	33.307	23.124
(40.625)	32.262	Netto resultat fra andre finansielle investeringer	19	32.262	(40.625)
(16.498)	76.342	Netto resultat fra finansielle eiendeler	19	98.620	(1.415)
541.057	708.782	Sum netto inntekter		782.852	647.968
157.588	184.031	Personalkostnader	20	253.572	229.351
153.643	167.469	Andre driftskostnader	21	186.718	172.080
311.232	351.501	Sum driftskostnader		440.290	401.431
229.825	357.282	Resultat før tap og skatt		342.563	246.537
16.649	(54.409)	Tap på utlån og garantier	11	(54.409)	16.649
213.176	411.691	Resultat før skatt		396.972	229.888
52.792	88.366	Skattekostnad	23	89.313	53.854
160.384	323.325	Resultat før øvrige resultatposter		307.659	176.034
		Poster som reverseres over resultat			
22.633	(24.324)	Endring i virkelig verdi for investeringer tilgjengelig for salg		(24.324)	22.633
-	-	Endring balanseført verdi FKV/TS/DS		10.951	3.006
		Poster som ikke reverseres over resultat			
16.042	(9.242)	Estimatavvik IAS 19 Pensjon		(8.931)	15.886
38.675	(33.565)	Sum øvrige resultatposter etter skatt		(22.304)	41.525
199.059	289.759	Totalresultat		285.355	217.559
1,36	3,73	Resultat og utvannet resultat pr grunnfondsbevis	37	3,65	1,49

9. BALANSE

Morbank			Konsern		
31.12.2015	31.12.2016	(tusen kroner)	Note	31.12.2016	31.12.2015
90.038	89.418	Kontanter og fordringer på sentralbanker		89.418	90.038
771.864	675.714	Utlån til og fordringer på kredittinstitusjoner	7	695.159	800.795
18.525.362	19.470.311	Brutto utlån til kunder	8,9,10,11	19.459.614	18.498.195
(50.235)	(39.961)	Individuelle nedskrivninger	8,9,10,11	(39.961)	(50.235)
(80.128)	(80.505)	Nedskrivning på grupper av utlån	8,9,10,11	(80.505)	(80.128)
18.394.998	19.349.845	Netto utlån til kunder	8,9,10,11	19.339.148	18.367.832
2.751.629	3.076.989	Sertifikater, obligasjoner og andre verdipapirer til virkelig verdi	24	3.076.989	2.751.629
685.495	729.314	Aksjer, andeler og andre egenkapitalinteresser	27	729.314	685.495
30.276	129.815	Eierinteresser i konsernselskaper	35	-	-
53.507	53.507	Eierinteresser i felleskontrollert virksomhet og tilknyttet selskap	35	211.585	187.360
89.178	15.467	Varige driftsmidler	29	87.461	90.137
-	-	Goodwill	28	20.969	29.554
37.983	34.737	Utsatt skattefordel	23	28.286	39.448
153.770	129.806	Andre eiendeler	30	133.755	154.900
23.058.739	24.284.613	Sum eiendeler		24.412.085	23.197.188
157.805	163.658	Innskudd fra kredittinstitusjoner	7	163.658	157.805
13.666.127	14.985.208	Innskudd fra kunder	31	14.959.755	13.646.286
5.732.276	5.417.114	Gjeld stiftet ved utstedelse av verdipapirer	32	5.417.114	5.732.276
66.346	75.667	Betalbar skatt	23	78.123	67.888
392.575	348.194	Annen gjeld og forpliktelser	33,22	366.275	412.531
549.317	249.896	Ansvarlig lånekapital	34	249.896	549.317
20.564.447	21.239.736	Sum gjeld		21.234.821	20.566.103
321.336	321.363	Eierandelskapital	37,38	321.363	321.336
210.455	210.455	Overkursfond		210.455	210.455
88.517	126.038	Utjevningsfond		126.038	88.517
18.012	15.312	Gavefond		15.312	18.012
1.802.657	2.020.114	Sparebankens fond		2.020.114	1.939.449
35.963	11.557	Fond for urealiserte gevinster		11.557	35.963
-	300.000	Hybridkapital		300.000	-
17.354	40.037	Annen egenkapital		172.425	17.354
2.494.293	3.044.876	Sum egenkapital	5	3.177.264	2.631.085
23.058.739	24.284.613	Gjeld og egenkapital		24.412.085	23.197.188

10. EGENKAPITALENDRING

Konsern									
(tusen kroner)	Eierandels- kapital ¹	Overkurs- fond	Utjevnings- fond	Gavefond	Spare- bankens fond	Fond for urealiserte gevinster	Hybrid- kapital	Annen egenkapital	Sum egenkapital
Egenkapital pr. 31.12.2014	280.073	9.865	73.920	17.624	1.783.655	13.436	-	21.783	2.200.355
Utbytte fra 2014, utbetalt 2015	-	-	-	-	-	-	-	(21.569)	(21.569)
Emisjon	41.263	200.589	-	-	-	-	-	-	241.852
Belastet gavefond	-	-	-	(7.112)	-	-	-	-	(7.112)
Verdiendringer	-	-	-	-	106	(106)	-	-	-
Resultat før øvrige resultatposter	-	-	11.692	7.500	139.488	-	-	17.354	176.034
<i>Poster som reverseres over resultat:</i>									
Endring i virkelig verdi for investeringer tilgjengelig for salg	-	-	-	-	-	22.633	-	-	22.633
Endring balanseført verdi FKV/TS/DS	-	-	-	-	3.006	-	-	-	3.006
<i>Poster som ikke reverseres over resultat:</i>									
Estimatavvik IAS 19 Pensjon	-	-	2.905	-	13.195	-	-	(214)	15.886
Egenkapital pr. 31.12.2015	321.336	210.455	88.517	18.012	1.939.449	35.963	-	17.354	2.631.085
Egenkapital pr. 31.12.2015	321.336	210.455	88.517	18.012	1.939.449	35.963	-	17.354	2.631.085
Justering verdi egenbeholdning egenkapitalbevis	28	-	-	-	-	-	-	(28)	-
Justering differanse Sparebankens fond morbank/konsern	-	-	-	-	(136.793)	-	-	136.793	-
Fondsobligasjon reklassifisert som EK	-	-	-	-	-	-	300.000	-	300.000
Utbetalte renter på fondsobl. reklas. som EK	-	-	-	-	-	-	-	(9.121)	(9.121)
Utbytte fra 2015, utbetalt 2016	-	-	-	-	-	-	-	(17.354)	(17.354)
Belastet/tilført gavefond	-	-	-	(7.700)	-	-	-	-	(7.700)
Gavefond overført sparebankstiftelse	-	-	-	(5.000)	-	-	-	-	(5.000)
Verdiendringer	-	-	-	-	82	(82)	-	-	-
Resultat før øvrige resultatposter	-	-	39.870	10.000	224.269	-	-	33.520	307.659
<i>Poster som reverseres over resultat:</i>									
Endring i virkelig verdi for investeringer tilgjengelig for salg	-	-	-	-	-	(24.324)	-	-	(24.324)
Endring balanseført verdi FKV/TS/DS	-	-	-	-	-	-	-	10.951	10.951
<i>Poster som ikke reverseres over resultat:</i>									
Estimatavvik IAS 19 Pensjon	-	-	(2.348)	-	(6.893)	-	-	311	(8.931)
Egenkapital pr. 31.12.2016	321.363	210.455	126.038	15.312	2.020.114	11.557	300.000	172.425	3.177.264
Foreslått utbytte til utbetaling i 2017	-	-	-	-	-	-	-	40.065	-
Foreslått gavetildeling 2017	-	-	-	10.000	-	-	-	-	-

Morbank									
(tusen kroner)	Eierandels- kapital ¹	Overkurs- fond	Utjevnings- fond	Gavefond	Spare- bankens fond	Fond for urealiserte gevinster	Hybrid- kapital	Annen egenkapital	Sum egenkapital
Egenkapital pr. 31.12.2014	280.073	9.865	73.920	17.624	1.665.576	13.436	-	21.569	2.082.063
Utbytte fra 2014, utbetalt 2015	-	-	-	-	-	-	-	(21.569)	(21.569)
Emisjon	41.263	200.589	-	-	-	-	-	-	241.852
Belastet gavefond	-	-	-	(7.112)	-	-	-	-	(7.112)
Verdiendringer	-	-	-	-	106	(106)	-	-	-
Resultat før øvrige resultatposter	-	-	11.692	7.500	123.838	-	-	17.354	160.384
<i>Poster som reverseres over resultat:</i>									
Endring i virkelig verdi for investeringer tilgjengelig for salg	-	-	-	-	-	22.633	-	-	22.633
<i>Poster som ikke reverseres over resultat:</i>									
Estimatavvik IAS 19 Pensjonsregulering	-	-	2.905	-	13.136	-	-	-	16.042
Egenkapital pr. 31.12.2015	321.336	210.455	88.517	18.012	1.802.657	35.963	-	17.354	2.494.293
Egenkapital pr. 31.12.2015	321.336	210.455	88.517	18.012	1.802.657	35.963	-	17.354	2.494.293
Justering verdi egenbeholdning egenkapitalbevis	28	-	-	-	-	-	-	(28)	-
Fondsobligasjon reklassifisert som EK	-	-	-	-	-	-	300.000	-	300.000
Utbetalte renter på fondsobl. reklas. som EK	-	-	-	-	-	-	-	(9.121)	(9.121)
Utbytte fra 2015, utbetalt 2016	-	-	-	-	-	-	-	(17.354)	(17.354)
Belastet gavefond	-	-	-	(7.700)	-	-	-	-	(7.700)
Gavefond overført sparebankstiftelse	-	-	-	(5.000)	-	-	-	-	(5.000)
Verdiendringer	-	-	-	-	82	(82)	-	-	-
Resultat før øvrige resultatposter	-	-	39.870	10.000	224.269	-	-	49.186	323.325
<i>Poster som reverseres over resultat:</i>									
Endring i virkelig verdi for investeringer tilgjengelig for salg	-	-	-	-	-	(24.324)	-	-	(24.324)
<i>Poster som ikke reverseres over resultat:</i>									
Estimatavvik IAS 19 Pensjonsregulering	-	-	(2.348)	-	(6.893)	-	-	-	(9.242)
Egenkapital pr. 31.12.2016	321.363	210.455	126.038	15.312	2.020.114	11.557	300.000	40.037	3.044.876
Foreslått utbytte til utbetaling i 2017	-	-	-	-	-	-	-	40.065	-
Foreslått gavetildeling 2017	-	-	-	10.000	-	-	-	-	-

1. Eierandelskapital er fratrukket 12 i egenbeholdning

11. KONTANTSTRØMOPPSTILLING

Morbank			Konsern	
2015	2016		2016	2015
		Kontantstrøm fra virksomheten		
216.185	415.191	Årsresultat før skatt *	400.472	232.898
(39.022)	(36.786)	Utbetalt utbytte/gaver	(36.786)	(39.022)
-	(39.533)	Tap/gevinst finansielle anleggsmidler	-	-
35.329	(25.384)	Verdiendringer på finansielle eiendeler vurdert til v.v.	(25.384)	35.329
11.486	16.101	Av- og nedskrivninger	16.615	12.077
16.649	(54.409)	Tap på utlån	(54.409)	16.649
(57.412)	(66.621)	Betalbare skatter	(69.077)	(58.954)
183.215	208.559	Kontantstrøm fra virksomheten før endring i oml.midler og korts.gjeld	231.431	198.977
(867.146)	(920.360)	Endring utlån og andre eiendeler	(936.829)	(870.215)
(129.728)	1.319.181	Endring innskudd fra kunder	1.313.569	(127.482)
(71.891)	5.853	Endring gjeld til kredittinstitusjoner	5.853	(71.891)
567.439	(307.091)	Endring sertifikater og obligasjoner	(307.091)	567.439
119.508	23.963	Endring øvrige fordringer	21.145	122.722
(43.400)	(84.002)	Endring annen kortsiktig gjeld	(55.556)	(21.536)
(242.003)	246.103	A Netto kontantstrøm fra virksomheten	272.522	(201.986)
		Kontantstrøm fra investeringsaktiviteter		
(6.178)	(2.704)	Endring varige driftsmidler	(13.939)	(5.477)
(84.435)	(43.571)	Endring aksjer og eierinteresser	(68.241)	(121.686)
(90.613)	(46.275)	B Netto kontantstrøm fra investeringsaktiviteter	(82.180)	(127.163)
		Kontantstrøm fra finansieringsaktiviteter		
155.061	(288.031)	Endring låneopptak verdipapirer	(288.031)	155.061
50.027	(8.563)	Endring låneopptak ansvarlig lån	(8.568)	50.027
241.852	-	Innbetaling ved emisjon	-	241.852
446.940	(296.594)	C Netto kontantstrøm fra finansieringsaktiviteter	(296.599)	446.940
114.324	(96.770)	A + B + C Netto endring likvider i året	(106.257)	117.791
747.578	861.902	Likviditetsbeholdning periodens start	890.834	773.043
861.902	765.132	Likviditetsbeholdning periodens slutt	784.577	890.834
114.324	(96.770)	Netto endring likvider i året	(106.257)	117.791

*Formueskatt er tillagt årets resultat før skatt.

Kontantstrømanalysen viser hvordan henholdsvis mor og konsern har fått tilført likvide midler og hvordan disse er brukt.

12. NOTER TIL REGNSKAPET

31	1. GENERELL INFORMASJON	67	21. ANDRE DRIFTSKOSTNADER
31	2. REGNSKAPSPRINSIPPER	68	22. PENSJONSFORPLIKTELSER
38	3. VIKTIGE ESTIMATER OG VURDERINGER VEDRØRENDE BRUK AV REGNSKAPSPRINSIPPER	70	23. SKATT
39	4. SEGMENTINFORMASJON		BALANSE
41	5. KAPITALDEKNING	71	24. SERTIFIKATER, OBLIGASJONER OG ANDRE VERDIPAPIRER TIL VIRKELIG VERDI
43	6. FINANSIELL RISIKOSTYRING	72	25. VIRKELIG VERDI PÅ FINANSIELLE INSTRUMENTER
	KREDITTRISIKO	76	26. FINANSIELLE DERIVATER
46	7. FORDRINGER PÅ OG GJELD TIL KREDITTINSTITUSJONER	77	27. AKSJER, ANDELER, OBLIGASJONER OG ANDRE EGENKAPITALINTERESSER
46	8. UTLÅN TIL OG FORDRINGER PÅ KUNDER	79	28. GOODWILL
49	9. OVERFØRING AV UTLÅN TIL SPAREBANK 1 BOLIGKREDITT AS	80	29. VARIGE DRIFTSMIDLER – EIENDOM, ANLEGG OG UTSTYR
50	10. ALDERSFORDELING PÅ FORFALTE UTLÅN	81	30. ANDRE EIENDELER
50	11. TAP PÅ UTLÅN, GARANTIER M.V.	81	31. INNSKUDD FRA KUNDER
52	12. KREDITTRISIKOEKSPONERING FOR HVER INTERNE RISIKORATING	82	32. GJELD VED UTSTEDELSE AV VERDIPAPIRER
53	13. MAKSIMAL KREDITTRISIKOEKSPONERING, IKKE HENSYNTATT PANTESTILLELSER	83	33. ANNEN GJELD OG FORPLIKTELSER
55	14. KREDITTKVALITET PR. KLASSE AV FINANSIELLE EIENDELER	84	34. ANSVARLIG LÅNEKAPITAL
	MARKEDSRISIKO	85	35. EIERINTERESSER I KONSERNSELSKAPER, FELLESKONTROLLERT VIRKSOMHET (FKV) OG TILKNYTTETE SELSKAPER (TS)
57	15. MARKEDSRISIKO KNYTTET TIL RENTERISIKO		ØVRIGE OPPLYSNINGER
	LIKVIDITETSRISIKO	86	36. NÆRSTÅENDE PARTER
58	16. FORFALLSANALYSE AV EIENDELER OG FORPLIKTELSER/LIKVIDITETSRISIKO	87	37. RESULTAT PR. EGENKAPITALBEVIS OG BEREGNING AV EGENKAPITALBEVISBRØK
	RESULTATREGNSKAP	88	38. EGENKAPITALBEVISEIERE OG SPREDNING AV EGENKAPITALBEVIS
61	17. NETTO RENTEINNTEKTER	89	39. VIRKSOMHETSSAMMENLUTNING ETTER BALANSEDAGEN
62	18. NETTO PROVISJONS- OG ANDRE INNTEKTER	90	40. HENDELSER ETTER BALANSEDAGEN
63	19. NETTO RESULTAT FRA FINANSIELLE EIENDELER		
64	20. PERSONALKOSTNADER OG YTELSE TIL LEDENDE ANSATTE OG TILLITSVALGTE		

Note 1

Generell informasjon

SpareBank 1 BV konsernet er en regional virksomhet innenfor bank, eiendomsmegling og regnskapstjenester med markedsområde i Nedre Buskerud og Vestfold.

Konsernets hovedvirksomhet består pr 31.12.2016 av morbanken, samt de heleide datterselskapene EiendomsMegler 1 BV AS, SpareBank 1 Regnskapshuset BV AS og Imingen Holding AS. Virksomhetene er lokalisert i Kongsberg, Mjøndalen, Drammen, Horten, Tønsberg, Sandefjord og Larvik.

For fullstendig selskapsstruktur datterselskaper, felleskontrollerte virksomheter (FKV) og tilknyttede selskap (TS), se note 35.

SpareBank 1 BV er medlem i SpareBank 1-alliansen.

SpareBank 1 BV er totalleverandør av produkter og tjenester innen områdene:

- Finansiering
- Sparing og plassering
- Forsikring
- Betalingsformidling
- Eiendomsmegling
- Regnskapsførsel og økonomisk rådgivning

Konsernregnskapet ble endelig godkjent av styret den 14.03.2017 og av generalforsamlingen den 30.03.2017.

Presentasjon av styret finnes i kapittel 19, og presentasjon av bankens generalforsamling finnes i kapittel 20.

Note 2

Regnskapsprinsipper

IFRS standarder og fortolkninger som er vedtatt men ikke trådt i kraft ennå.

Nye og endrede regnskapsstandarder og fortolkninger utgitt av IASB vil kunne påvirke konsernets fremtidige rapportering. Alle mulige effekter av de nye standardene er ikke gjennomgått men i det følgende vil de endringer som kan tenkes å påvirke konsernets fremtidige rapportering i vesentlig grad omtales.

IFRS 9 Finansielle instrumenter

IFRS 9 Finansielle instrumenter skal erstatte dagens IAS 39 Finansielle instrumenter – innregning og måling. IFRS 9 omhandler innregning, klassifisering, måling og fraregning av finansielle eiendeler og forpliktelser samt sikringsbøkføring. IFRS 9 er gjeldende fra 1. januar 2018 og er godkjent av EU. Det er adgang til tidlig anvendelse av standarden, det vil ikke SpareBank1 BV benytte seg av. Det har vært satt ned et tverrfaglig implementeringsteam i SpareBank 1 Alliansen med deltakere fra alle bankene som anvender IFRS, som vil forberede gjennomføring og implementering av IFRS 9 («Prosjektet»). Prosjektet har som formål å vurdere og konkludere på problemstillinger vedrørende klassifisering og måling av finansielle instrumenter, modeller og metodikk for estimering av forventet tap, samt selve regnskapsføringen og endringer i noteverk som følge av implementering av IFRS9.

En beskrivelse av nye krav i IFRS 9 og endringer fra tidligere standard følger under. Videre følger en beskrivelse av hvilke valg SpareBank1 BV har tatt og status i implementeringsprosjektet.

Klassifisering og måling

Etter IFRS 9 skal finansielle eiendeler klassifiseres i tre kategorier: virkelig verdi med verdiendring over andre inntekter og kostnader (OCI), virkelig verdi med verdiendring over resultatet og amortisert kost. Målekategori bestemmes ved førstegangsinnregning av eiendelen. Klassifiseringen av finansielle eiendeler bestemmes ut fra kontraktmessige vilkår for de finansielle eiendelene og hvilken forretningsmodell som brukes for styring av porteføljen som eiendelene inngår i.

Gjeldsinstrumenter med kontraktuelle kontantstrømmer som bare er betaling av rente og hovedstol på gitte datoer og som holdes med formål å motta kontraktmessige kontantstrømmer skal måles til amortisert kost. Instrumenter med kontraktuelle kontantstrømmer som bare er betaling av rente og hovedstol på gitte datoer og som holdes både å motta kontraktmessige kontantstrømmer og for salg, skal måles til virkelig verdi med verdiendringer over OCI, men med renteinntekt og eventuell nedskrivninger presentert i det ordinære resultatet. Verdiendringer ført over OCI skal reklassifiseres

til resultatet ved salg eller annen avhendelse. Øvrige gjeldsinstrumenter skal måles til virkelig verdi med verdiendring over resultatet. SpareBank 1 BV har vurdert at hoveddelen av bankens utlån kvalifiserer for måling til amortisert kost. Videre er bankens foreløpige vurdering at utlån til fastrente etter IFRS 9 skal måles til virkelig verdi med verdiendringer over resultatet, tilsvarende som i dag.

Salg av lån til SpareBank 1 Boligkreditt AS

Banken benytter seg av SpareBank 1 Boligkreditt AS som finansieringsverktøy. Bankens overfører bare deler av de utlån som kvalifiserer for overføring til boligkreditselskapet. Utlån som inngår i forretningsmodeller (porteføljer) med utlån som kvalifiserer for overføring kan sies at holdes derfor både for å motta kontraktmessige kontantstrømmer og for salg, en forretningsmodell som er konsistent med måling til virkelig verdi med verdiendringer over OCI i både morbankens og konsernets resultat. Bankens foreløpige ikke konkludert på fremtidig klassifisering av boliglån som kvalifiserer for overføring til SpareBank 1 Boligkreditt AS.

Likviditetsportefølje

Bankens likviditetsportefølje har varierende grad av omsetning, som påvirker hvorvidt porteføljen skal måles til amortisert kost, virkelig verdi med verdiendring over OCI eller resultat. Klassifiseringen av en portefølje avhenger av om instrumentene som inngår i porteføljen holdes for å motta kontraktmessige kontantstrømmer eller om de både holdes for å motta kontraktmessige kontantstrømmer og for salg, eventuelt om graden av handel i porteføljen tilsier at porteføljen skal måles til virkelig verdi med verdiendringer over resultatet. Bankens foreløpige ikke konkludert på klassifiseringen av likviditetsporteføljen.

Alle *derivater* skal måles til virkelig verdi med verdiendring i resultatet, men derivater som er utpekt som sikringsinstrumenter skal regnskapsføres i tråd med prinsippene for sikringsbokføring. Investeringer i *egenkapitalinstrumenter* skal måles i balansen til virkelig verdi. Verdiendringer skal som hovedregel føres i det ordinære resultatet, men et egenkapitalinstrument kan utpekes som målt til virkelig verdi med verdiendringer ført mot OCI. Når egenkapitalinstrumenter utpekes til virkelig verdi med verdiendringer ført mot OCI skal ordinære utbytter resultatføres, mens verdiendringer ikke skal reklassifiseres til resultatet verken løpende eller ved avhendelse. Egenkapitalinstrumenter som i bankens regnskap i dag klassifiseres som tilgjengelig for salg med verdiendringer ført over OCI vil etter IFR9

bli klassifisert til virkelige verdi med verdiendring over ordinært resultat.

For *finansielle forpliktelser* er reglene i hovedsak uendrede sammenlignet med dagens IAS 39. En endring fra IAS 39 er at for finansielle forpliktelser som er bestemt regnskapsført til virkelig verdi over resultatet skal endringer i verdien som skyldes selskapets egen kredittrisiko innregnes i OCI, og ikke i det ordinære resultatet som i dag. SpareBank 1 BV har ingen finansielle forpliktelser som er regnskapsført til virkelig verdi over resultatet.

IFRS 9 forenkler kravene til *sikringsbokføring* ved at sikringseffektiviteten knyttes nærmere ledelsens risikostyring og gir større rom for vurdering. Kravet om en sikringseffektivitet på 80–125 prosent er fjernet og erstattet med mer kvalitative krav, herunder at det skal være en økonomisk sammenheng mellom sikringsinstrument og sikringsobjekt, og at kredittrisiko ikke skal dominere verdiendringene til sikringsinstrumentet. Bankens vurderer fortsatt omfanget av bruken av sikringsbokføring, men den foreløpige vurderingen er at sikringsbokføring vil bli videreført om lag i samme utstrekning som i dag.

Tapsnedskrivning utlån

Etter dagens regler skal nedskrivninger for tap bare finne sted når det er objektive bevis for at en tapshendelse har inntruffet. Etter IFRS 9 skal tapsavsetningene innregnes basert på forventet kredittap (ECL). Den generelle modellen for nedskrivninger av finansielle eiendeler i IFRS 9 vil gjelde for finansielle eiendeler som måles til amortisert kost eller til virkelig verdi med verdiendringer ført over øvrige resultatelementer. I tillegg er også lånetilsagn, finansielle garantikontrakter som ikke måles til virkelig verdi over resultatet og leieavtalefordringer med vesentlige finansieringselementer omfattet.

Målingen av avsetningen for forventet tap i den generelle modellen avhenger av om kredittrisikoen har økt vesentlig siden opprinnelig innregning. Ved førstegangsinnregning og når kredittrisikoen ikke har økt vesentlig etter førstegangsinnregning skal det avsettes for 12-måneders forventet tap. 12-måneders forventet tap er det tapet som er forventet å inntreffe over levetiden til instrumentet, men som kan knyttes til begivenheter som inntreffer de første 12 månedene. Hvis kredittrisikoen har økt vesentlig etter førstegangsinnregning skal det avsettes for forventet tap over hele levetiden. Forventet kredittap er beregnet basert på nåverdien av alle kontantstrømmer over gjenværende

forventet levetid, dvs. forskjellen mellom de kontraktsmessige kontantstrømmer i henhold til kontrakten og den kontantstrømmer at banken forventer å motta, diskontert med effektiv rente på instrumentet.

Videre utvikling av nedskrivningsmodell/ regnskapsmessig effekt

Modellen for nedskrivninger er fortsatt under utvikling. Banken vurderer fremtidsrettet informasjon som makro-økonomiske faktorer som for eksempel arbeidsledighet, BNP-vekst, renter og boligpriser, og økonomiske prognoser for å kunne gi fremtidsrettet informasjon som er så korrekt som mulig. Enkelte justeringer forventes implementert før grunnmodellen er oppdatert. Banken har av den grunn ikke beregnet den regnskapsmessige effekten av innføringen av ny modell nedskrivninger på nåværende tidspunkt. Foreløpig gjennomgang med basis i dagens utlånsportefølje gir dog ikke grunnlag for å tro at overgang til IFRS 9 vil gi vesentlige regnskapsmessige effekter.

IFRS 15 Inntekter fra kundekontrakter – er et omfattende rammeverk for inntektsføring etter IFRS som erstatter så godt som all tidligere veiledning på inntektsføring. Standarden trer i kraft 1. januar 2018. Konsernet har vurdert virkningen av IFRS 15 Inntekter fra kundekontrakter og ser ikke at denne vil få vesentlige konsekvenser.

IFRS 16 Leieavtaler – innebærer at leietaker innregner en finansiell forpliktelse på å betale leie med en tilhørende rett til å bruke den underliggende eiendel. Til tross for store endringer på leietakersiden, vil regnskapsføringen hos utleier i stor grad beholdes uforandret. Kravene til tilleggsopplysninger utvides for både leietaker og utleier. Standarden trer i kraft 1. januar 2019. Konsernet har vurdert virkningen av IFRS 16 Leieavtaler og ser ikke at disse vil få vesentlige konsekvenser.

Andre endringer i IFRS

IASB har publisert enkelte nye eller endrede standarder som er vurdert til ikke å ha innvirkning på konsernet. Dette omfatter IFRS 10, IFRS 12, IFRS 14, IAS 16, IAS 1, IAS 28 og IAS 38.

I det etterfølgende beskrives de viktigste regnskapsprinsippene som er benyttet ved utarbeidelse av morbankregnskapet og konsernregnskapet. Disse prinsippene er benyttet på samme måte i alle perioder som er presentert, dersom ikke annet fremgår av beskrivelsen.

Grunnlaget for utarbeidelse av årsregnskapet

Årsregnskapet 2016 for Sparebank 1 BV er satt opp i overensstemmelse med Internasjonale standarder for finansiell rapportering (IFRS) som er gjort gjeldende i Norge.

Målegrunnlaget for konsernregnskapet er historisk kost med unntak for investeringer klassifisert som tilgjengelig for salg, finansielle eiendeler og gjeld til virkelig verdi over resultat, som har blitt vurdert til virkelig verdi.

Presentasjonsvaluta

Presentasjonsvalutaen er norske kroner (NOK) som også er bankens funksjonelle valuta. Alle beløp er angitt i tusen kroner med mindre noe annet er angitt.

Konsolideringsprinsipper

Konsernregnskapet omfatter banken og dens datterforetak. Som datterforetak regnes alle foretak hvor banken har kontroll, dvs. full beslutningsmyndighet til å styre et foretaks finansielle og driftsmessige prinsipper i den hensikt å oppnå fordeler av foretakets aktiviteter.

Datterforetak er konsolidert fra det tidspunkt Banken har overtatt kontroll, og det tas ut av konsolideringen fra det tidspunkt Banken gir fra seg kontroll.

Alle mellomværende, inntekter, samt kostnader mellom konsernselskaper er eliminert fullt ut.

Ved overtakelse av kontroll i et foretak (virksomhets-sammenslutning) blir alle identifiserbare eiendeler og forpliktelser oppført til virkelig verdi i samsvar med IFRS 3. En positiv differanse mellom virkelig verdi av kjøpsvederlaget og virkelig verdi av identifiserbare eiendeler og forpliktelser innregnes som goodwill. En eventuell negativ differanse resultatføres umiddelbart. Regnskapsføring av goodwill etter førstegangsinnregning er omtalt under avsnittet om Immaterielle eiendeler.

Eierandeler i selskaper der konsernet sammen med andre har bestemmende innflytelse (Felleskontrollert virksomhet; FKV), eller betydelig innflytelse (Tilknyttede Selskaper; TS) er vurdert etter egenkapitalmetoden.

I morbankens regnskap er investeringer i datterselskap, felleskontrollerte foretak og tilknyttede foretak bokført til historisk kost. Ved indikasjon på verdifall, foretas nedskrivningstest.

Segmentrapportering

Et virksomhetssegment er en del av virksomheten som leverer produkter eller tjenester som er gjenstand for risiko og avkastning som er forskjellig fra andre virksomhetsområder. Et geografisk marked (segment) er en del av virksomheten som leverer produkter og tjenester innenfor et avgrenset geografisk område som er gjenstand for risiko og avkastning som er forskjellig fra andre geografiske markeder. SpareBank 1 BV rapporterer pt etter virksomhetssegmenter.

Hendelser etter balansedagen

Regnskapet anses som godkjent for offentliggjøring når styret har behandlet det. Generalforsamlingen og regulerende myndigheter vil etter dette kunne nekte å godkjenne regnskapet, men ikke forandre det.

Hendelser frem til det tidspunkt regnskapet anses godkjent for offentliggjøring og som vedrører forhold som allerede var kjent på balansedagen, vil inngå i informasjonsgrunnlaget for fastsettelsen av regnskapsestimater og således reflekteres fullt ut i regnskapet. Hendelser som vedrører forhold som ikke var kjent på balansedagen, vil bli opplyst om dersom de er vesentlige.

Kontanter og kontantekvivalenter

Kontanter og kontantekvivalenter består av kontanter og innskudd i Norges Bank.

Utlån og tap på utlån

Utlån vurderes til virkelig verdi med tillegg av eventuelle direkte transaksjonsutgifter ved første gangs måling. Utlån skal i perioder etter etableringstidspunktet vurderes til amortisert kost med anvendelse av effektiv rentemetode. Amortisert kost er anskaffelseskost minus tilbakebetalinger på hovedstolen, pluss eller minus kumulativ amortisering som følger av en effektiv rentemetode, og fratrukket eventuelle beløp for verdifall eller tapsutsatthet.

Individuelle- og gruppenedskrivninger

Nedskrivninger for tap skal foretas når det foreligger objektive bevis for at et utlån eller en gruppe av utlån er utsatt for verdifall. Som objektive bevis regnes blant annet vesentlige finansielle problemer hos debitor, betalingsmislighold, eller andre vesentlige kontraktsbrudd. Nedskrivningen beregnes som forskjellen mellom balanseført verdi og nåverdien av estimerte fremtidige kontantstrømmer neddiskontert med effektiv rente. Hendelsene som medfører eventuell nedskrivning skal være inntrådt på balansedagen.

Individuell nedskrivning foretas på enkeltengasjementer med bakgrunn i tapshendelse som gir reduksjoner i utlånets estimerte fremtidige kontantstrømmer. Det foretas individuelle tapsvurderinger på alle betydelige enkeltengasjementer.

Gruppenedskrivninger foretas med tilsvarende bakgrunn, men hvor tapshendelsene ikke kan identifiseres på enkeltengasjementer. Analyseverktøy og statistisk metode med utgangspunkt i tapserfaring legges til grunn for beregningene.

Nedskrivning for tap innebærer bruk av skjønn og det kan hefte usikkerhet rundt beregningene. Nedskrevne engasjementer har særskilt oppfølging. Reversering av tidligere nedskrivninger skjer i den utstrekning tap er redusert og objektivt kan knyttes til en hendelse inntruffet etter nedskrivningstidspunktet.

Tapsvurdering blir foretatt kontinuerlig gjennom året og engasjementer hvor det tidligere er foretatt tapsavsetning blir revurdert periodisk. Friskmelding av tidligere tapsavsatte engasjementer skjer når dette er brakt i orden ved at gjeldende betalingsplan er fulgt og engasjementet ikke lenger er tapsutsatt.

Utlån med fast rente

Utlån med fast rente til kunder vurderes til virkelig verdi med neddiskontering etter gjeldende rentekurve. Dette mener konsernet gir mer relevant informasjon. Gevinst og tap som skyldes endringer i virkelig verdi føres i resultatregnskapet som verdiendringer. Renterisikoen i fastrenteutlånene styres med renteswapper som bokføres til virkelig verdi.

Overføring av låneporteføljer

Banken har inngått avtale om juridisk salg av utlån med høy sikkerhet og pant i fast eiendom til SpareBank 1 Boligkreditt AS. Banken vurderer at praktisk talt all risiko og avkastning ved eierskap knyttet til solgte utlån er overført. Alle overførte lån er fraregnet i bankens balanse. Det vises til nærmere omtale i note 9.

Verdipapirer og derivater

Verdipapirer og derivater består av aksjer og andeler, sertifikater og obligasjoner, samt opsjoner og rentebytteavtaler. Ved første gangs innregning blir finansielle eiedeler klassifisert i en av følgende kategorier avhengig av formålet med investeringen. Ledelsen bestemmer hvordan investeringen skal klassifiseres ved første gangs innregning:

- Finansielle eiendeler til virkelig verdi over resultatregnskapet
- Finansielle eiendeler tilgjengelig for salg

Finansielle eiendeler og forpliktelser (beskrevet nedenfor) klassifisert i kategorien virkelig verdi over resultat utpekes av ledelsen ved første gangs innregning når følgende kriterier er oppfylt:

Eiendelen eller forpliktelsen eliminerer, eller i vesentlig grad reduserer, en inkonsistens i måling eller innregning (noen ganger kalt «et regnskapsmessig misforhold») som ellers ville oppstå ved måling av eiendeler eller forpliktelser, eller av innregning av gevinster etter tap på disse på ulikt grunnlag, eller en gruppe av finansielle eiendeler, forpliktelser, eller begge deler forvaltes og deres inntjening vurderes på grunnlag av virkelig verdi, i samsvar med dokumentert risikohåndterings- eller investeringsstrategi og informasjonen om konsernet gis internt på dette grunnlag til foretakets nøkkelpersoner i ledelsen, eller dersom det finansielle instrumentet inneholder ett eller flere innebygde derivater, med mindre de innebygde derivatene ikke har evne til vesentlig å påvirke kontantstrømmene i den sammensatte kontrakten, eller det klart fremgår at det innebygde derivatet må anses som uatskillelig fra hovedkontrakten.

Eiendeler klassifisert som tilgjengelig for salg inkluderer de eiendeler som ikke faller inn under kategorien lån og fordringer og eiendeler til virkelig verdi over resultat. Etter første gangs innregning av eiendeler tilgjengelig for salg vurderes disse til virkelig verdi. Urealiserte verdiendringer innregnes løpende i øvrige resultatposter. Ved salg, eller ved vesentlig eller varig verdifall utover anskaffelseskost resultatføres verdifallet, samt at akkumulerte verdjusteringer fjernes fra egenkapitalen og innregnes i resultatregnskapet. Banken har lagt til grunn at vesentlig her utgjør 20 % eller mer av anskaffelseskost, mens varig her antas å være utover 6 måneder.

Aksjer i felleskontrollert virksomhet (FKV) er i morbankens regnskap vurdert til kostpris.

Kjøp og salg av finansielle eiendeler bokføres på handelsdato, dvs den dato da konsernet forplikter seg til å kjøpe eller selge instrumentet. Alle finansielle eiendeler som ikke måles til virkelig verdi med verdiendringer over resultatregnskapet, innregnes første gang til virkelig verdi inkludert transaksjonskostnader. Instrumentet fraregnes fra regnskapet når rettighetene til å motta kontantstrømmer fra investeringen er utløpt, overført til andre og konsernet har overført praktisk talt all risiko og avkastning ved eierskap til andre.

Realisert og urealisert gevinst og tap som oppstår som følge av endringer i virkelig verdi på finansielle eiendeler til virkelig verdi over resultatregnskapet, er inkludert i resultatregnskapet i den perioden hvor de oppstår. Urealisert gevinst og tap som oppstår som følge av endringer i virkelig verdi på finansielle eiendeler tilgjengelig for salg, føres som «øvrige resultatposter».

Virkelig verdi på noterte instrumenter tar utgangspunkt i gjeldende børskurs. Dersom det ikke finnes et aktivt marked for en finansiell eiendel (eller eiendelen er unotert), kan konsernet beregne virkelig verdi ved bruk av ulike verdsettelsesmodeller. Dersom eiendelen ikke lar seg måle pålitelig, vurderes eiendelen til kost, jfr. IAS 39.46.

Eiendom, anlegg og utstyr

Eiendom, anlegg og utstyr førstegangsinregnes til anskaffelseskost og avskrives deretter lineært over forventet levetid. Ved fastlegging av avskrivningsplan splittes de enkelte eiendeler i nødvendig utstrekning opp i komponenter med forskjellig levetid, og det tas hensyn til estimert restverdi. Eiendom, anlegg og utstyr som hver for seg er av liten betydning, eksempelvis PC-er og annet kontorutstyr, vurderes ikke individuelt for restverdier, levetid eller verdifall, men vurderes som grupper.

Tomter avskrives ikke, men testes periodisk for nedskrivning ved indikasjoner på verdifall. Øvrige driftsmidler avskrives lineært, slik at anleggsmidlenes anskaffelseskost avskrives til restverdi over forventet utnyttbar levetid som er:

Bygninger	10–50 år
Maskiner	3–5 år
Kjøretøy	4–5 år
Inventar	5–7 år

Overtatt eiendom blir innregnet til virkelig verdi på balansetidspunktet.

Immaterielle eiendeler

Goodwill

Goodwill er forskjellen mellom anskaffelseskost ved kjøp av virksomhet og virkelig verdi av konsernets andel av netto identifiserbare eiendeler i virksomheten ved oppkjøpstidspunktet. Goodwill ved oppkjøp av datterselskap er klassifisert som immateriell eiendel. Goodwill testes årlig for verdifall og balanseføres til anskaffelseskost med fradrag for nedskrivninger. Nedskrivning på goodwill reverseres ikke. Gevinst eller tap ved salg av en virksomhet inkluderer balanseført verdi av goodwill vedrørende den solgte virksomheten.

Sikringsbokføring

Ved etablering av en sikring, skjer det en formell øremerking og dokumentasjon av forholdet mellom sikringsinstrument(ene) og sikringsobjekt(ene). Det vurderes hvorvidt derivatene som benyttes er svært effektive i å utligne endringene i virkelig verdi eller kontantstrøm tilknyttet sikringsobjektene. Slike vurderinger dokumenteres også løpende i sikringsforholdet. Banken øremerker enkelte derivater i følgende sikringstyper:

- I. Virkelig verdi sikring som representerer sikring av virkelig verdi av en balanseført eiendel eller forpliktelse eller et ikke-balanseført bindende tilsagn. Ved slike sikringsforhold vil både endring i virkelig verdi på derivatet som utgjør sikringsinstrumentet og endringer i virkelig verdi knyttet til den sikrede risikoen i sikringsobjektet resultatføres.
- II. Kontantstrømsikring som representerer sikring av variabilitet i kontantstrømmer knyttet til en særskilt risiko i en balanseført eiendel, forpliktelse eller svært sannsynlig fremtidig transaksjon. Ved slike sikringsforhold vil den effektive delen av verdiendringen på derivatet som utgjør sikringsinstrumentet føres over øvrige resultatposter mens den ineffektive delen blir resultatført umiddelbart. Sikringseffekter som er ført over øvrige resultatposter og akkumulert i egenkapitalen omklassifiseres til resultatregnskapet i den perioden som sikringsobjektet får resultat effekt.

Banken har p.t ingen kontantstrømsikring.

Innskudd

Innskudd med flytende rente

Innskudd fra kunder vurderes til amortisert kost.

Innskudd med fast rente

Innskudd fra kunder vurderes til virkelig verdi med nediskontering etter gjeldende rentekurve. Dette mener konsernet gir mer relevant informasjon. Gevinst og tap som skyldes endring i virkelig verdi, innregnes over resultatregnskapet. Renterisikoen styres med renteswapper som bokføres til virkelig verdi.

Langsiktige innlån

Innlån med flytende rente

Lån førstegangsinnregnes til opptakskost, som er virkelig verdi av det mottatte vederlaget etter fradrag av transaksjonsutgifter. Lån måles deretter til amortisert kost. Enhver forskjell mellom opptakskost og oppgjørsbeløpet ved forfall blir dermed periodisert over lånetiden ved hjelp av lånets effektive rente.

Fastrente innlån

Lån til fast rente inngår i sikringsbokføring med nediskontering etter gjeldende rentekurve. Disse er øremerket og forvaltet sammen med finansielle derivater slik at den samlede inntjening vurderes på grunnlag av virkelig verdi. Det benyttes ikke virkelig verdi opsjon for konsernets gjeld.

Pensjoner

Banken finansierer pensjonsforpliktelsene ovenfor de ansatte gjennom kollektiv, ytelsesbasert pensjonsordning. Basert på forsikringstekniske prinsipper beregnes nåverdien av antatt fremtidige pensjonsytelser som er opptjent i inneværende eller tidligere perioder. Den beregnede påløpte forpliktelsen sammenholdes med verdien på innbetalte og oppsparte pensjonsmidler. Differansen føres som gjeld (dersom negativ) eller eiendel (dersom positiv).

Periodens pensjonskostnad består av periodens opptjente rettigheter og rentekostnader på tidligere opptjente rettigheter, fratrukket forventet avkastning på pensjonsmidlene og periodisert arbeidsgiveravgift. Pensjonsmidlene er vurdert til virkelig verdi fratrukket forventede transaksjonskostnader.

Ved beregning av netto forpliktelse (nåverdi forpliktelse fratrukket virkelig verdi av pensjonsmidler) kan det oppstå aktuariemessige gevinster og tap som følge av endringer i forutsetninger eller erfaringsavvik. Slike gevinster og tap føres mot egenkapitalen via utvidet resultat i den perioden de oppstår.

Det norske markedet for obligasjoner med fortrinnsrett har vokst kraftig de siste årene, og de største aktørene i markedet anser marked som likvid, og mer likvid enn markedet for norske statsobligasjoner. Banken benytter derfor OMF-renten som er beregnet av NRS, ved beregning av pensjonsforpliktelsene.

I tillegg har Banken pensjonsavtaler finansiert direkte over driften. Basert på forsikringstekniske prinsipper beregnes nåverdien av antatt fremtidige pensjonsytelser. For innskuddsordninger betaler banken inn faste bidrag. Det foreligger ikke ytterligere forpliktelser utover disse innbetalingene.

Usikre forpliktelser

Banken utsteder finansielle garantier som ledd i den ordinære virksomheten. Tapsvurderinger skjer som ledd i vurderingen av tap på utlån og vurderes i henhold til IAS 37.

Det foretas avsetninger for andre usikre forpliktelser dersom det er sannsynlighetsovervekt for at forpliktelsen materialiserer seg og de økonomiske konsekvensene kan beregnes pålitelig. Det gis opplysninger om usikre forpliktelser som ikke fyller kriteriene for balanseføring dersom de er vesentlige.

Avsetning for restrukturering utgifter foretas når banken har en avtalemessig eller rettslig forpliktelse.

Ansvarlige lån og fondsobligasjoner

Ansvarlige lån har prioritet etter all annen gjeld. Ansvarlige lån klassifiseres som forpliktelse i balansen og måles til amortisert kost slik som andre langsiktige lån.

Fondsobligasjoner føres under egenkapital (hybridkapital) til historisk kost.

Utbytte

Avsatt utbytte til bankens egenkapitalbeveiere klassifiseres som egenkapital frem til det tidspunkt utbyttet blir endelig fastsatt av forstandskapet.

Renteinntekter og -kostnader

Renteinntekter og -kostnader knyttet til eiendeler og forpliktelser som måles til amortisert kost, resultatføres løpende basert på en effektiv rente-metode. Alle gebyrer knyttet til rentebærende innlån og utlån inngår i beregningen av effektiv rente og amortiseres dermed over forventet løpetid.

For rentebærende instrumenter som måles til virkelig verdi, vil amortiseringseffekten klassifiseres som renteinntekt eller -kostnad mens effekten av rentendringer klassifiseres som inntekt fra andre finansielle investeringer.

Provisjonsinntekter og -kostnader

Provisjonsinntekter og -kostnader blir generelt periodisert i takt med at en tjeneste blir ytt. Gebyrer knyttet til rentebærende instrumenter blir ikke ført som

provisjoner, men inngår i beregningen av effektiv rente og resultatføres tilsvarende. Honorarer for rådgivning opptjenes i samsvar med inngått rådgivningsavtale, som oftest etter hvert som tjenesten ytes. Det samme gjelder for løpende forvaltningstjenester. Honorar og gebyr ved omsetning eller formidling av finansielle instrumenter, eiendom eller andre investeringsobjekter som ikke genererer balanseposter i Bankens regnskap, resultatføres når transaksjonen slutføres.

Transaksjoner og beholdninger i utenlandsk valuta

Transaksjoner i utenlandsk valuta omregnes til norske kroner ved kurs på transaksjonstidspunktet. Gevinst og tap knyttet til gjennomførte transaksjoner, eller til omregning av beholdninger av pengeposter på balanse dagen, innregnes i resultatet.

Skatt

Resultatført skatt består av periodeskatt (betalbar skatt) og endring i utsatt skatt. Periodeskatt er beregnet skatt på årets skattepliktige resultat.

Utsatt skatt regnskapsføres etter gjeldsmetoden i samsvar med IAS 12. Det beregnes forpliktelse eller eiendel ved utsatt skatt på midlertidige forskjeller, som er differansen mellom balanseført verdi og skattemessig verdi på eiendeler og forpliktelser. Det beregnes likevel ikke forpliktelse eller eiendel ved utsatt skatt på goodwill som ikke gir skattemessige fradrag, og heller ikke på førstegangsinregnede poster som verken påvirker regnskapsmessig eller skattepliktig resultat.

Det beregnes en eiendel ved utsatt skatt på fremførbare skattemessige underskudd. Eiendel ved utsatt skatt innregnes bare i det omfang det forventes fremtidig skattepliktige resultater som gjør det mulig å utnytte den tilhørende skattefordelen.

Formuesskatt regnes ikke som skatt etter IAS 12 og er ført som driftskostnad.

Note 3

Viktige estimater og vurderinger vedrørende bruk av regnskapsprinsipper

Tap på utlån og garantier

Banken gjennomgår hele bedriftsmarkedsporføljen årlig. Store og risikoutsatte engasjementer, samt misligholdte og tapsutsatte engasjementer gjennomgås kvartalsvis. Engasjementer som er misligholdt over 30 dager vurderes som tapsutsatte engasjementer.

Lån til privatpersoner gjennomgås når de er misligholdt og senest etter 90 dager, eller dersom de har en særdeles dårlig betalingshistorikk.

Bankens systemer for risikoklassifisering er omtalt under finansiell risikostyring. Banken foretar individuelle nedskrivninger dersom det foreligger objektiv informasjon på redusert kredittkvalitet i form av redusert betalingssevne eller sikkerhetsverdi etter at lånet har blitt bevilget. Redusert kredittkvalitet er definert som en nedgradering i risikoklassifiseringssystemet. Slik informasjon kan være betalingshistorikk og informasjon om debitors betalingssevne. Individuelle nedskrivninger beregnes som forskjellen mellom lånets bokførte verdi og nåverdien av diskontert kontantstrøm basert på effektiv rente på tidspunktet for første gangs estimering av fremtidig kontantstrøm. Senere renteendringer hensyntas for låneavtaler med flytende rente.

Gruppenedskrivninger beregnes på undergrupper av utlån der det foreligger objektiv informasjon som viser at kredittrisikoen har økt etter at kredittene er bevilget, men hvor det ikke er mulig å gjennomgå alle engasjementer på individuell basis eller informasjonen ikke lar seg spesifisere på engasjementsnivå. Slik informasjon kan være negativ utvikling i risikoklassifisering eller informasjon om negativ utvikling i sikkerhetsverdier, lønnsomheten i en bransje eller grupper av debitors betalingssevne.

Betydningen av redusert betalingssevne og reduserte sikkerhetsverdier blir analysert ved hjelp av bankens analyseverktøy, statistiske metoder som inkluderer historisk erfaringsmateriale om misligholdssannsynligheter.

Vurdering av gruppenedskrivninger vil alltid baseres på betydelig grad av skjønn. Prediksjoner basert på historisk informasjon kan vise seg å bli feil fordi man aldri kan vite med sikkerhet hvilken relevans historiske data har som beslutningsgrunnlag. I enkelte tilfeller vil sikkerheter måtte realiseres i lite likvide markeder og prisfastsettelsen kan derfor være beheftet med betydelig usikkerhet.

Virkelig verdi

Eiendeler som vurderes til virkelig verdi over resultatregnskapet vil normalt omsettes i aktive markeder og verdien vil således kunne fastsettes med rimelig grad av sikkerhet. For eiendeler som klassifiseres som tilgjengelig for salg vil ikke dette nødvendigvis være tilfellet.

Med unntak av noen få aksjer, er det norske aksjemarkedet lite likvid. Aksjekurser vil i de fleste tilfeller være sist omsatte kurs. I noen tilfeller der likviditeten er dårlig og det fremkommer større uforklarte prisbevegelser rundt årsskiftet, vil kursen kunne være fastsatt som volumvektet gjennomsnitt over en tidsperiode, vanligvis desember.

Tilsvarende vil virkelig verdi for eiendeler og forpliktelser som regnskapsføres til amortisert kost og som fremkommer i noter, kunne være estimater basert på diskonterte forventede kontantstrømmer, multiplikatoranalyser eller andre beregningsmetoder. Slike vil kunne være beheftet med betydelig usikkerhet.

Virkelig verdi derivater

Virkelig verdi av derivater fremkommer vanligvis ved bruk av verddivurderingsmodeller der prisen på underliggende faktorer, eksempelvis renter og valuta, innhentes i markedet. For opsjoner vil volatiliteter være observerte implisitte volatiliteter eller beregnede volatiliteter basert på historiske kursbevegelser for underliggende. I de tilfeller bankens risikoposisjon er tilnærmet nøytral, vil midtkurser bli anvendt. Med nøytral risikoposisjon menes at eksempelvis renterisiko innenfor et løpetidsbånd er tilnærmet null. I motsatt fall brukes den relevante kjøps- eller salgskurs for å vurdere nettoposisjonen.

For derivater der motpart har svakere kredittrating enn banken, vil prisen reflektere en underliggende kredittrisiko.

Goodwill og øvrige immaterielle eiendeler

Nedskrivning av goodwill vurderes årlig, eller oftere dersom det forekommer hendelser eller endrede omstendigheter som indikerer mulig verdifall. For alle vurderingsenheter foretas vurdering av å verifisere om verdien fortsatt er til stede. En vurderingsenhet kan omfatte goodwill fra flere transaksjoner og nedskrivningstesten foretas på samlet balanseført goodwill i vurderingsenheten. Fremtidige kontantstrømmer tar utgangspunkt i historiske resultater, samt budsjetter.

Pensjoner

Netto pensjonsforpliktelser og årets pensjonskostnad er basert på en rekke estimater hvorav; avkastning på pensjonsmidlene, fremtidig rente- og inflasjonsnivå, lønnsutvikling, turnover, utvikling i Grunnbeløp og den generelle utviklingen i antall uføretrygdete og levealder er av stor betydning.

Usikkerheten er i stor grad knyttet til bruttoforpliktelsen og ikke til den nettoforpliktelsen som fremkommer i balansen.

Økonomiske forutsetninger lagt til grunn i alle ordninger er i tråd med NRS veiledning om pensjonsforutsetninger. Det vises i denne forbindelse til egen pensjonsnote.

Note 4 Segmentinformasjon

Segmentopplysningene er knyttet til den måten konsernet styres og følges opp på internt i virksomheten gjennom resultat- og kapitalrapportering, fullmakter og rutiner. Rapporteringen av segmenter er inndelt i følgende områder: Personmarkeds kunder (PM) og bedriftsmarkeds kunder (BM) som inkluderer morbank og datterselskaper knyttet til eiendomsmevlervirksomhet og

regnskapstjenester. I øvrige datterselskap inngår datterselskaper som forvalter eiendom.

Konsernelimineringer fremkommer sammen med ufordelt virksomhet i egen kolonne (Ikke rapporterbare segmenter).

Konsern 31.12.2016
(tusen kroner)

Resultat	PM	BM	Øvrige datter- selskaper	Ikke rapporterbare segmenter	Totalt
Netto renteinntekter	228.950	167.622	4	6.161	402.736
Netto provisjons- og andre inntekter	212.873	80.197	11.060	75.986	380.116
Driftskostnader	284.021	135.123	4.947	16.199	440.290
Resultat før tap	157.802	112.696	6.117	65.947	342.563
Tap på utlån og garantier	1.633	(56.042)	-	-	(54.409)
Resultat før skatt	156.169	168.738	6.117	65.947	396.972

Balanse

Utlån til kunder	13.183.275	5.680.079	-	596.260	19.459.614
Individuell nedskrivning utlån	(11.970)	(27.991)	-	-	(39.961)
Gruppenedskrivning utlån	(23.174)	(57.331)	-	-	(80.505)
Andre eiendeler	73.523	46.111	120.382	4.832.921	5.072.937
Sum eiendeler pr. segment	13.221.653	5.640.869	120.382	5.429.181	24.412.085
Innskudd fra og gjeld til kunder	9.605.315	5.161.629	-	192.810	14.959.755
Annen gjeld og egenkapital	3.616.338	479.240	120.382	5.236.371	9.452.331
Sum egenkapital og gjeld pr. segment	13.221.653	5.640.869	120.382	5.429.181	24.412.085

Konsern 31.12.2015
(tusen kroner)

Resultat	PM	BM	Øvrige datter- selskaper	Ikke rapporterbare segmenter	Totalt
Netto renteinntekter	205.217	144.145	9	(2.972)	346.399
Netto provisjons- og andre inntekter	232.202	80.093	-	(10.726)	301.569
Driftskostnader	274.423	125.683	16	1.309	401.431
Resultat før tap	162.996	98.555	(7)	(15.007)	246.537
Tap på utlån og garantier	(3.502)	20.151	-	-	16.649
Resultat før skatt	166.498	78.404	(7)	(15.007)	229.888

Balanse

Utlån til kunder	12.027.960	5.805.719	-	664.516	18.498.195
Individuell nedskrivning utlån	(12.214)	(38.021)	-	-	(50.235)
Gruppenedskrivning utlån	(21.582)	(58.546)	-	-	(80.128)
Andre eiendeler	75.889	63.329	4.591	4.685.548	4.829.357
Sum eiendeler pr. segment	12.070.053	5.772.480	4.591	5.350.064	23.197.188
Innskudd fra og gjeld til kunder	8.672.343	4.416.603	-	557.340	13.646.286
Annen gjeld og egenkapital	3.397.710	1.355.877	4.591	4.792.724	9.550.902
Sum egenkapital og gjeld pr. segment	12.070.053	5.772.480	4.591	5.350.064	23.197.188

Note 5

Kapitaldekning

Basel II, trådte i kraft 1. januar 2007 og er et tredelt system i såkalte pilarer. Pilar 1 omhandler minstekrav til kapitaldekning og er en videreutvikling av det tidligere kapitaldekningsregelverket, Basel I. Pilar 2 omhandler institusjonens vurdering av samlet kapitalbehov og tilsynsmessig oppfølging, mens Pilar 3 omhandler krav om offentliggjøring av finansiell informasjon.

Basel III/ CRD IV, ble vedtatt den 22. august 2014 med ikrafttreden 30.09.2014. Også Basel III vil være basert på de samme tre pilarene som Basel II. Hva gjelder beregning av kapitaldekning, vil imidlertid endringene under CRD IV, bl.a omfatte økte minimumskrav til kjernekapitalen, innføring av et minimumskrav til ren kjernekapital, samt økte kvalitetskrav til kjernekapitalen.

Etter de nye reglene er det minstekrav til ren kjernekapital, kjernekapital og ansvarlig kapital. I tillegg kreves kapitalbuffer som skal oppfylles med ren kjernekapital som ikke er benyttet til å dekke minstekravene. Finansinstitusjoner som omfattes av de nye reglene må pr.

31.12.2016 minst ha ren kjernekapitaldekning på 11,5 %, kjernekapitaldekning på 13 % og kapitaldekning på 15 % for å dekke minste- og bufferkravene. Bufferkravene vil øke etter hvert.

SpareBank 1 BV benytter standardmetoden for beregning av kapitaldekningen. Dette innebærer at kapitalkravet, hva gjelder kredittrisiko, beregnes etter en sjablongmetode som reflekterer underliggende risiko i porteføljen.

SpareBank 1 BV gjennomfører årlig en revidering av interne måltall, hvor krav til soliditet er et av hovedområdene. Det blir utarbeidet måltall både hva gjelder kapitaldekning og ren kjernekapitaldekning.

Konsolidering CRD IV

Under nytt regelverk for CRD IV, ligger SpareBank 1 BV pt under vesentlighetsgrensen for rapportering av konsolidert kapitaldekningsoppgave.

Ansvarlig kapital (tusen kroner)	31.12.2016	31.12.2015
Eierandelskapital	321.363	321.336
Overkursfond	210.455	210.455
Utjevningfond	126.038	88.517
Sparebankens fond	2.020.114	1.802.657
Fond for urealisert gevinst/tap	11.557	35.963
Gavefond	15.312	18.012
Avsatt utbytte klassifisert som egenkapital	40.037	17.354
Annen Egenkapital (IAS pensjoner og betalte renter hybridkapital)	-	-
Annen Egenkapital (IAS pensjoner)	-	-
Sum balanseført egenkapital	2.744.876	2.494.293
Utsatt skatt, goodwill og andre immaterielle eiendeler	-	-
Goodwill i balansen	-	-
Verdijusteringer på aksjer og obligasjoner målt til virkelig verdi (AVA)	(4.327)	(4.218)
Urealiserte gevinster	-	-
Fradrag for ikke vesentlige eierandeler i finansiell sektor	(290.171)	(174.307)
Utbytte avsatt til utdeling, klassifisert som egenkapital	(40.037)	(17.354)
Sum ren kjernekapital	2.410.341	2.298.414
Fondsobligasjon	300.000	299.524
Fradrag for ikke vesentlige eierandeler i finansiell sektor	(95.865)	(129.316)
Sum kjernekapital	2.614.476	2.468.622
Tilleggskapital utover kjernekapital		
Tidsbegrenset ansvarlig kapital	249.895	249.792
36 % av netto urealiserte gevinster på finansiell instrumenter klassifisert som tilgjengelig for salg	-	-
36 % av urealisert gevinst på investeringseiendommer og varige driftsmidler	-	-
Fradrag for ikke vesentlige eierandeler i finansiell sektor	(126.546)	(187.110)
Netto ansvarlig kapital	2.737.825	2.531.304

Risikoveid beregningsgrunnlag		
Eiendeler som ikke inngår i handelsporteføljen	12.142.474	12.560.129
Operasjonell risiko	1.023.448	1.057.732
Posisjonsrisiko i handelsporteføljen	326.312	328.521
CVA-tillegg (motpartsrisiko derivater)	26.063	32.591
Fradrag for :	-	-
Ansvarlig kapital i andre finansinstitusjoner	-	-
Nedskrivninger	-	-
Urealiserte gevinster og tap	-	-
Totalt beregningsgrunnlag	13.518.297	13.978.974
Kapitaldekning	20,25 %	18,11 %
Kjernekapital	19,34 %	17,66 %
Ren Kjernekapital	17,83 %	16,44 %
Bufferkrav		
Bevaringsbuffer (2,50 %)	337.957	349.474
Motsyklisk buffer (1,50 %)	202.774	139.790
Systemrisikobuffer (3,00 %)	405.549	419.369
Sum bufferkrav til ren kjernekapital	946.281	908.633
Minimumskrav til ren kjernekapital (4,50 %)	608.323	629.054
Tilgjengelig kjernekapital utover minimumskrav og bufferkrav	855.737	760.727
	31.12.2016	31.12.2015
Lokale og regionale myndigheter	2.200	3.200
Offentlig eide foretak	-	-
Institusjoner	353.646	515.101
Foretak	2.010.945	2.355.876
Massemarked	1.311.353	1.466.310
Pantsikkerhet i bolig- og fritidseiendom	4.954.614	4.376.084
Pantsikkerhet i næringsseiendom	2.685.705	3.026.188
Forfalte engasjement	66.429	91.548
Høyrisiko-engasjementer	1.247	4.230
Obligasjoner med fortrinnsrett	182.727	148.018
Fordringer på institusjoner og foretak med kortsiktig rating	89.643	-
Egenkapitalposisjoner	311.284	228.743
Øvrige engasjement	172.681	344.831
Sum Kredittrisiko	12.142.474	12.560.129

I henhold til Forskrift om beregning av ansvarlig kapital for finansinstitusjoner, oppgjørssentraler og verdipapirforetak skal fradraget for ikke-vesentlige investeringer i selskaper i finansiell sektor fases inn med følgende prosentsetning:

- i 2014: 20 prosent
- i 2015: 40 prosent
- i 2016: 60 prosent
- i 2017: 80 prosent

Hensyntatt full innføring av CRD-IV ville ren kjernekapital utgjort 16,5 %.

Note 6

Finansiell risikostyring

Kjernevirksomheten til banknæringen er å skape verdier gjennom å ta bevisst og akseptabel risiko. SpareBank 1 BV bruker betydelige ressurser på å videreutvikle prosesser for helhetlig risikostyring i tråd med ledende praksis.

SpareBank 1 BV eksponeres for ulike typer risiko, nedenfor er de vesentligste listet

- **Kredittrisiko:** risikoen for tap som følge av kundens manglende evne eller vilje til å oppfylle sine forpliktelser.
- **Markedsrisiko:** risikoen for tap som skyldes endringer i observerbare markedsvariabler som renter, valutakurser og verdipapirmarkeder.
- **Likviditetsrisiko:** risikoen for at konsernet ikke er i stand til å refinansiere sin gjeld eller ikke har evnen til å finansiere økninger i eiendeler uten vesentlige ekstrakostnader.
- **Operasjonell risiko:** risikoen for tap som følge av utilstrekkelige eller sviktende interne prosesser eller systemer, menneskelige feil eller eksterne hendelser.
- **Eierisiko:** risikoen for at SpareBank 1 BV blir påført negative resultater fra eierposter i strategisk eide selskap og/eller må tilføre ny egenkapital til disse selskapene.
- **Compliance risiko:** risikoen for at konsernet pådrar seg offentlige sanksjoner/bøter eller økonomisk tap som følge av manglende etterlevelse av lover og forskrifter.
- **Forretningsrisiko:** risikoen for uventede inntekts- og kostnadssvingninger som følge av endringer i eksterne forhold som markedsituasjonen eller myndighetenes reguleringer.
- **Omdømme risiko:** risiko for svikt i inntjening og kapitaltilgang på grunn av sviktende tillit og omdømme i markedet, det vil si hos kunder, motparter, aksjemarked og/eller myndigheter.
- **Strategisk risiko:** risikoen for tap som følge av feilslåtte strategiske satsinger.
- **Konsentrasjonsrisiko:** risikoen for at det oppstår en opphopning av eksponering mot en enkelt kunde, bransje eller geografisk område.

Risiko- og kapitalstyringen i SpareBank 1 BV støtter opp under konsernets strategiske utvikling og måloppnåelse, og sikrer samtidig finansiell stabilitet og forsvarlig formuesforvaltning.

Dette oppnås gjennom en sterk organisasjonskultur som kjennetegnes av:

- Høy bevissthet om risikostyring

- En god forståelse av hvilke risikoer som driver inntjeningen
- Å tilstrebe en optimal kapitalanvendelse innenfor vedtatt forretningsstrategi
- Å unngå at uventede enkelthendelser skal kunne skade konsernets finansielle stilling i alvorlig grad
- Utnyttelse av synergi- og diversifiseringseffekter

For å sikre en effektiv og hensiktsmessig prosess for risiko- og kapitalstyring er virksomhetsstyringen bygget på følgende rammeverk:

- Konsernets strategiske mål bilde
- Organisering og bedriftskultur
- Risikokartlegging
- Risikoanalyse
- Finansiell framskrivning og stresstester
- Risikostrategier (fastsettelse av risikoevne og risikovilje)
- Kapitalstyring (inkl risikojustert avkastning og kapitalbehovsvurderinger)
- Rapportering og oppfølging
- Evaluering og tiltak
- Beredskapsplaner
- Compliance (etterlevelse)

Konsernet har som mål å ha en moderat til lav risiko-profil, samt å ha en så høy kvalitet i sin risikoppfølging at ingen enkelthendelser skal kunne skade bankens finansielle stilling i alvorlig grad. Bankens risikoprofil er kvantifisert gjennom mål for risikojustert avkastning, forventet tap, nødvendig økonomisk kapital og regulatorisk krav til kapitaldekning.

Konsernet legger vekt på ha en kontroll- og styringsstruktur som fremmer målrettet og uavhengig styring og kontroll.

Nedenfor er de risikogruppene som i størst grad påvirker finansiell rapportering beskrevet nærmere. For ytterligere beskrivelse av risikoforhold og risikohåndtering vises det til Pilar III rapport og rapport som behandler prinsipper og praksis knyttet til eierstyring og selskapsledelse. Rapportene ligger tilgjengelige på bankens hjemmeside under investor relations (IR) www.sb1bv.no.

Kredittrisiko

Kredittrisiko styres gjennom rammeverket for kredittinnvilgelse, engasjementoppfølging og porteføljestyring som blir gjennomgått og vedtatt av styret minimum årlig.

Konsernets kredittstrategi består av overordnede kredittstrategiske rammer for å sikre en diversifisert portefølje og en tilfredsstillende risikoprofil. Rammene setter blant annet grenser for misligholdssannsynlighet, forventet tap og risikojustert kapital. Konsernet har et særskilt fokus på konsentrasjonsrisiko knyttet til eksponeringen mot store enkeltkunder og mot enkeltbransjer. For å unngå uønsket konsentrasjonsrisiko setter de kredittstrategiske rammene også begrensninger knyttet til eksponering og risikoprofil på porteføljenivå, og for ulike bransjer og enkeltkunder. Disse begrensningene kommer i tillegg til de rammer som «Forskrift om store engasjementer» fastsetter.

De kredittpolitiske retningslinjene fastsetter minimumskrav som gjelder for alle typer finansiering, unntatt for engasjementer innvilget som ledd i utøvelse av særskilte kredittsikringsfullmakter. I tillegg til de generelle kredittpolitiske retningslinjene, er det utarbeidet et sett av mer spesifikke kredittpolitiske retningslinjer knyttet til bransjer eller segmenter som kan innebære en særskilt risiko. Eksempelvis settes det ved finansiering av eiendomsengasjementer minimumskrav til henholdsvis egenkapital, forhåndssalg på boligprosjekter og finansieringsgrad i forhold til leieinntekter på eiendom for utleie. Styret er ansvarlig for konsernets låne- og kredittinnvilgelser, men delegerer innen visse rammer kredittfullmaktene til administrerende direktør, som igjen kan videredelegere disse innenfor egne fullmakter. De delegerede kredittfullmaktene er personlige og knyttet opp mot det enkelte engasjements risikoprofil.

Konsernet bruker kredittmodeller for risikoklassifisering, risikoprising og porteføljestyring. Risikoklassifiseringssystemet baserer seg på følgende hovedkomponenter:

1. Sannsynlighet for mislighold: Kundene blir klassifisert i misligholdsklasser ut fra sannsynligheten for mislighold i løpet av en 12 måneders periode basert på et langsiktig utfall. Misligholdssannsynligheten beregnes på grunnlag av historiske dataserier for finansielle nøkkeltall knyttet til inntjening og tæring, samt på grunnlag av ikke-finansielle kriterier som atferd og alder. For å gruppere kundene etter misligholdssannsynlighet benyttes det ni misligholdsklasser (A–I). I tillegg har konsernet to misligholdsklasser (J og K) for kunder med misligholdte og/ eller nedskrevne engasjement.
2. Eksponering ved mislighold: Dette er en beregnet størrelse som beregner konsernets antatte

eksponering mot kunden ved mislighold. Denne eksponeringen består av henholdsvis utlånsvolum, garantier og innvilgede ikke trukne rammer. Garantier og innvilgede ikke-trukne rammer på kunder multipliseres med en konverteringsfaktor.

3. Tapsgrad ved mislighold: Dette er en beregnet størrelse av hvor mye det er antatt at konsernet potensielt kan tape dersom kunden misligholder sine forpliktelser. Vurderingen tar hensyn til verdien av underliggende sikkerheter og de kostnadene konsernet har ved å drive inn misligholdte engasjement. Konsernet fastsetter realisasjonsverdien på stilte sikkerheter på bakgrunn av egne erfaringer over tid, og slik at disse ut fra en konservativ vurdering reflekterer den antatte realisasjonsverdi i en lavkonjunktur. Det benyttes sju klasser (1–7) for klassifisering av engasjementer i henhold til tapsgrad ved mislighold.

Konsernet driver kontinuerlig videreutvikling og etterprøving av risikostyringssystemet og kredittinnvilgelsesprosessen for å sikre god kvalitet over tid. Den kvantitative valideringen skal sikre at de benyttede estimerer for misligholdssannsynlighet, eksponering ved mislighold og tapsgrad ved mislighold holder en tilstrekkelig god kvalitet. Det gjennomføres analyser som vurderer modellenes evne til å rangere kundene etter risiko (diskrimineringssevne), og evnen til å fastsette riktig nivå på risikoparameterne. I tillegg analyseres stabiliteten i modellenes estimerer og modellenes konjunkturfølsomhet. Den kvantitative valideringen suppleres også med mer kvalitative vurderinger. I tillegg til kredittrisikoen i utlånsporteføljen har konsernet kredittrisiko gjennom likviditetsporteføljen. Denne porteføljen består i hovedsak av verdipapirer med lav risiko som kvalifiserer for låneadgang i Norges Bank.

Det vises til note 8 -14 for nærmere beskrivelse av porteføljen pr. 31.12.2016.

Markedsrisiko

Strategien for markedsrisiko med spesifisering av risikorammer, rapporteringslinjer og fullmakter behandles og vedtas av styret minimum årlig. Ved fastsettelse av størrelsen på rammene og ved beregning av kapitalbehov knyttet til markedsrisiko benyttes stresstester og analyser av negative markedsbevegelser.

Renterisiko er risikoen for tap som oppstår ved endringer i rentenivået. Konsernets renterisiko reguleres av rammer for maksimal verdiendring ved en endring i rentenivået på to prosent. Rentebindingen på

konsernets instrumenter er i all hovedsak kort og konsernets renterisiko er lav. Det vises til note 15.

Valutakursrisiko er risikoen for tap ved endringer i valutakursene. I og med at SpareBank 1 BV er valutaagent og konsernets har inngått en avtale med SpareBank 1 SMN knyttet til leveranse av valutatransaksjoner til konsernets kunder, vil valutarisikoen bestå av garantier stilt overfor SpareBank 1 SMN for enkelte av konsernets kunder som har tatt opp valutalån eller inngått avtaler om valutaderivater, samt en begrenset valutaeksponering i utenlandske sedler i konsernets filialer. Det er etablert strengere krav til rådgiving og vurdering av kundens kompetanse når garantier for valutalån skal innvilges. Garantier for valutalån skal som hovedregel ikke ytes til privatpersoner som ikke har inntekter i valuta eller har formuesgoder som generer inntekter i valuta. Når valutagaranti innvilges skal den være sikret i fast eiendom innenfor 60 % av markedsverdi eller et kontantdepot. Ved innvilgelse tas det høyde for hvordan valutasingninger vil kunne påvirke betjeningsevnen og det etableres sikkerhetsmarginer knyttet til sikringen av valutagarantien. Som hovedregel skal sikkerhetens pålydende til enhver tid være 20 % høyere enn valutalånet/derivatet omregnet til NOK. Ved kursbevegelser vil det stilles krav om innbetaling eller at det stilles ytterligere sikkerheter.

Kursrisiko på verdipapirer er risikoen for tap som oppstår ved endringer i verdien på obligasjoner, sertifikater og egenkapitalpapirer som konsernet har investert i. Konsernets risikoeksponering mot denne formen for risiko er regulert gjennom rammer for maksimale investeringer i de ulike porteføljene.

Likviditetsrisiko

Styringen av konsernets finansieringsstruktur tar utgangspunkt i konsernets overordnede likviditetsstrategi som blir gjennomgått og vedtatt av styret minimum årlig.

Likviditetsstyringen bygger på rammer og gjenspeiler konsernets vedtatte risikoprofil. Strategien setter rammer for størrelsen på likviditetsreserver og lengden på den tidsperioden som banken skal være uavhengig av ny markedsfinansiering.

Likviditetsreserven består av kontanter, deponerbare papirer i Norges Bank, ikke benyttede kommitterte trekrettigheter, boliglån som er klagt for salg til SpareBank 1 Boligkreditt AS samt børnoterte verdipapirer. Salg av godt sikrede boliglån til SpareBank 1 Boligkreditt AS bidrar til å dempe finansieringsbehovet og dermed likviditetsrisikoen til SpareBank 1 BV. Det er etablert en egen beredskapsplan for likviditet.

Det er Finansavdelingen som har ansvaret for den daglige risikostyringen, mens controller-funksjonen i økonomiavdelingen og avdeling for risikostyring og compliance overvåker og rapporterer til styret utnyttelse av rammer i henhold til likviditetsstrategien.

Det vises til note 16.

Note 7

Fordringer på og gjeld til kredittinstitusjoner

Morbank			Konsern	
2015	2016	(tusen kroner)	2016	2015
534.364	448.214	Utlån til og fordringer uten avtalt løpetid eller oppsigelsestid	467.659	563.295
237.500	227.500	Utlån til og fordringer med avtalt løpetid eller oppsigelsestid	227.500	237.500
771.864	675.714	Sum	695.159	800.795

rentemetode: flytende

Morbank			Konsern	
2015	2016	(tusen kroner)	2016	2015
-	-	Lån og innskudd fra kredittinstitusjoner uten avtalt løpetid eller oppsigelsestid	-	-
157.805	163.658	Lån og innskudd fra kredittinstitusjoner med avtalt løpetid eller oppsigelsestid	163.658	157.805
157.805	163.658	Sum	163.658	157.805

Rentemetode: flytende

Note 8

Utlån til og fordringer på kunder

Morbank			Konsern	
2015	2016	(tusen kroner)	2016	2015
		Fordeling på risikogruppe		
		Totale engasjement		
6.762.528	10.152.459	Laveste risiko	10.152.459	6.762.528
5.096.794	4.741.387	Lav risiko	4.741.387	5.096.794
6.586.857	5.346.935	Middels risiko	5.346.935	6.586.857
947.055	648.865	Høy risiko	648.865	947.055
1.218.913	713.949	Høyeste risiko	713.949	1.218.913
411.193	103.369	Mislighold og nedskrevne	103.369	411.193
21.023.340	21.706.964	Totalt	21.706.964	21.023.340

2015	2016	Fordeling på risikogruppe	2016	2015
		Brutto utlån		
5.959.010	9.106.365	Laveste risiko	9.106.365	5.959.010
4.491.196	4.252.841	Lav risiko	4.252.841	4.491.196
5.804.211	4.795.995	Middels risiko	4.785.298	5.777.043
834.526	582.007	Høy risiko	582.007	834.526
1.074.084	640.386	Høyeste risiko	640.386	1.074.084
362.335	92.718	Mislighold og nedskrevne	92.718	362.335
18.525.362	19.470.311	Totalt	19.459.614	18.498.195

Morbank		(tusen kroner)	Konsern	
2015	2016		2016	2015
		Fordeling på risikogruppe		
		Individuelle nedskrivninger		
-	-	Laveste risiko	-	-
-	-	Lav risiko	-	-
-	-	Middels risiko	-	-
-	-	Høy risiko	-	-
-	-	Høyeste risiko	-	-
50.235	39.961	Mislighold og nedskrevne	39.961	50.235
50.235	39.961	Totalt	39.961	50.235
2015	2016	Fordeling på risikogruppe	2016	2015
		Forventet årlig gjennomsnittlig netto tap		
639	1.868	Laveste risiko	1.868	639
1.389	2.791	Lav risiko	2.791	1.389
8.072	16.581	Middels risiko	16.581	8.072
5.180	8.062	Høy risiko	8.062	5.180
20.258	16.803	Høyeste risiko	16.803	20.258
3.464	4.395	Mislighold og nedskrevne	4.395	3.464
39.000	50.500	Totalt	50.500	39.000

Bankens kredittportefølje til kunder er fordelt i segmentene BM og PM. BM porteføljen skal hovedsakelig betjene bedriftskundemarkedet for SMB i bankens naturlige geografiske område. Engasjementene risikoklassifiseres etter IRB modeller som er utviklet i Sparebank 1 Alliansen. Banken beregner ikke kapital etter IRB-metode, men benytter risikoklassifiseringene som følge av beregnet misligholdssannsynlighet pr. kunde. Klassene A–I er forbeholdt friske kunder. J-klassen er forbeholdt misligholdte engasjementer og K-klassen er forbeholdt individuelt nedskrevne engasjementer. Modellene er under kontinuerlig utvikling.

Porteføljen overvåkes med utgangspunkt i foreliggende klassifisering, hvor også utsatte engasjementer blir identifisert for nærmere oppfølging, herunder tapsvurderinger. Risikoklassifisering benyttes også ved

innvilgelse, risikoprising og som grunnlag for vurdering av behov for nedskrivning på gruppe. Gruppene nedskrivningene beregnes i utgangspunktet etter en tapsforventning (EL) beregnet med utgangspunkt i misligholdssannsynligheten. Modellen er basert på historikk. Ikke alle hendelser i markedet er nødvendigvis reflektert i misligholdssannsynligheten. Tapsforventningen blir derfor i tillegg vurdert og eventuelt korrigert for inntrufne forhold som må antas å være av betydning for porteføljens verdi.

Bankens erfaringer med risikoklassifiseringsmodellen er god og profilen på engasjementsfordelingen understøttes av øvrige engasjementsvurderinger. Porteføljen synes stabil over tid. Mer konservativ modell for sikkerhetsvurderinger er hovedårsak til migrering mellom risikoklassene fra 2015 til 2016.

Morbank				Konsern				
2015		2016		Utlån fordelt på geografiske områder	2016		2015	
Brutto andel	Utlån	Brutto andel	Utlån		Utlån	Brutto andel	Utlån	Brutto andel
57,4 %	10.633.578	58,6 %	11.408.383	Vestfold	11.397.687	58,6 %	10.606.411	57,3 %
32,7 %	6.052.571	31,9 %	6.215.738	Buskerud	6.215.738	31,9 %	6.052.571	32,7 %
9,7 %	1.796.923	9,2 %	1.799.291	Norge forøvrig	1.799.291	9,2 %	1.796.923	9,7 %
0,2 %	42.290	0,2 %	46.899	Utlandet	46.899	0,2 %	42.290	0,2 %
100,0 %	18.525.362	100,0 %	19.470.311	Sum brutto utlån fordelt på geografiske områder	19.459.614	100,0 %	18.498.195	100,0 %

Morbank			Konsern					
2015		2016		Engasjement fordelt på sektor og næring	2016		2015	
14.259.211	206.224	15.234.314	244.003		Lønnstakere o.l	15.234.314	14.259.211	206.224
163.385	218.424	199.010	207.506	Jordbruk og skogbruk	244.003	163.385	218.424	
333.272	218.424	199.010	207.506	Industri og bergverk	199.010	333.272	218.424	
5.383.267	333.272	248.318	207.506	Bygg og anlegg	207.506	5.383.267	333.272	
291.983	333.272	248.318	207.506	Varehandel/Hotell og restaurant	248.318	291.983	333.272	
-	5.383.267	5.187.984	5.187.984	Eiendomsdrift og annen forretningsmessig tjenesteyting	5.187.984	-	5.383.267	
167.573	291.983	229.569	229.569	Transport og tjenesteytende næringer	229.569	167.573	291.983	
	-	-	-	Offentlig forvaltning	-		-	
	167.573	156.260	156.260	Utlandet og andre	156.260		167.573	
21.023.340	21.023.340	21.706.964	21.706.964	Totalt	21.706.964	21.023.340	21.023.340	

2015		2016		Brutto utlån fordelt på sektor og næring	2016		2015	
12.564.945	181.721	13.664.594	218.861		Lønnstakere o.l	13.664.594	12.564.945	181.721
143.972	192.471	178.504	186.125	Jordbruk og skogbruk	218.861	143.972	192.471	
293.673	293.673	178.504	186.125	Industri og bergverk	178.504	293.673	293.673	
4.743.632	293.673	222.732	222.732	Bygg og anlegg	186.125	4.743.632	293.673	
257.290	293.673	222.732	222.732	Varehandel/Hotell og restaurant	222.732	257.290	293.673	
-	4.743.632	4.653.422	4.653.422	Eiendomsdrift og annen forretningsmessig tjenesteyting	4.642.725	-	4.716.465	
147.658	257.290	205.915	205.915	Transport og tjenesteytende næringer	205.915	147.658	257.290	
	-	-	-	Offentlig forvaltning	-		-	
	147.658	140.159	140.159	Utlandet og andre	140.159		147.658	
18.525.362	18.525.362	19.470.311	19.470.311	Totalt	19.459.615	18.498.196	18.498.196	

2015		2016		Individuelle nedskrivninger fordelt på sektor og næring	2016		2015	
12.193	-	11.920	436		Lønnstakere o.l	11.920	12.193	-
276	276	-	-	Jordbruk og skogbruk	436	276	276	
2.565	2.565	2.577	2.577	Industri og bergverk	-	2.565	2.565	
4.966	4.966	2.304	2.304	Bygg og anlegg	2.577	4.966	4.966	
29.971	4.966	19.847	19.847	Varehandel/Hotell og restaurant	2.304	29.971	4.966	
215	29.971	19.847	19.847	Eiendomsdrift og annen forretningsmessig tjenesteyting	19.847	215	29.971	
-	215	995	995	Transport og tjenesteytende næringer	995	-	215	
49	-	-	-	Offentlig forvaltning	-	49	-	
	49	1.882	1.882	Utlandet og andre	1.882		49	
50.235	50.235	39.961	39.961	Totalt	39.961	50.235	50.235	

Note 9

Overføring av utlån til SpareBank 1 Boligkreditt AS

Banken har avtale om juridisk salg av utlån med høy sikkerhet og pant i eiendom til SpareBank 1 Boligkreditt AS. I henhold til inngått forvaltningsavtale med dette selskapet i alliansen forestår banken forvaltning av utlånene og opprettholder kundekontakten. Banken mottar et vederlag i form av provisjoner for de plikter som følger med forvaltningen av lånene. Banken har vurdert de regnskapsmessige implikasjonene dithen at det vesentligste av risiko og fordeler ved eierskap knyttet til de solgte utlånene er overført. Det innebærer full fraregning. Mottatt vederlag for lån som er overført til Sparebank 1 Boligkreditt AS tilsvarer bokført verdi og vurderes å samsvare med lånenes virkelige verdi på overføringstidspunktet. Banken innregner alle rettigheter og plikter som skapes eller beholdes ved overføringen separat som eiendeler eller forpliktelser.

Hvis kredittforetaket får tap på overtatte lån har det en viss motregningsrett i provisjoner fra samtlige banker som har overført lån. Det foreligger dermed en begrenset gjenværende involvering knyttet til solgte utlån ved mulig begrenset avregning av tap mot provisjon. Denne motregningsadgangen anses imidlertid ikke å være av en slik karakter at den endrer på konklusjonen om at det vesentligste av risiko og fordeler ved eierskap er overført. Bankens maksimale eksponering for tap er representert ved det høyeste beløpet som vil kunne kreves dekket under avtalen.

Kredittforetakene kan foreta videresalg av utlån som er kjøpt av banken, samtidig som bankens rett til å forvalte kundene og motta provisjon følger med. Dersom banken ikke er i stand til å betjene kundene kan retten til betjening og provisjon falle bort. Videre kan banken ha opsjon til å kjøpe tilbake utlån under gitte betingelser.

SpareBank 1 Boligkreditt AS er eid av sparebanker som inngår i SpareBank 1-alliansen. Banken har en eierandel på 4,62 % pr 31.12.2016 (4,48 % pr 31.12.2015). SpareBank 1 Boligkreditt AS erverver utlån med pant i boliger og utsteder OMF innenfor regelverket for dette som ble etablert i 2007. Lån solgt til SpareBank 1 Boligkreditt AS er sikret med pant i bolig innenfor 75 % av takst. Solgte lån er juridisk eid av SpareBank 1 Boligkreditt AS og Banken har, utover retten til å forestå forvaltning og motta provisjon, samt rett til å overta helt eller delvis nedskrevne lån, ingen rett til bruk av lånene. Banken forestår forvaltningen av de solgte utlånene og Banken mottar en provisjon basert på nettoen av avkastningen på utlånene banken har solgt og kostnadene i selskapet.

Boliglån solgt til SpareBank 1 Boligkreditt er økt med en netto verdi av 538 mill kroner i 2016. Totalt er det fra-regnet boliglån til Sparebank 1 Boligkreditt for 8.082 mill kroner ved utgangen av regnskapsåret. Gjenværende involvering er som følger:

Mill. kr	Bokført verdi eiendel	Virkelig verdi eiendel	Bokført verdi forpliktelse	Virkelig verdi forpliktelse	Maksimal eksponering for tap
Gjenværende involvering	0	0	0	0	4,4

Banken har, sammen med de andre eierne av SpareBank 1 Boligkreditt inngått avtale om etablering av likviditetsfasilitet for SpareBank 1 Boligkreditt. Dette innebærer at bankene kommitterer seg til å kjøpe boligkredittobligasjoner begrenset til en samlet verdi av 12 måneders forfall i SpareBank 1 Boligkreditt. Hver eier hefter prinsipalt for sin andel av behovet, subsidiært for det dobbelte av det som er det primære ansvaret i henhold til samme avtale. Obligasjonene kan deponeres i Norges Bank og medfører således ingen vesentlig økning i risiko for banken. SpareBank 1 Boligkreditt holder etter sine interne retningslinjer likviditet for de neste tolv måneders forfall. Denne trekkes fra ved vurderingen av bankenes

ansvar. Det er derved kun dersom foretaket ikke lenger har likviditet for de neste tolv måneders forfall at banken vil rapportere noe engasjement knyttet til dette.

Sammen med de øvrige eierne av SpareBank 1 Boligkreditt har banken også inngått avtale om å sikre at SpareBank 1 Boligkreditt til enhver tid har en kjernekapital-dekning på minimum 9 %. Aksjonærene skal tilføre tilstrekkelig kjernekapital innen 3 måneder etter å ha mottatt skriftlig anmodning om dette. Aksjonærenes forpliktelse til å tilføre slik kjernekapital er proratarisk og ikke solidarisk, og skal være i henhold til hver aksjonærs pro rata andel av aksjene i SpareBank 1 Boligkreditt.

Note 10

Aldersfordeling på forfalte utlån

Tabellen viser forfalte terminer på utlån fordelt på antall dager etter forfall som ikke skyldes forsinkelser.

Konsern	Under 30 dager	31–90 dager	Over 91 dager	Totalt
2016 (tusen kroner)				
Utlån til og fordringer på kunder				
Privatmarkedet	3.078	497	10.146	13.721
Bedriftsmarkedet	6.098	29	14.173	20.300
Sum	9.176	527	24.318	34.021

Konsern	Under 30 dager	31–90 dager	Over 91 dager	Totalt
2015 (tusen kroner)				
Utlån til og fordringer på kunder				
Privatmarkedet	2.319	514	8.721	11.554
Bedriftsmarkedet	259	4	36.685	36.949
Sum	2.578	519	45.406	48.503

(Det er ikke utarbeidet tall for morbank, da disse er identiske med konserntallene)

Note 11

Tap på utlån, garantier m.v.

2015	2016	(tusen kroner)	2016	2015
1.049	(10.275)	Periodens endring i individuelle nedskrivninger	(10.275)	1.049
(53)	(57.802)	Periodens endringer i garantiavsetning	(57.802)	(53)
5.690	377	Periodens nedskrivninger på grupper av utlån	377	5.690
9.015	13.309	Periodens konstaterte tap med tidligere nedskrivninger	13.309	9.015
2.595	253	Periodens konstaterte tap uten tidligere nedskrivninger	253	2.595
(3.576)	(1.396)	Periodens inngang på tidligere konstaterte nedskrivninger.	(1.396)	(3.576)
1.929	1.123	Andre korreksjoner/amortisering på nedskrivninger	1.123	1.929
16.649	(54.409)	Periodens tap på utlån og garantier	(54.409)	16.649
5.228	4.056	Renteinntekter inntektsført på nedskrevne utlån	4.056	5.228

2015	2016	Individuelle nedskrivninger	2016	2015
113.908	113.638	Individuelle nedskrivninger på utlån og garantier pr. 01.01.	113.638	113.908
5.443	1.429	+ Økning i individuelle nedskrivninger i perioden på tidligere tapsførte	1.429	5.443
(7.667)	(66.341)	- Tilbakeføring av individuelle nedskrivninger i perioden	(66.341)	(7.667)
10.968	10.145	+ Nye individuelle nedskrivninger i perioden	10.145	10.968
(9.015)	(13.309)	- Konstaterte tap i perioden med tidligere individuelle nedskrivninger	(13.309)	(9.015)
113.638	45.562	Individuelle nedskrivninger på utlån og garantier*	45.562	113.638
50.235	39.961	*Herav nedskrivning utlån	39.961	50.235
63.403	5.601	*Herav nedskrivning garantier	5.601	63.403

2015	2016	Gruppenedskrivninger	2016	2015
74.438	80.128	Nedskrivning på grupper av utlån og garantier pr. 01.01.	80.128	74.438
5.690	377	Økning (+)/ Reduksjon (-) i gruppenedskrivninger i perioden	377	5.690
80.128	80.505	Gruppenedskrivning ved periodens slutt	80.505	80.128

2015	2016	Tap fordelt på sektor og næring	2016	2015
(7.390)	(1.173)	Lønnstakere o.l	(1.173)	(7.390)
20	-	Jordbruk og skogbruk	-	20
283	28	Industri og bergverk	28	283
7.021	(4.038)	Bygg og anlegg	(4.038)	7.021
(282)	(2.617)	Varehandel/Hotell og restaurant	(2.617)	(282)
3.798	(57.185)	Eiendomsdrift og annen forretningsmessig tjenesteyting	(57.185)	3.798
324	2.591	Transport og tjenesteytende næringer	2.591	324
12.876	7.985	Utlandet og andre	7.985	12.876
16.649	(54.409)	Tap på utlån til kunder	(54.409)	16.649

Misligholdte og tapsutsatte engasjement	2016	2015	2014	2013
Misligholdte engasjement	122.432	140.459	113.716	179.992
Øvrige tapsutsatte engasjement	59.035	291.533	314.345	66.379
Totalt tapsutsatte engasjement	181.467	431.992	428.060	246.371
Individuelle nedskrivninger	20.853	29.054	29.431	46.437
Individuelle nedskrivninger på ikke misligholdte eng.	24.709	84.584	84.477	25.310
Netto misligholdte og tapsutsatte engasjement	135.905	318.354	314.152	174.623

For misligholdte engasjementer over 90 dager er aldersfordelingen som følger:	2016	2015
3 måneder til og med 6 måneder	50.937	41.528
6 måneder til og med 12 måneder	22.413	58.646
Over 12 måneder	49.082	40.285
Totalt	122.432	140.459

Forventet årlig gjennomsnittlig netto tap ¹	2017
Lønnstakere o.l	15.773
Jordbruk og skogbruk	428
Industri og bergverk	481
Bygg og anlegg	894
Varehandel / Hotel og restaurant	3.601
Eiendomsdrift og annen forretningsmessig tjenesteyting	25.911
Transport og tjenesteytende næringer	1.606
Offentlig forvaltning	955
Utlandet og andre	851
Totalt	50.500

1. Det er benyttet forventet tap ut fra bransjefordeling i bankens kredittmodeller (utviklet av SpareBank 1 Alliansen).

Note 12

Kredittrisikoeksponering for hver interne risikorating

Morbank og Konsern

(tusen kroner)	Historisk mislighold i %	Gjennomsnittlig usikret eksponering i %		Gjennomsnittlig usikret eksponering i %	
		2016	2016	2015	2015
Laveste risiko	-	0,00 %	-	0,00 %	-
Lav risiko	-	0,33 %	64.908	0,42 %	76.954
Middels risiko	-	1,50 %	292.483	0,95 %	175.792
Høy risiko	-	0,31 %	60.519	0,45 %	82.682
Høyeste risiko	-	0,44 %	85.909	1,11 %	206.196
Mislighold og nedskrevet	13,8 %	0,08 %	15.217	0,08 %	15.698
Totalt			519.036		557.322

Noten beskriver bankens samlede kreditteksponering i den laveste sikkerhetsklassen (usikret eksponering). Historisk mislighold i prosent baseres på gjennomsnittlig usikret eksponeringsandel i risikoklassene J og K, som er forbeholdt misligholdte og tapsutsatte engasjementer.

Note 13

Maksimal kreditrisikoeksponering, ikke hensyntatt pantestillelser

Tabellen nedenfor viser maksimalt eksponering mot kredittrisiko for komponentene i balansen, inkludert derivater. Eksponeringen er vist brutto før eventuelle pantestillelser og tillatte motregninger.

I de tilfeller hvor finansielle instrumenter er ført til virkelig verdi, viser beløpene i tabellen under risikoeksponering

på balansetidspunktet. Beløpene viser ikke maksimal risikoeksponering som kan oppstå i fremtiden som en følge av verdiendringer.

For ytterligere detaljer knyttet til maksimal risikoeksponering, vises det til refererte noter i tabellen under. Banken har ikke inngått motregningsavtaler.

Morbank			Konsern		
Brutto eksponering			Brutto eksponering		
2015	2016	(tusen kroner)	2016	2015	
Eiendeler					
90.038	89.418	Kontanter og fordringer på sentralbanker	89.418	90.038	
771.864	675.714	Utlån til og fordringer på kredittinstitusjoner	695.159	800.795	
21.023.340	21.706.964	Utlån til og fordringer på kunder	21.706.964	21.023.340	
3.458.603	3.963.965	Verdipapirer - til virkelig verdi	3.992.228	3.562.180	
64.624	27.366	Derivater	27.366	64.624	
62.304	25.660	Verdipapirer - tilgjengelig for salg	25.660	62.304	
280.931	152.644	Andre eiendeler	243.105	314.039	
25.751.705	26.641.730	Sum eiendeler	26.779.900	25.917.321	
Forpliktelses					
Betingede forplikelser					
542.984	389.454	- Betalingsgarantier	389.454	542.984	
383.334	396.757	- Kontraktsgarantier	396.757	383.334	
230.933	12.598	- Lånegarantier	12.598	230.933	
14.822	71.575	- Annet garantiansvar	71.575	14.822	
1.325.905	1.366.265	Ubenyttede kreditter	1.366.265	1.325.905	
2.497.978	2.236.649	Sum finansielle garantistillelser	2.236.649	2.497.978	
26.923.778	27.512.114	Total kredittrisikoeksponering ekskl. ubenyttede kreditter	27.650.284	27.089.394	

2015	2016	Kredittrisikoeksponering knyttet til utlån fordelt på land	2016	2015
Kredittesponering knyttet til utlån inkl. ubenyttede kreditter				
20.856.767	21.550.704	Norge	21.550.704	20.856.767
166.573	156.260	Utland	156.260	166.573
21.023.340	21.706.964	Totalt	21.706.964	21.023.340

Hva gjelder kreditteksponering er det kun posten utlån som fordeles etter geografiske områder, ref. note 8.

Kredittrisiko representerer det største risikoområdet for konsernet og vedrører alle fordringer på kunder, i hovedsak utlån. I SpareBank 1 BVs risikostyring er det et gjennomgående formål å redusere og kontrollere risikokonsentrasjoner. Styret fastsetter langsiktige mål for risikoprofil. Risikoprofilen operasjonaliseres gjennom rammeverket for risikostyring, herunder fastsettelse av fullmakter og rammer. Risikostyringsfunksjoner og utvikling av risikostyringsverktøy foregår i enheter som er uavhengig av virksomheten i de enkelte forretningsområdene.

SpareBank 1 BV benytter sikkerheter for å redusere risiko avhengig av marked og type transaksjon. Sikkerheter kan for eksempel være i form av fysisk sikkerhet eller garantier. Fysisk sikkerhet skal som hovedregel være forsikret og kan for eksempel være bygninger, boliger eller varelager. Ved vurdering av sikkerhetens verdi legges til

grunn en forutsetning om fortsatt drift. Unntak fra dette gjelder i situasjoner hvor det er foretatt nedskrivning.

Vurdering av sikkerhetenes verdi skjer på utlånstidspunktet. Det er tilrettelagt nye og forbedrede rutiner som skal sikre høy kvalitet på vedlikeholdet av sikkerhetenes estimerte markedsverdier. I forbindelse med modellendring i 2014 er tidligere reduksjonsfaktorer generelt økt. Dette skyldes innføring av downturn-estimer, som har medført betydelige og konservativ migrering i sikkerhetsklassene. Underliggende risiko ansees som uendret.

Sikkerhetens realisasjonsverdi på fast eiendom beregnes til 80 % av omsetningsverdi, hvilket anses konservativt.

Sikkerheter pr. sikkerhetsklasse

Tabellen under viser total verdi av sikkerheter fordelt pr. sikkerhetsklasse i bankens risikoklassifiseringssystem. Verdiene er beregnet ut i fra et gjennomsnitt av intervallene innenfor hver klasse.

Morbank og konsern	Prosentvis snitt pr klasse	2016	2015
Sikkerhetsklasse 1	120 %	2.584.826	2.489.664
Sikkerhetsklasse 2	110 %	2.514.839	2.351.070
Sikkerhetsklasse 3	90 %	4.596.478	4.601.387
Sikkerhetsklasse 4	70 %	5.764.465	4.894.574
Sikkerhetsklasse 5	50 %	1.002.902	1.261.787
Sikkerhetsklasse 6	30 %	257.850	264.999
Sikkerhetsklasse 7	10 %	50.433	54.142
Sum sikkerheter fra risikoklassifisering		16.771.794	15.917.623

Note 14

Kredittkvalitet pr. klasse av finansielle eiendeler

Kredittkvaliteten av finansielle eiendeler håndteres ved at Sparebank 1 Alliansen benytter sine interne retningslinjer for kredittrater.

Tabellen nedenfor viser kredittkvaliteten pr. klasse av eiendeler for utlånsrelaterte eiendeler i balansen, basert på bankens eget kredittratingsystem.

		Verken forfalt eller nedskrevet						
2016	Noter	Laveste risiko	Lav risiko	Middels risiko	Høy risiko	Høyeste risiko	Forfalt eller individuelt nedskrevet	Sum
Morbank								
Utlån til og fordringer på kredittinstitusjoner	7	675.714	-	-	-	-	-	675.714
Utlån til og fordringer på kunder:								
Privatmarked	8	5.488.843	4.067.714	3.501.258	234.104	309.643	63.032	13.664.594
Bedriftsmarked	8	914.545	1.070.109	2.680.851	535.773	539.116	65.323	5.805.717
Sum brutto utlån		7.079.101	5.137.823	6.182.109	769.877	848.759	128.355	20.146.025
Finansielle investeringer								
Noterte statsobligasjoner	24	262.130	-	-	-	-	-	262.130
Noterte andre obligasjoner	24	73.532	1.693.720	207.136	-	-	-	1.974.388
Unoterte obligasjoner	24	244.456	81.435	514.580	-	-	-	840.471
Sum finansielle investeringer		580.118	1.775.155	721.716	-	-	-	3.076.989
Totalt		7.659.219	6.912.978	6.903.825	769.877	848.759	128.355	23.223.014

		Verken forfalt eller nedskrevet						
2015	Noter	Laveste risiko	Lav risiko	Middels risiko	Høy risiko	Høyeste risiko	Forfalt eller individuelt nedskrevet	Sum
Morbank								
Utlån til og fordringer på kredittinstitusjoner	7	771.864	-	-	-	-	-	771.864
Utlån til og fordringer på kunder:								
Privatmarked	8	5.234.609	3.435.548	3.198.138	268.737	321.096	106.817	12.564.945
Bedriftsmarked	8	724.401	1.055.648	2.606.073	565.790	752.987	255.518	5.960.417
Sum brutto utlån		6.730.874	4.491.196	5.804.211	834.526	1.074.083	362.335	19.297.226
Finansielle investeringer								
Noterte statsobligasjoner	24	267.530	-	-	-	-	-	267.530
Noterte andre obligasjoner	24	89.597	1.857.587	125.902	-	-	-	2.073.086
Unoterte obligasjoner	24	114.482	24.858	271.623	50	-	-	411.013
Sum finansielle investeringer		471.609	1.882.445	397.525	50	-	-	2.751.629
Totalt		7.202.483	6.373.641	6.201.737	834.576	1.074.083	362.335	22.048.855

Verken forfalt eller nedskrevet

2016 Konsern	Noter	Laveste risiko	Lav risiko	Middels risiko	Høy risiko	Høyeste risiko	Forfalt eller individuelt nedskrevet	Sum
Utlån til og fordringer på kreditt- institusjoner	7	695.159	-	-	-	-	-	695.159
Utlån til og fordringer på kunder:								
Privatmarked	8	5.488.843	4.067.714	3.501.258	234.104	309.643	63.032	13.664.594
Bedriftsmarked	8	903.848	1.070.109	2.680.851	535.773	539.116	65.323	5.795.020
Sum brutto utlån		7.087.850	5.137.823	6.182.109	769.877	848.759	128.355	20.154.773
Finansielle investeringer								
Noterte statsobligasjoner	24	262.130	-	-	-	-	-	262.130
Noterte andre obligasjoner	24	73.532	1.693.720	207.136	-	-	-	1.974.388
Unoterte obligasjoner	24	244.456	81.435	514.580	-	-	-	840.471
Sum finansielle investeringer		580.118	1.775.155	721.716	-	-	-	3.076.989
Totalt		7.667.968	6.912.978	6.903.825	769.877	848.759	128.355	23.231.763

Verken forfalt eller nedskrevet

2015 Konsern	Noter	Laveste risiko	Lav risiko	Middels risiko	Høy risiko	Høyeste risiko	Forfalt eller individuelt nedskrevet	Sum
Utlån til og fordringer på kreditt- institusjoner	7	800.795	-	-	-	-	-	800.795
Utlån til og fordringer på kunder:								
Privatmarked	8	5.234.609	3.435.548	3.198.138	268.737	321.096	106.817	12.564.945
Bedriftsmarked	8	697.234	1.055.648	2.606.073	565.790	752.987	255.518	5.933.250
Sum brutto utlån		6.732.638	4.491.196	5.804.211	834.526	1.074.083	362.335	19.298.990
Finansielle investeringer								
Noterte statsobligasjoner	24	267.530	-	-	-	-	-	267.530
Noterte andre obligasjoner	24	89.597	1.857.587	125.902	-	-	-	2.073.086
Unoterte obligasjoner	24	114.482	24.858	271.623	50	-	-	411.013
Sum finansielle investeringer		471.609	1.882.445	397.525	50	-	-	2.751.629
Totalt		7.204.247	6.373.641	6.201.737	834.576	1.074.083	362.335	22.050.619

Note 15

Markedsrisiko knyttet til renterisiko

Markedsrisiko er risikoen for at virkelig verdi eller bankens fremtidige kontantstrømmer fra finansielle instrumenter vil svinge som følge av endringer i renter, valutakurser, markedspriser, eller kurser på egenkapitalinstrumenter.

Renterisiko er sannsynligheten for at endringer i markedsrenten vil påvirke kontantstrømmer eller

virkelig verdi av bankens finansielle instrumenter. Styret har fastsatt rammer for bankens renteeksponering. Det foretas løpende overvåking og rapportering av bankens renteeksponering. Banken benytter instrumenter for å sikre at eksponering er innenfor fastsatte rammer. Innvirkning på egenkapitalen vil være tilnærmet lik beregningene som angitt i tabellen under.

Morbank		Konsern		
2015	2016		2016	2015
Sensitivitet på netto rentekost	Sensitivitet på netto rentekost	Økning i basispunkter	Sensitivitet på netto rentekost	Sensitivitet på netto rentekost
(3.250)	(3.709)	+25	(3.709)	(3.250)
(6.501)	(7.418)	+50	(7.418)	(6.501)
(13.001)	(14.837)	+100	(14.837)	(13.001)
(26.002)	(29.673)	+200	(29.673)	(26.002)

Bankens risikoeksponering vises i note 12 og 13.

Metode benyttet for sensitivitetsanalysen.

BankRisk er et system for styring av renterisiko og likviditet i bank. Det har standard rapporter for beregning av rente- og likviditetsrisiko. Det foretas beregninger av durasjon, forfallsoversikter m.v. på obligasjonsbeholdninger, innlån i obligasjoner og plasseringer og innlån i pengemarkedet og renteswapper.

Note 16

Forfallsanalyse av eiendeler og forpliktelser/Likviditetsrisiko

2016 morbank

(Millioner kroner)	På forespørsel/ uten restløpetid	Under 3 måneder	3–12 måneder	1–5 år	Over 5 år	Totalt
Eiendeler						
Kontanter og fordringer på sentralbanker	89	-	-	-	-	89
Utlån til og fordringer på kredittinstitusjoner	-	448	225	-	2	675
Utlån til og fordringer på kunder	-	2.530	502	2.896	13.542	19.470
Individuell nedskrivning utlån og fordringer på kunder	-	-	(40)	-	-	(40)
Gruppenedskrivning utlån og fordringer på kunder	-	-	-	(81)	-	(81)
Obligasjoner/sertifikater- utpekt til virkelig verdi over resultatregnskapet	-	105	100	2.386	486	3.077
Aksjer	913	-	-	-	-	913
Derivater	-	-	2	23	3	28
Immaterielle eiendeler	-	-	-	-	-	-
Eiendom, anlegg og utstyr	15	-	-	-	-	15
Eiendel ved skatt	35	-	-	-	-	35
Andre eiendeler	-	103	-	1	-	104
Sum eiendeler	1.052	3.186	789	5.225	14.033	24.285
Herav utenlandsk valuta	4					
Gjeld						
Gjeld til kredittinstitusjoner	-	164	-	-	-	164
Innskudd fra og gjeld til kunder	14.297	194	451	42	-	14.985
Gjeld stiftet ved utstedelse av verdipapirer	-	-	875	4.430	112	5.417
Derivater	-	-	3	30	21	54
Forpliktelser ved periodeskatt	-	-	75	-	-	75
Andre forpliktelser	-	155	4	-	135	294
Ansvarlig lånekapital	-	-	-	250	-	250
Avsatt utbytte som egenkapital	-	-	40	-	-	40
Avsatt til gaver som egenkapital	-	-	-	15	-	15
Hybridkapital som egenkapital	-	-	-	-	300	300
Egenkapital	2.691	-	-	-	-	2.691
Sum gjeld og egenkapital	16.988	513	1.448	4.767	568	24.285
Netto likvid eksponering på balanseposter	(15.936)	2.673	(659)	458	13.465	-

Nedbetalingslån er fordelt over tid etter gjeldende nedbetalingsplan. Kasse-, drifts- og brukskreditt er gruppert under restløpetid under 3 måneder.

2016 konsern

(Millioner kroner)	På forespørsel/ uten restløpetid	Under 3 måneder	3–12 måneder	1–5 år	Over 5 år	Totalt
Eiendeler						
Kontanter og fordringer på sentralbanker	89	-	-	-	-	89
Utlån til og fordringer på kredittinstitusjoner	-	469	225	-	2	697
Utlån til og fordringer på kunder	-	2.530	502	2.896	13.532	19.460
Individuell nedskrivning utlån og fordringer på kunder	-	-	(40)	-	-	(40)
Gruppenedskrivning utlån og fordringer på kunder	-	-	-	(81)	-	(81)
Obligasjoner/sertifikater- utpekt til virkelig verdi over resultatregnskapet	-	105	100	2.386	486	3.077
Aksjer	941	-	-	-	-	941
Derivater	-	-	2	23	3	28
Immaterielle eiendeler	-	-	-	-	21	21
Eiendom, anlegg og utstyr	87	-	-	-	-	87
Eiendel ved skatt	28	-	-	-	-	28
Andre eiendeler	-	103	-	2	-	105
Sum eiendeler	1.145	3.207	789	5.226	14.044	24.412
Gjeld						
Gjeld til kredittinstitusjoner	-	164	-	-	-	164
Innskudd fra og gjeld til kunder	14.407	138	373	42	-	14.960
Gjeld stiftet ved utstedelse av verdipapirer	-	-	875	4.430	112	5.417
Derivater	-	-	3	30	21	54
Forpliktelser ved periodeskatt	-	-	78	-	-	78
Andre forpliktelser	-	173	4	-	135	312
Ansvarlig lånekapital	-	-	-	250	-	250
Avsatt utbytte som egenkapital	-	-	40	-	-	40
Avsatt til gaver som egenkapital	-	-	-	15	-	15
Hybridkapital som egenkapital	-	-	-	-	300	300
Egenkapital	2.821	-	-	-	-	2.821
Sum gjeld og egenkapital	17.228	475	1.373	4.767	568	24.412
Netto likvid eksponering på balanseposter	(16.083)	2.732	(584)	459	13.476	-

Nedbetalingslån er fordelt over tid etter gjeldende nedbetalingsplan. Kasse-, drifts- og brukskreditt samt flexilån er gruppert under restløpetid under 3 måneder.

Likviditetsrisiko – Kontantstrømmer knyttet til forpliktelser

2016 morbank

(Millioner kroner)	På forespørsel/ uten restløpetid	Under 3 måneder	3–12 måneder	1–5 år	Over 5 år	Totalt
Gjeld til kredittinstitusjoner	-	164	-	-	-	164
Innskudd fra og gjeld til kunder	14.297	195	457	43	-	14.992
Gjeld stiftet ved utstedelse av verdipapirer	-	-	886	4.708	131	5.725
Derivater	-	-	3	38	21	62
Forpliktelser ved periodeskatt	-	-	75	-	-	75
Andre forpliktelser	-	155	4	-	135	294
Ansvarlig lånekapital	-	-	-	258	-	258
Hybridkapital som egenkapital	-	-	-	-	333	333
Avsatt utbytte som egenkapital	-	-	40	-	-	40
Avsatt til gaver som egenkapital	-	-	-	15	-	15
Sum gjeld og egenkapital	14.297	514	1.465	5.062	620	21.958

Likviditetsrisiko – Kontantstrømmer knyttet til forpliktelser

2016 konsern

(Millioner kroner)	På forespørsel/ uten restløpetid	Under 3 måneder	3–12 måneder	1–5 år	Over 5 år	Totalt
Gjeld til kredittinstitusjoner	-	164	-	-	-	164
Innskudd fra og gjeld til kunder	14.407	195	457	43	-	15.102
Gjeld stiftet ved utstedelse av verdipapirer	-	-	886	4.708	131	5.725
Derivater	-	-	3	38	21	62
Forpliktelser ved periodeskatt	-	-	78	-	-	78
Andre forpliktelser	-	173	4	-	135	312
Ansvarlig lånekapital	-	-	-	258	-	258
Hybridkapital som egenkapital	-	-	-	-	333	333
Avsatt utbytte som egenkapital	-	-	40	-	-	40
Avsatt til gaver som egenkapital	-	-	-	15	-	15
Sum gjeld og egenkapital	14.407	532	1.468	5.062	620	22.089

Note 17

Netto renteinntekter

Morbank			Konsern	
2015	2016	(tusen kroner)	2016	2015
		Renteinntekter		
13.448	10.649	Renter og lignende inntekter av utlån til og fordringer på kredittinstitusjoner	10.649	13.448
632.492	586.240	Renter og lignende inntekter av utlån til og fordringer på kunder	585.181	630.991
65.865	52.182	Renter og lignende inntekter av sertifikater, obligasjoner og andre rentebærende verdipapirer	52.182	65.865
(5.022)	(6.850)	Andre renteinntekter og lignende inntekter	(6.294)	(4.605)
706.783	642.221	Sum renteinntekter	641.718	705.699
		Rentekostnader		
2.407	1.146	Renter og lignende kostnader på gjeld til kredittinstitusjoner	1.146	2.407
199.092	110.815	Renter og lignende kostnader på innskudd fra og gjeld til kunder	110.752	198.925
123.911	101.617	Renter og lignende kostnader på utstedte verdipapirer	101.617	123.911
23.385	13.540	Renter og lignende kostnader på ansvarlig lånekapital	13.540	23.385
10.409	11.795	Andre rentekostnader og lignende kostnader	11.926	10.673
359.204	238.913	Sum rentekostnader	238.982	359.301
347.579	403.307	Netto renteinntekter	402.736	346.399

2015	2016	Gjennomsnittsrenter og gjennomsnittlig rentebærende eiendeler og gjeld	2016	2015
		Eiendeler		
17.975.131	19.083.415	Gjennomsnittlig rentebærende saldo utlån til kunder	19.083.415	17.975.131
3,60 %	3,15 %	Gjennomsnittsrente utlån til kunder	3,15 %	3,60 %
3.210.442	2.918.848	Gjennomsnittlig rentebærende saldo verdipapirplasseringer	2.918.848	3.210.442
2,22 %	1,82 %	Gjennomsnittsrente verdipapirplassering	1,82 %	2,22 %
		Gjeld		
13.811.465	14.615.059	Gjennomsnittlig rentebærende saldo innskudd	14.615.059	13.811.465
1,44 %	0,76 %	Gjennomsnittsrente innskudd	0,76 %	1,44 %
5.653.373	5.459.440	Gjennomsnittlig rentebærende saldo innlån verdipapirer	5.459.440	5.653.373
2,82 %	2,32 %	Gjennomsnittsrente innlån verdipapirer	2,32 %	2,82 %

Note 18

Netto provisjons- og andre inntekter

Morbank			Konsern	
2015	2016	(tusen kroner)	2016	2015
		Provisjonsinntekter		
9.478	9.281	Garantiprovisjon	9.281	9.478
1.391	1.088	Interbankprovisjon	1.088	1.391
1.166	2.563	Kredittformidling	2.563	1.166
13.462	13.771	Verdipapiromsetning og forvaltning	13.771	13.462
64.528	64.491	Betalingsformidling	64.491	64.528
37.463	36.318	Forsikringstjenester	36.318	37.463
5.593	5.012	Andre provisjonsinntekter	5.012	5.593
80.945	60.436	Provisjon fra Bolig- og Næringskreditt	60.436	80.945
214.026	192.960	Sum provisjonsinntekter	192.960	214.026
		Provisjonskostnader		
1.808	1.698	Interbankgebyrer	1.698	1.808
6.511	7.029	Betalingsformidling	7.029	6.511
2.713	2.574	Andre provisjonskostnader	2.574	2.713
11.033	11.301	Sum provisjonskostnader	11.301	11.033
202.993	181.659	Sum netto provisjonsinntekter	181.659	202.993
		Andre inntekter		
1.310	913	Driftsinntekter fast eiendom	2.533	1.310
173	39.535	Gevinst ved salg av anleggsmidler	55	173
5.500	7.025	Andre driftsinntekter	7.025	5.500
-	-	Driftsinntekter eiendomsmegling	57.257	61.444
-	-	Driftsinntekter regnskapshus	32.968	31.563
6.983	47.473	Sum andre driftsinntekter	99.837	99.991
209.976	229.133	Sum netto provisjons- og andre inntekter	281.496	302.984

Note 19

Netto resultat fra finansielle eiendeler

Morbank			Konsern	
2015	2016	(tusen kroner)	2016	2015
24.127	54.080	Sum utbytte fra aksjer	33.051	16.086
-	-	Utbytte fra datterselskaper	-	-
-	-	Inntekt fra eierinteresser i felleskontrollert virksomhet	33.307	23.124
-	(10.000)	Nedskrivning på finansielle eiendeler i datterselskaper	-	-
-	(10.000)	Sum netto resultat fra eierinteresser	33.307	23.124
		Netto resultat fra andre finansielle investeringer:		
(44.091)	9.027	Obligasjoner og sertifikater - til virkelig verdi over resultat	9.027	(44.091)
(44.091)	9.027	Sum inntekter fra obligasjoner og sertifikater	9.027	(44.091)
(3.747)	(607)	Netto verdiendringer på sikrede obligasjoner og derivater	(607)	(3.747)
(3.642)	(1.378)	Netto verdiendringer på sikrede fastrente utlån og derivater	(1.378)	(3.642)
58	8.106	Netto verdiendringer på sikrede fastrente innskudd og øvrige finansielle derivater	8.106	58
(7.331)	6.121	Sum inntekter fra finansielle derivater	6.121	(7.331)
7.202	17.243	Aksjer - til virkelig verdi over resultat	17.243	7.202
(215)	1.088	Realiserte tilgjengelig for salg instrumenter	1.088	(215)
(500)	(4.658)	Nedskrivning av tilgjengelig for salg instrumenter	(4.658)	(500)
6.487	13.673	Sum inntekter fra aksjer	13.673	6.487
4.311	3.441	Netto transaksjonsgevinst	3.441	4.311
4.311	3.441	Sum netto inntekter fra valutahandel	3.441	4.311
(16.498)	76.342	Sum netto inntekter fra andre finansielle investeringer	98.620	(1.415)

Note 20

Personalkostnader og ytelser til ledende ansatte og tillitsvalgte

Hovedprinsipper for bankens lederlønnspolitikk, vedtatt av bankens styre.

Generelt

Styret fastsetter lønn og annen godtgjørelse til adm. direktør. Adm. direktør fastsetter lønn og annen godtgjørelse til andre ledende ansatte innenfor herværende retningslinjer for avlønning av ledende ansatte.

Fastlønn

Fastlønn skal til enhver tid være den viktigste delen av lederlønnen.

Variabel lønn og andre incensitivordninger

Ledende ansatte kan etter nærmere vurdering delta i

ordninger for variabel lønn som er knyttet til måloppnåelse. For ledende ansatte skal eventuelle variable lønnsordninger ha et langsiktig perspektiv. Andre incensitivordninger kan avtales særskilt og individuelt, men begrenset opp til 15 % av fast lønn pr. år. for ledende ansatte i banken.

Etterlønnordning

Etterlønnordning for adm. direktør tilsvarer 12 månedslønner på fratredelsestidspunktet.

Andre variable godtgjørelser og/eller særlige ytelser

Ledende ansatte tar del i de generelle ordninger som til enhver tid gjelder for bankens ansatte.

Morbank			Konsern		
2015	2016	Personalkostnader	2016	2015	
107.952	133.620	Lønn	188.929	166.427	
21.144	18.099	Pensjonskostnader (note 22)	21.411	24.203	
28.493	32.312	Sosiale kostnader	43.231	38.721	
157.588	184.031	Sum personalkostnader	253.572	229.351	
Ansatte pr. 31.12.					
183	178	Antall årsverk pr 31.12.	262	267	
192	183	Antall ansatte pr 31.12.	272	283	

For ytterligere informasjon vedrørende nærstående vises til note 36.

For informasjon om egenkapitalbevis eiet av ledende ansatte, styre og generalforsamlingsmedlemmer av vises til note 38

Pensjonsavtale for adm. direktør

Adm. direktør har i sin avtale pensjonsfratreden fra fylte 67 år, med anledning til å fratre fra fylte 62 år. Pensjonsavtalen medfører en utbetaling av pensjon på 70% av

årslønn uten avkortning frem til fylte 67 år. Etter fylte 67 år avkortes beløpet forholdsmessig i forhold til antall opptjeningsår < 30 år Pensjonsavtalen er kostnadsført i bankens regnskap med kr 2.101' i 2016.

Ytelser til ledende personer i foretaket:

Lån og garantier til tjeneste og tillitsmenn:	2016	2015
Lån til ansatte i morbank	387.943	381.271
Lån til ansatte i datterselskaper	120.981	117.296

Ytelser til ledende personer i foretaket:

Spesifikasjoner av ytelser/lån

Ledende ansatte 2016	Lønn	Naturalytelser	Honorar	Samlet godtgjørelse	Periodisert pensjonskost.	Lån
Rune Fjeldstad	2.588	31	-	2.619	2.193	2.072
Geir Årstein Hansen	1.445	93	-	1.538	308	2.182
Marianne Sommerro Evensen	1.045	28	-	1.073	377	3.312
Beate Steen Kolstø	1.171	29	-	1.200	88	3.145
Stian Thomassen	1.504	98	-	1.602	80	-
Lasse Olsen	1.340	27	-	1.367	74	2.250
Samlet godtgjørelse til ledende ansatte	9.093	306	-	9.399	3.120	12.961

Lånevolum til adm.dir. Rune Fjeldstad består av et funksjonærlån med rentesats 1,73 % pr 31.12.16

Styret 2016	Honorar	Lån
Gisle Alf Dahn, leder (fra 01.05.2016)	161	-
Ole Vinje, nestleder (fra 01.05.2016)	162	-
Kristin Søia Barkost	150	-
Janne Sølvi Weseth (fra 01.05.2016)	93	-
Jon Einar Melbye	120	251
Bjørn Solheim	185	-
Hanne Myhre Gravdal, medlem ansattes repr.	120	2.233
Ole Petter Skibdalen, medlem ansattes repr. (fra 01.05.2016)	98	-
Britt Westlin, ansattes repr. varamedlem	24	879
Gunnar Flåten, ansattes repr. varamedlem	-	2.653
Janne Hvambdal, varamedlem	-	-
Clas Huseby, varamedlem	4	1.435
Samlet godtgjørelse til styret	1.117	7.451

* Styremedlem Ole Vinje har besluttende myndighet i firmaet Ejniv AS.
Firmaet har pr. 31.12.2016 et låneengasjement i banken på kr 280' til ordinære vilkår.

Generalforsamling 2016	Honorar	Lån
Thor-Morten Jacobsen, leder	65	-
Øvrige representanter generalforsamling/valgkomite	248	26.294
Samlet godtgjørelse til generalforsamling	313	26.294

Spesifikasjoner av ytelser/lån

Ledende ansatte 2015	Lønn	Naturalytelser	Honorar	Samlet godtgjørelse	Periodisert pensjonskost.	Lån
Rune Fjeldstad (ansatt 01.05.2015)	1.467	44	13	1.524	2.376	2.036
Geir Årstein Hansen, konstituert adm.direktør	1.606	29	-	1.635	256	2.136
Marianne Sommerro Evensen	1.046	23	-	1.069	226	2.741
Janne Stenehjem	1.087	22	-	1.109	86	1.083
Beate Steen Kolstø	1.150	23	-	1.173	86	3.184
Vibeke Brandt Andersen	919	30	-	949	214	1.862
Ole-Andreas Thoresen	1.279	21	-	1.300	203	4.313
Samlet godtgjørelse til ledende ansatte	8.554	192	13	8.759	3.447	17.355

Styret 2015

	Honorar	Lån
Anne Gro Olafsen, leder	275	-
Alf-Reidar Fjeld, nestleder	130	-
Kristin Søia Barkost	150	-
Jon Einar Melbye	120	251
Bjørn Solheim	185	-
Ole Vinje (fra 01.05.2015)	80	-
Hanne Myhre Gravdal, ansattes repr.	120	2.240
Britt Westlin, ansattes repr. varamedlem	60	775
Clas Huseby, varamedlem	8	1.471
Samlet godtgjørelse til styret	1.128	4.737

Kontrollkomité 2015

	Honorar	Lån
Berit Gramm, leder	58	4.123
Walter Småland	7	-
Tone H. Janshaug Dalen	40	-
Tormod Bergem	40	-
Bjørn Hoffstad	36	-
Samlet godtgjørelse til kontrollkomité	180	4.123

Forstanderskap 2015

	Honorar	Lån
Thor-Morten Jacobsen, leder	39	-
Øvrige representanter forstanderskap/valgkomite	130	28.848
Samlet godtgjørelse til forstanderskapet	169	28.848

Note 21

Andre driftskostnader

Morbank			Konsern	
2015	2016	(tusen kroner)	2016	2015
60.298	60.934	IT-kostnader	66.382	66.097
14.024	14.201	Markedskostnader	16.623	16.305
8.964	6.101	Ordinære avskrivninger (note 29)	9.815	9.555
2.522	-	Nedskrivning av goodwill (note 28)	6.800	2.522
3.010	3.500	Formuesskatt	3.500	3.010
19.097	26.401	Bygg-/driftskostnader	21.245	22.849
45.729	56.333	Øvrige driftskostnader	62.353	51.743
153.643	167.469	Sum driftskostnader	186.718	172.080
Godtgjørelse til revisor (tusen kroner)				
560	851	Ordinær revisjon	1.059	698
-	629	Andre attestasjonstjenester	749	68
-	13	Skatterådgivning	13	-
168	403	Andre tjenester utenfor revisjon	475	229
728	1.895	Sum godtgjørelse til ekstern revisor eks. mva	2.296	995

Note 22

Pensjonsforpliktelser

Generell beskrivelse av selskapets pensjonsforpliktelser

Konsernet er pliktig til å ha tjenestepensjonsordning etter lov om obligatorisk tjenestepensjon. Bankens pensjonsordninger tilfredstiller kravene i denne loven.

SpareBank 1 BV har kollektive, sikrede pensjonsforsikringer i livselskapet DNB Livsforsikring ASA og i SpareBank 1 Livsforsikring AS. Begge ordningene ble lukket i forbindelse med fusjonen i 2008/2009 og er erstattet av innskuddsbasert pensjonsordning for alle nyansatte.

De sikrede ordningene omfatter 232 personer pr. 31.12.2016. Alderspensionen fra arbeidsgiver utgjør differansen mellom 70 % av pensjonsgrunnlaget og en beregnet alderspensjon fra folketrygden fra fylte 67 år. I hovedordningen fra gamle Sandsvær Sparebank reduseres mellomlegget fra 70 % til 66 % fra fylte 77 år.

Som erstatning for den gamle AFP-ordningen ble det etablert en ny AFP-ordning i 2010. Regnskapsmessig blir ordningen behandlet som en innskuddsbasert pensjonsordning, hvor premiebetalingen kostnadsføres løpende, og ingen avsetninger foretas i regnskapet. Slik Fellesordningen har lagt opp finansieringsstrukturen tilknyttet ny AFP, forventes fakturert premie å øke i årene fremover. Når eller hvis tilstrekkelige data foreligger på en tilgjengelig måte, slik at beregninger kan foretas, kan

det ikke utelukkes at forpliktelsen som må innarbeides vil være betydelig.

I tillegg har banken pensjonsforpliktelser overfor 4 personer pr. 31.12.2016 som finansieres direkte over drift. Ved måling av påløpt pensjonsforpliktelse benyttes estimert forpliktelse ved regnskapsavslutningen. Arbeidsgiveravgiften på usikrede ytelser kostnadsføres løpende. Selskapenes pensjonsforpliktelser er større enn pensjonsmidlene. Denne underfinansieringen er vist i balansen som en avsetning for påløpte kostnader og forpliktelser.

Pr. 31.12.2016 har morbanken i tillegg innskuddsbasert pensjon, belastet over drift som omfatter 75 ansatte. I denne ordningen godtgjøres:

Lønn mellom 1 og 6 G: 5 %
Lønn mellom 6 og 12 G: 8 %

Lønn inkluderer faste tillegg, men omfatter ikke overtid, trekkpliktige naturalytelser og utgiftsgodtgjørelser forøvrig.

Pr. 31.12.2016 har datterselskapene innskuddsbasert pensjon, belastet over drift som omfatter 85 ansatte. Disse ordningene varierer i godtgjørelse fra 4 % flatt til 4 % / 8 %.

Aktuarmessige forutsetninger:

Morbank og Konsern	2016	2015
Økonomiske forutsetninger		
Diskonteringsrente (OMF)	2,60 %	2,50 %
Forventet avkastning på midlene	2,60 %	2,50 %
Forventet fremtidig lønnsutvikling	2,50 %	2,50 %
Forventet G-regulering	2,25 %	2,25 %
Forventet pensjonsregulering	2,00 %	2,00 %
Arbeidsgiveravgift	14,10 %	14,10 %
Finansskatt (morbank)	5,00 %	0,00 %
Demografiske forutsetninger		
Frivillig avgang under 50 år	0,00 %	3,00 %
Frivillig avgang over 50 år	0,00 %	0,00 %
Gjennomsnittsalder aktive	55,8 år	56,0 år
Benyttet uførhetstabell	IR02/IR73	IR02/IR03
Benyttet dødelighetstabell	K2013 BE/UM	K2013 BE/UM
Benyttet dødelighetstabell	K2013 BE/UM	K2013 BE/UM

Morbank			Konsern	
2015	2016	(tusen kroner)	2016	2015
Medlemmer				
228	225	Antall personer som er med i pensjonsordningen	232	235
140	126	- herav aktive	129	143
88	99	- herav pensjonister / ikke aktive	103	92
Netto pensjonsforpliktelse i balansen				
320.762	332.111	Nåverdi pensjonsforpliktelse i fondsbaserte ordninger	339.494	328.118
23.453	23.365	Nåverdi andre ytelsesbaserte ordninger	23.365	23.453
(231.646)	(241.521)	Virkelig verdi av pensjonsmidler	(249.238)	(238.847)
15.872	21.561	Periodisert arbeidsgiveravgift/finansskatt	21.514	15.894
128.441	135.516	Netto pensjonsforpliktelse i balansen	135.135	128.618
Periodens pensjonskostnad				
14.175	13.166	Ytelsesbasert pensjon opptjent i perioden	13.455	14.471
2.803	2.565	Netto rentekostnader pensjonsforpliktelse	2.569	2.808
-	(79)	Estimatavvik innregnet i perioden	(79)	-
-	(1.475)	Effekt av planendring	(1.508)	-
2.393	2.213	Periodisert arbeidsgiveravgift	2.250	2.436
19.372	16.390	Netto resultatført ytelsesbasert pensjonskostnad	16.687	19.715
Bevegelse i netto pensjonsforpliktelse i balansen				
64.975	64.737	Netto pensjonsforpliktelse i balansen 1.1	66.280	66.760
87.447	63.705	Estimatavvik ført mot andre inntekter og kostnader pr. 1.1	62.338	85.872
19.372	16.390	Netto resultatført ytelsesbasert pensjonskostnad	16.687	19.715
(19.610)	(21.677)	Innbetalt beløp til ytelsesbaserte ordninger	(22.196)	(20.194)
(23.742)	12.361	Årets estimatavvik ført mot andre inntekter og kostnader	12.026	(23.534)
128.441	135.516	Netto pensjonsforpliktelse i balansen 31.12	135.135	128.618
Bevegelse brutto pensjonsforpliktelse i balansen (før a.g.a/fin.skatt)				
340.189	336.475	Brutto pensjonsforpliktelse i balansen 1.1	343.831	347.125
14.169	12.950	Årets pensjonsopptjening	13.213	14.442
7.639	8.203	Renter på pensjonsforpliktelse	8.385	7.800
-	(1.292)	Effekt av planendring	(1.417)	-
(7.665)	(8.810)	Utbetalte pensjoner (inkl. utbetalt over drift)	(9.025)	(7.885)
(10.115)	7.954	Aktuarielt tap/(gevinst)	7.876	(9.908)
344.217	355.480	Brutto pensjonsforpliktelse i balansen 31.12 (før a.g.a/fin.skatt)	362.863	351.574
Bevegelse virkelig verdi pensjonsmidler i balansen				
206.602	226.687	Virkelig verdi pensjonsmidler i balansen 1.1	233.888	213.352
15.383	15.884	Innbetalt til fondsbaserte ordninger	16.283	15.831
4.830	5.699	Årets renteinntekter av midlene	5.851	4.963
-	-	Effekt av planendring	(92)	-
(5.860)	(6.105)	Utbetalte pensjoner	(6.264)	(6.017)
10.692	(644)	Aktuarielt (tap)/gevinst	(428)	10.718
231.646	241.521	Virkelig verdi pensjonsmidler i balansen 31.12	249.238	238.847
	18.665	Forventet innbetaling til ytelsesordningene i 2017 (før a.g.a/fin.skatt)	19.179	

Sensitivitetsanalyse pr. 31.12.2016

Morbank			Konsern	
Økning	Reduksjon	Endring i pensjonsforpliktelse	Økning	Reduksjon
(56.224)	73.029	Diskonteringsrente (1 % endring)	(57.339)	74.442
35.157	(28.334)	Forventet fremtidig lønnsutvikling (1 % endring)	35.453	(28.598)
43.955	(44.448)	Forventet pensjonsregulering (1 % endring)	45.186	(45.445)
15.322	(14.361)	Dødelighetsrate (1 års endring)	15.563	(14.574)

Note 23

Skatt

Morbank			Konsern	
2015	2016	(tusen kroner)	2016	2015
213.176	411.691	Resultat før skattekostnad	396.972	229.888
3.010	3.500	Formuesskatt	3.500	3.010
23.742	(12.361)	Ikke resultatført estimatavvik	(12.361)	23.742
(29.607)	(63.961)	+/- permanente forskjeller	(44.477)	(42.067)
	(38.685)	+/- endringer ved overtakelse av bygg		
23.209	(12.988)	+/- endring midlertidige forskjeller i henhold til spesifikasjon	(46.618)	24.662
233.530	287.196	Årets skattegrunnlag/skattepliktig inntekt	297.016	239.235
63.053	71.799	Herav betalbar skatt 25 %	74.254	64.594
284	368	Kildeskatt	368	284
3.010	3.500	Formuesskatt 0,15 %	3.500	3.010
66.347	75.667	Betalbar skatt i balansen	78.123	67.888
	9.709	+/- endringer ved overtakelse av bygg		
(3.228)	3.247	+/- endring i utsatt skatt	11.162	(3.501)
(7.701)	3.090	Skatt på ikke resultatførte estimatavvik	3.090	(7.701)
(284)	(368)	Kildeskatt	(368)	(284)
668	521	For (mye)/lite avsatt skatt tidligere år	806	462
55.802	91.866	Årets skattekostnad inkl. formuesskatt	92.813	56.864
3.010	3.500	Formuesskatt	3.500	3.010
52.792	88.366	Årets skattekostnad ekskl. formuesskatt	89.313	53.854
2015	2016	Sammensetning av balanseført og resultatført utsatt skatt/utsatt skattefordel	2016	2015
		Midlertidige forskjeller på:		
(3.285)	(3.437)	Driftsmidler	28.393	(5.237)
3.018	2.415	Gevinst/Tapskonto	2.028	2.896
32.724	12.802	Verdijusterte fastrenteutlån	12.802	32.724
(128.441)	(135.516)	Pensjonsforpliktelse	(135.136)	(128.617)
(605)	(505)	Annen Gjeld	(505)	(604)
5.658	23.927	Verdipapirer	23.927	5.658
(12.616)	9.936	Finansielle Derivater Eiendeler	9.936	(12.616)
(48.391)	(48.572)	Finansielle Derivater Gjeld	(48.572)	(48.391)
		Andre midlertidige forskjeller	(1.834)	216
		Fremførbart skattemessig underskudd	(4.185)	(3.819)
(151.938)	(138.950)	Sum midlertidige forskjeller	(113.146)	(157.790)
(37.985)	(34.737)	+Utsatt skatt/-Utsatt skattefordel 25 %	(28.286)	(39.448)
2015	2016	Avstemming av resultatført periodeskatt med resultat før skatt	2016	2015
57.558	102.923	25 % av resultat før skatt	99.243	62.070
(7.181)	(15.077)	Permanente forskjeller	(10.244)	(10.545)
1.748		Korrigert skatt som følge av endring i skattesats	(192)	1.867
668	521	For (mye)/lite avsatt tidligere år	806	462
52.792	88.366	Skattekostnad på ordinært resultat	89.613	53.854
24,42 %	21,28 %	Skattekostnad i prosent	22,30 %	23,12 %
2015	2016	Skattekostnad på totalresultat	2016	2015
52.792	88.366	Sum skattekostnad resultatregnskap	89.313	53.854
7.701	(3.090)	Skatt på estimatavvik pensjoner	(3.090)	7.700
60.492	85.275	Sum skattekostnad på totalresultat	86.223	61.554

Note 24

Sertifikater, obligasjoner og andre verdipapirer til virkelig verdi

Generell beskrivelse

Alle obligasjoner og sertifikater måles til virkelig verdi over resultatet

Morbank		II) Sertifikater og obligasjoner fordelt på utstedersektor ¹		Konsern	
2015	2016	(tusen kroner)		2016	2015
		Stat			
250.000	250.000	- pålydende		250.000	250.000
267.530	262.130	- virkelig verdi		262.130	267.530
		Annen offentlig utsteder			
165.000	320.000	- pålydende		320.000	165.000
169.553	322.966	- virkelig verdi		322.966	169.553
		Finansielle foretak			
2.155.790	2.297.066	- pålydende		2.297.066	2.155.790
2.139.046	2.302.128	- virkelig verdi		2.302.128	2.139.046
		Ikke-finansielle foretak			
180.000	188.000	- pålydende		188.000	180.000
175.500	189.765	- virkelig verdi		189.765	175.500
2.751.629	3.076.989	Sum sertifikater og obligasjoner, virkelig verdi:		3.076.989	2.751.629

1. Alle obligasjoner og sertifikater innregnes til virkelig verdi over resultatet.

Sertifikater og obligasjoner fordelt på forfall

31.12.16	< 6 mnd	6–12 mnd	1–3 år	3–5 år	> 5 år
Stat	-	-	-	54.650	207.480
Annen offentlig utsteder	144.873	-	98.549	49.612	29.932
Finansielle foretak	25.007	-	486.913	1.541.908	248.300
Ikke-finansielle foretak	30.034	5.000	139.788	14.943	-
31.12.15	< 6 mnd	6–12 mnd	1–3 år	3–5 år	> 5 år
Stat	-	-	-	57.100	210.430
Annen offentlig utsteder	-	-	136.548	33.005	-
Finansielle foretak	296.385	55.144	387.147	926.249	474.121
Ikke-finansielle foretak	17.164	4.992	98.796	54.548	-

Morbank		Sertifikater og obligasjoner til virkelig verdi		Konsern	
2015	2016	(tusen kroner)		2016	2015
210.430	207.480	Verdsettelse basert på priser i et aktivt marked		207.480	210.430
2.541.199	2.869.509	Verdsettelse basert på observerbare markedsdata		2.869.509	2.541.199
-	-	Verdsettelse basert på annet enn observerbare markedsdata		-	-
2.751.629	3.076.989	Sertifikater og obligasjoner, handelsformål		3.076.989	2.751.629

Sertifikater og obligasjoner til virkelig verdi	Verdsettelse basert på priser i aktivt marked	Verdsettelse basert på observerbare markedsdata	Verdsettelse basert på annet enn observerbare markedsdata	Total
Handelsformål				
Inngående balanse 01.01.2016	210.430	2.541.199	-	2.751.629
Kjøp, salg i 2016	-	307.091	-	307.091
Verdiregulering i 2016	-	-	-	-
- verdiregulering over resultatregnskap	(2.950)	21.219	-	18.269
Utgående balanse 31.12.2016	207.480	2.869.509	-	3.076.989

Note 25

Virkelig verdi på finansielle instrumenter

Morbank				Konsern				
2015		2016		(tusen kroner)	2016		2015	
Endring til virkelig verdi	Bokført verdi	Endring til virkelig verdi	Bokført verdi		Bokført verdi	Endring til virkelig verdi	Bokført verdi	Endring til virkelig verdi
				Eiendeler				
90.038	90.038	89.418	89.418	Kontanter og fordringer på sentralbanker	89.418	89.418	90.038	90.038
771.864	771.864	675.714	675.714	Utlån til og fordringer på kredittinstitusjoner	695.159	695.159	800.795	800.795
17.283.484	17.283.484	18.423.994	18.423.994	Utlån til og fordringer på kunder til amortisert kost	18.413.297	18.413.297	17.256.317	17.256.317
1.241.878	1.241.878	1.046.317	1.046.317	Utlån til og fordringer på kunder til virkelig verdi	1.046.317	1.046.317	1.241.878	1.241.878
2.751.629	2.751.629	3.076.989	3.076.989	Sertifikater og obligasjoner og andre verdipapirer til virkelig verdi	3.076.989	3.076.989	2.751.629	2.751.629
80.100	80.100	112.490	112.490	Aksjer, andeler og andre vp. til virkelig verdi over resultat	112.490	112.490	80.100	80.100
605.395	605.395	616.824	616.824	Aksjer, andeler og andre verdipapirer tilgjengelig for salg	616.824	616.824	605.395	605.395
64.624	64.624	27.366	27.366	Derivater	27.366	27.366	64.624	64.624
22.889.012	22.889.012	24.069.112	24.069.112	Sum eiendeler	24.077.860	24.077.860	22.890.776	22.890.776
				Forpliktelseser				
157.805	157.805	163.658	163.658	Gjeld til kredittinstitusjoner	163.658	163.658	157.805	157.805
13.433.499	13.433.499	14.431.037	14.431.037	Innskudd fra og gjeld til kunder til amortisert kost	14.405.584	14.405.584	13.413.658	13.413.658
232.628	232.628	554.171	554.171	Innskudd fra og gjeld til kunder til virkelig verdi	554.171	554.171	232.628	232.628
4.263.827	4.263.827	3.820.873	3.820.873	Verdipapirgjeld til amortisert kost	3.820.873	3.820.873	4.263.827	4.263.827
1.468.448	1.468.448	1.596.240	1.596.240	Verdipapirgjeld til virkelig verdi	1.596.240	1.596.240	1.468.448	1.468.448
75.574	75.574	54.388	54.388	Derivater	54.388	54.388	75.574	75.574
549.317	549.317	249.896	249.896	Ansvarlig lånekapital til amortisert kost	249.896	249.896	549.317	549.317
20.181.098	20.181.098	20.870.263	20.870.263	Sum Forpliktelseser	20.844.810	20.844.810	20.161.257	20.161.257
				Forpliktelseser og garantiansvar utenfor balansen				
3.216.500	3.216.500	3.090.500	3.090.500	Forpliktelseser (rentebytteavtaler)	3.090.500	3.090.500	3.216.500	3.216.500
1.172.073	1.172.073	870.384	870.384	Garantiansvar	870.384	870.384	1.172.073	1.172.073
273.874	273.874	214.430	214.430	Pantstillelser	214.430	214.430	273.874	273.874

Finansielle instrumenter innregnet til amortisert kost

Bankens utlån og innlån kan hovedsakelig ikke omsettes i et aktivt marked. Overføringer av blant annet innlån til en annen part vil kreve godkjenning fra den enkelte kunde. Bankens risikopåslag på utlånene endres kun ved større endringer i markedsforholdene. Slike utlån anses i hovedsak å ha flytende rentebetingelser. Bankens kredittpåslag for disse utlån er ikke endret ved årets slutt. Samme margin ville bli lagt til grunn for nye utlån på balansedagen.

Banken har justert kredittisikopåslaget gjennom 2016 for lån med referansebaserte betingelser som følge av volatiliteten i kredittspredene gjennom året. Banken har ved årets slutt foretatt en fornyet vurdering av kredittisikoen og vurdert at en reprising av lånene ville blitt foretatt til de samme påslagene. Kundene kan innfri denne type lån til pålydende. Banken vurderer derfor at lån med referansebaserte betingelser innregnet til amortisert kost representerer beste estimat på virkelig verdi.

Verdipapirgjeld og ansvarlig lånekapital vurdert til amortisert kost representerer beste estimat på virkelig verdi.

Prinsipper som ligger til grunn for å fastsette virkelig verdi for finansielle instrumenter som ikke er regnskapsført til virkelig verdi:

Eiendeler som anses å ha virkelig verdi lik bokført verdi

Bokført verdi anses å tilsvare virkelig verdi av finansielle eiendeler og forpliktelser som er likvide eller har kort tid til forfall (mindre enn tre måneder).

Finansielle instrumenter innregnet til virkelig verdi

Finansielle instrumenter til virkelig verdi klassifiseres i ulike nivåer.

Nivå 1: Verdsettelse basert på noterte priser i aktivt marked.

Virkelig verdi av finansielle instrumenter som handles i aktive markeder er basert på markedspris på balanse-dagen. Et marked er betraktet som aktivt dersom markedskursene er enkelt og regelmessig tilgjengelig fra en børs, forhandler, megler, næringsgruppering, prissettingstjeneste eller reguleringsmyndighet, og disse prisene representerer faktiske og regelmessige forekommende markedstransaksjoner på armlengdes avstand. I kategorien inngår blant annet børsnoterte aksjer, statskasseveksler og statsobligasjoner.

Nivå 2: Verdsettelse basert på observerbare markedsdata.

Nivå 2 består av instrumenter som verdsettes ved bruk av informasjon som ikke er noterte priser, men hvor priser er direkte eller indirekte observerbare for eiendelene eller forpliktelsene, og som også inkluderer noterte priser i ikke aktive markeder.

Nivå 3: Verdsettelse basert på annet enn observerbare data.

Hvis fastsettelse av verdi ikke er tilgjengelig i forhold til nivå 1 og 2 benyttes verdsettelsesmetoder som baserer seg på ikke-observerbar informasjon.

Konsernets eiendeler og gjeld målt til virkelig verdi pr. 31.12.2016

Eiendeler	Nivå 1	Nivå 2	Nivå 3	Totalt
Finansielle eiendeler til virkelig verdi over resultatet				
- Fastrenteutlån	-	-	1.046.317	1.046.317
- Obligasjoner og sertifikater	207.480	2.869.509	-	3.076.989
- Egenkapitalinstrumenter	77.555	-	34.935	112.490
- Derivater	-	27.366	-	27.366
Finansielle eiendeler tilgjengelig for salg				
- Egenkapitalinstrumenter	-	25.660	591.164	616.824
Sum eiendeler	285.035	2.922.535	1.672.416	4.879.986

Forpliktelse	Nivå 1	Nivå 2	Nivå 3	Totalt
Finansielle forpliktelser til virkelig verdi over resultatet				
- Fastrenteinnskudd	-	-	554.172	554.172
- Verdipapirgjeld til virkelig verdi	-	1.596.240	-	1.596.240
- Derivater	-	54.388	-	54.388
Sum forpliktelser	-	1.650.628	554.172	2.204.800

Konsernets eiendeler og gjeld målt til virkelig verdi pr. 31.12.2015

Eiendeler	Nivå 1	Nivå 2	Nivå 3	Totalt
Finansielle eiendeler til virkelig verdi over resultatet				
- Fastrenteutlån	-	-	1.241.878	1.241.878
- Obligasjoner og sertifikater	210.430	2.541.199	-	2.751.629
- Egenkapitalinstrumenter	67.907	-	12.192	80.099
- Derivater	-	64.624	-	64.624
Finansielle eiendeler tilgjengelig for salg				
- Egenkapitalinstrumenter	-	62.304	543.091	605.395
Sum eiendeler	278.337	2.668.127	1.797.161	4.743.625

Forpliktelse	Nivå 1	Nivå 2	Nivå 3	Totalt
Finansielle forpliktelser til virkelig verdi over resultatet				
- Fastrenteinnskudd	-	-	232.628	232.628
- Verdipapirgjeld til virkelig verdi	-	1.468.448	-	1.468.448
- Derivater	-	75.574	-	75.574
Sum forpliktelser	-	1.544.022	232.628	1.776.650

Endringer i instrumentene klassifisert i nivå 3 pr. 31.12.2016

	Fastrente-utlån	Aksjer til virkelig verdi over res.	Aksjer tilgjengelig for salg	Fastrente-innskudd
Inngående balanse 1.1.2016	1.241.878	12.192	543.091	232.628
Tilgang	92.889	30.994	52.731	561.424
Avgang	(268.528)	(8.251)	-	(239.880)
Netto gevinst/tap på finansielle instrumenter	(19.922)	-	(4.658)	-
Utgående balanse 31.12.2016	1.046.317	34.935	591.164	554.172

Endringer i instrumentene klassifisert i nivå 3 pr. 31.12.2015

	Fastrente-utlån	Aksjer til virkelig verdi over res.	Aksjer tilgjengelig for salg	Fastrente-innskudd
Inngående balanse 1.1.2015	1.086.861	18.502	456.133	252.360
Tilgang	362.849	-	86.958	217.154
Avgang	(207.832)	(6.310)	-	(236.886)
Netto gevinst/tap på finansielle instrumenter	-	-	-	-
Utgående balanse 31.12.2015	1.241.878	12.192	543.091	232.628

Note 26

Finansielle derivater

Finansielle derivater

Generell beskrivelse:

Oppstillingen nedenfor viser virkelig verdi av bankens finansielle derivater bokført som eiendeler og gjeld, samt nominelle verdier av kontraktene. Positiv markedsverdi av kontrakter blir bokført som eiendel, mens negativ markedsverdi blir bokført som gjeld. Kontraktvolumet, viser størrelsen av derivatenes underliggende eiendeler, og er grunnlaget for måling av endringer i virkelig verdi av bankens derivater. Derivatforretningene er knyttet til ordinær bankvirksomhet og gjennomføres for å redusere risiko knyttet til bankens likviditetsportefølje og bankens innlån i finansmarkedene og for å avdekke og redusere risiko relatert til kunderettede aktiviteter.

Kun sikringer knyttet til bankens innlånsvirksomhet defineres som «virkelig verdisikring» i henhold til IFRS standard IAS 39.

Virkelig verdisikring

Netto tap knyttet til sikringsinstrumentene ved virkelig verdisikring var 44,8 mill i 2016 mot netto tap på 28,3 mill i 2015. Netto gevinst på sikringsobjekter knyttet til den sikrede risikoen var 45,4 mill i 2016 mot netto gevinst på 31,8 mill i 2015.

Bankens styre har fastsatt rammer for maksimal risiko på bankens posisjoner for bankens balanse. Det er etablert rutiner som sørger for at de fastsatte posisjoner holdes.

Det er ikke utarbeidet tall for morbank, da disse er identiske med konserntallene.

Konsern

Sikring av kunderelaterte eiendeler Til virkelig verdi over resultatet	2016			2015		
	Kontraktssum	Virkelig verdi Eiendeler Forpliktelser		Kontraktssum	Virkelig verdi Eiendeler Forpliktelser	
Renteinstrumenter						
Rentebytteavtaler/swap	1.260.000	-	54.388	1.503.000	-	75.574
Sum ikke-standardiserte kontrakter	1.260.000	-	54.388	1.503.000	-	75.574
Standardiserte rentekontrakter (futures)	-	-	-	-	-	-
Sum renteinstrumenter	1.260.000	-	54.388	1.503.000	-	75.574

Sikring av innlån

Til virkelig verdi over resultatet

	2016			2015		
	Kontraktssum	Virkelig verdi Eiendeler Forpliktelser		Kontraktssum	Virkelig verdi Eiendeler Forpliktelser	
Renteinstrumenter						
Rentebytteavtaler/swap (dekker også cross currency)	1.830.500	27.366	-	1.713.500	64.624	-
Sum ikke-standardiserte kontrakter	1.830.500	27.366	-	1.713.500	64.624	-
Standardiserte rentekontrakter (futures)	-	-	-	-	-	-
Sum renteinstrumenter	1.830.500	27.366	-	1.713.500	64.624	-
Totalt renteinstrumenter	3.090.500	27.366	54.388	3.216.500	64.624	75.574

Finansielle derivater til virkelig verdi	2016		2015	
	Eiendeler	Forpliktelser	Eiendeler	Forpliktelser
Verdsettelse basert på priser i et aktivt marked	-	-	-	-
Verdsettelse basert på observerbare markedsdata	27.366	54.388	64.624	75.574
Verdsettelse basert på annet enn observerbare markedsdata	-	-	-	-
Finansielle derivater til virkelig verdi	27.366	54.388	64.624	75.574

Note 27

Aksjer, andeler, obligasjoner og andre egenkapitalinteresser

Generell beskrivelse

Banken klassifiserer aksjer innenfor kategoriene virkelig verdi og tilgjengelig for salg. Verdipapirer som kan måles pålitelig og som rapporteres internt til virkelig verdi klassifiseres til virkelig verdi over resultatet. Dersom det ikke finnes et aktivt marked for en finansiell eiendel (eller

eiendelen er unotert), kan konsernet beregne virkelig verdi ved bruk av ulike verdsettelsesmodeller. Dersom eiendelen ikke lar seg måle pålitelig, vurderes kostpris som mest pålitelig tilnærming, jfr. IAS 39.46. Alle obligasjoner og sertifikater måles til virkelig verdi over resultatet.

Morbank		Aksjer og andeler	Konsern	
2015	2016	(tusen kroner)	2016	2015
80.100	112.490	Kortsiktige plasseringer	112.490	80.100
80.100	112.490	- til virkelig verdi over resultatet	112.490	80.100
-	-	- tilgjengelig for salg	-	-
605.395	616.824	Langsiktige plasseringer	616.824	605.395
-	-	- til virkelig verdi over resultatet	-	-
605.395	616.824	- tilgjengelig for salg	616.824	605.395
685.495	729.314	Sum aksjer og andeler	729.314	685.495

Morbank/Konsern

	Markedsverdi/ bokf. verdi 2016	Markedsverdi/ bokf. verdi 2015
Kortsiktige plasseringer		
Børsnoterte Egenkapitalbevis	8.681	10.652
Børsnoterte aksjer	6.542	13.514
Unoterte aksjer/Egenkapitalbevis	34.935	12.192
Aksjefond	26.796	27.185
Obligasjonsfond	35.536	16.557
Til virkelig verdi over resultat morbank/konsern	112.490	80.100

	Markedsverdi/ bokf. verdi 2016	Markedsverdi/ bokf. verdi 2015
Langsiktige plasseringer		
Unoterte aksjer/andeler innenfor SpareBank 1 Alliansen	587.738	565.370
Unoterte aksjer tilgjengelig for salg	25.660	36.598
Diverse andre unoterte aksjer	3.426	3.426
Sum tilgjengelig for salg	616.824	605.395

Morbank		Aksjer og andeler til virkelig verdi		Konsern	
2015	2016	(tusen kroner)		2016	2015
67.908	77.555	Verdsettelse basert på priser i et aktivt marked		77.555	67.908
-	-	Verdsettelse basert på observerbare markedsdata		-	-
12.192	34.935	Verdsettelse basert på annet enn observerbare markedsdata		34.935	12.192
80.100	112.490	Aksjer, andeler kortsiktig plassering		112.490	80.100
-	-	Verdsettelse basert på priser i et aktivt marked		-	-
62.304	25.660	Verdsettelse basert på observerbare markedsdata		25.660	62.304
543.091	591.164	Verdsettelse basert på annet enn observerbare markedsdata		591.164	543.091
605.395	616.824	Aksjer, andeler langsiktig plassering		616.824	605.395

Aksjer og andeler til virkelig verdi	Verdsettelse basert på priser i aktivt marked	Verdsettelse basert på observerbare markedsdata	Verdsettelse basert på annet enn observerbare markedsdata	Total
Kortsiktig plassering				
Inngående balanse 01.01.2016	67.908	-	12.192	80.100
Kjøp, salg i 2016	10.572	-	18.543	29.115
Verdiregulering i 2016				
- verdiregulering over resultatregnskap	(925)	-	4.200	3.275
- verdiregulering over øvrige resultatposter	-	-	-	-
Utgående balanse 31.12.2016	77.555	-	34.935	112.490
Langsiktig plassering				
Inngående balanse 01.01.2016	-	62.304	543.091	605.395
Kjøp, salg i 2016	-	(25.706)	52.731	27.025
Verdiregulering i 2016				
- verdiregulering over resultatregnskap	-	(12.203)	(4.658)	(16.861)
- verdiregulering over øvrige resultatposter	-	1.265	-	1.265
Utgående balanse 31.12.2016	-	25.660	591.164	616.824

Note 28 Goodwill

Morbank			Konsern	
2015	2016	(tusen kroner)	2016	2015
		Goodwill		
38 461	38 461	Anskaffelseskost pr 1.1.	68 015	69 433
-	-	Tilgang	-	-
-	(38 461)	Avgang	(38 461)	(1 419)
38 461	-	Anskaffelseskost pr 31.12.	29 554	68 015
35 939	38 461	Akkumulerte nedskrivninger 1.1.	38 461	37 358
2 522	-	Årets nedskrivninger	8 585	2 522
	(38 461)	Avgang	(38 461)	(1 419)
38 461	-	Akkumulerte nedskrivninger 31.12.	8 585	38 461
-	-	Balansført goodwill pr. 31.12.	20 969	29 554

Beløpene fremkommer som differanse mellom identifiserbare eiendeler inklusive merverdi i det oppkjøpte selskap og kostpris for det oppkjøpte selskap. Goodwillpostens elementer relaterer seg til fremtidig inntjening i selskapet og underbygges av nåverdiberegninger av fremtidig forventet inntjening som dokumenterer en fremtidig økonomisk fordel ved kjøp av selskapet.

2015	2016	Balansført verdi består av;	2016	2015
-	-	Fusjon mellom Eiendomsmegler 1 Vestfold og Eiendomsmegler 1 Buskerud i 2009	2.548	2.548
-	-	NæringsMegling 1 AS – datterselskaps kjøp av 100 % av aksjene i 2012	3.273	5.058
-	-	Oppkjøp regnskapsbyråer – datterselskaps kjøp av 100 % av aksjene i 2012	-	5.431
-	-	Goodwill i oppkjøpte regnskapsbyråer 2012	-	219
-	-	Oppkjøp regnskapsbyråer – datterselskaps kjøp av 100 % av aksjene i 2013	15.148	16.298
-	-	Balansført verdi 31.12.	20.969	29.554
		Årets nedskrivninger:		
2.522	-	Fusjon mellom Sparebanken Vestfold og Sandsvær Sparebank i 2008	-	2.522
-	-	NæringsMegling 1 AS - utsalg av 50 % av aksjene til SpareBank 1 Telemark	1.785	-
-	-	Goodwill i SpareBank 1 Regnskapshuset BV AS	6.800	-
2.522	-	Årets nedskrivninger	8.585	2.522

Goodwill postens elementer verdivurderes årlig og nedskrives dersom det etter en konkret vurdering er grunnlag for det.

Note 29

Varige driftsmidler – eiendom, anlegg og utstyr

Morbank			Konsern			
Bygning og annen fast eiendom	Maskiner, inventar og transport	Totalt	2016 (tusen kroner)	Bygning og annen fast eiendom	Maskiner, inventar og transport	Totalt
121.932	23.745	145.677	Anskaffelseskost eller regulert verdi pr. 1.1.16	123.805	30.723	154.528
551	2.221	2.772	Tilgang	69.124	3.910	73.034
(114.795)	(3.979)	(118.774)	Avgang	(114.795)	(4.003)	(118.798)
7.688	21.987	29.675	Anskaffelseskost eller regulert verdi pr. 31.12.16	78.134	30.630	108.764
(45.364)	(11.134)	(56.498)	Akkumulert avskrivning og nedskrivning 1.1.16	(46.964)	(21.355)	(68.319)
(1.773)	(4.327)	(6.100)	Årets avskrivning	(3.411)	(6.404)	(9.815)
44.465	3.925	48.390	Avskrivning knyttet til utgåtte eiendeler	47.473	5.411	52.884
(2.672)	(11.536)	(14.208)	Akk.avskr. og nedskr. korrigeret for objekter nedskrevet til 0 31.12.16	(2.902)	(18.401)	(21.303)
5.016	10.451	15.467	Balansført verdi pr. 31.12.16	75.232	12.229	87.461

Morbank			Konsern			
Bygning og annen fast eiendom	Maskiner, inventar og transport	Totalt	2015 (tusen kroner)	Bygning og annen fast eiendom	Maskiner, inventar og transport	Totalt
122.750	26.640	149.390	Anskaffelseskost eller regulert verdi pr. 1.1.15	124.623	33.618	158.241
987	5.203	6.190	Tilgang	987	5.203	6.190
(1.805)	(8.098)	(9.903)	Avgang	(1.805)	(8.098)	(9.903)
121.932	23.745	145.677	Anskaffelseskost eller regulert verdi pr. 31.12.15	123.805	30.723	154.528
(42.409)	(12.495)	(54.904)	Akkumulert avskrivning og nedskrivning 1.1.15	(43.843)	(18.252)	(62.095)
(4.758)	(4.206)	(8.964)	Årets avskrivning	(4.758)	(4.797)	(9.555)
1.803	5.567	7.370	Avskrivning knyttet til utgåtte eiendeler	1.618	5.641	7.259
(45.364)	(11.134)	(56.498)	Akk.avskr. og nedskr. korrigeret for objekter nedskrevet til 0 31.12.15	(46.983)	(17.408)	(64.391)
76.568	12.611	89.179	Balansført verdi pr. 31.12.15	76.822	13.315	90.137

Banken har ikke pantsatt eller akseptert andre rådighetsbegrensninger for sine anleggsmidler.

Bruttoverdi av fullt ut avskrevne eiendeler fortsatt i bruk:

Bruttoverdien av anleggsmidler som fullt ut er avskrevet, beregnes å være utrangert. Utrangerte anleggsmidler vurderes til ikke lenger å være i bruk.

Utnytningsgrad egne bygg:

Egne bygg er balansført med 5 mill. i morbank og 75,2 mill. i konsern. Dette utgjør et totalareal på 9.666 kvadratmeter og 100 % av bygningsmassen er utnyttet.

Omvurderinger:

Banken foretar ikke løpende omvurdering av anleggsmidler.

Forpliktelser:

Banken har pr. 31.12.2016 ingen bindende avtaler om anskaffelse av nye anleggsmidler.

Note 30 Andre eiendeler

Morbank			Konsern	
2015	2016	(tusen kroner)	2016	2015
8.385	6.718	Kundefordringer og forskuddsbetalinger	11.540	8.587
73.835	65.470	Opptjente ikke mottatte inntekter	62.510	73.394
1.847	4.583	Andre forskuddsbetalte ikke påløpte kostnader	6.559	3.009
3.348	25.020	Avsetnings- og interne konti	25.131	3.555
1.730	649	Overtatte eiendommer	649	1.730
64.624	27.366	Finansielle Derivater	27.366	64.624
153.770	129.806	Sum andre eiendeler	133.755	154.900

Banken har i regnskapet klassifisert overtatte eiendommer under posten andre eiendeler. Regnskapsposten består pr 31.12.2016 av 1 objekt i morbank.

Note 31 Innskudd fra kunder

Morbank				Konsern				
2015		2016		2016		2015		
Andel	Innskudd	Andel	Innskudd	Andel	Innskudd	Innskudd	Andel	(tusen kroner)
89,4 %	12.215.023	89,0 %	13.335.897	13.310.445	89,0 %	12.195.182	89,4 %	Innskudd fra og gjeld til kunder uten avtalt løpetid
10,6 %	1.451.104	11,0 %	1.649.310	1.649.310	11,0 %	1.451.104	10,6 %	Innskudd fra og gjeld til kunder med avtalt løpetid
100,0 %	13.666.127	100,0 %	14.985.208	14.959.755	100,0 %	13.646.286	100,0 %	Sum innskudd fra kunder
Innskudd fordelt på sektor og næring								
63,6 %	8.689.060	61,8 %	9.266.380	9.266.380	61,9 %	8.689.060	63,7 %	Lønnstakere o.l.
1,1 %	153.436	1,1 %	160.520	160.520	1,1 %	153.436	1,1 %	Jordbruk/skogbruk
1,5 %	208.966	1,3 %	198.320	198.320	1,3 %	208.966	1,5 %	Produksjon (industri)
2,9 %	397.916	2,8 %	418.046	418.046	2,8 %	397.916	2,9 %	Bygg og anlegg
3,3 %	450.083	3,4 %	505.760	505.760	3,4 %	450.083	3,3 %	Varehandel/hotell og restaurant
13,1 %	1.787.153	11,8 %	1.772.674	1.747.221	11,7 %	1.767.312	13,0 %	Eiendomsdrift/forretningsmessig tjenesteyting o.l.
5,6 %	760.631	5,1 %	769.932	769.932	5,1 %	760.631	5,6 %	Transport og tjenesteytende næringer
3,2 %	437.397	8,2 %	1.235.608	1.235.608	8,3 %	437.397	3,2 %	Offentlig forvaltning
5,7 %	781.485	4,4 %	657.968	657.968	4,4 %	781.485	5,7 %	Utlandet og andre
100,0 %	13.666.127	100,0 %	14.985.208	14.959.755	100,0 %	13.646.286	100,0 %	Sum innskudd fordelt på sektor og næring
Innskudd fordelt på geografiske områder								
50,3 %	6.879.402	52,8 %	7.906.280	7.880.827	52,7 %	6.859.561	50,3 %	Vestfold
39,5 %	5.395.321	38,0 %	5.696.718	5.696.718	38,1 %	5.395.321	39,5 %	Buskerud
9,0 %	1.224.489	9,2 %	1.377.950	1.377.950	9,2 %	1.224.489	9,0 %	Norge forøvrig
1,2 %	166.915	0,0 %	4.260	4.260	0,0 %	166.915	1,2 %	Utlandet
100,0 %	13.666.127	100,0 %	14.985.208	14.959.755	100,0 %	13.646.286	100,0 %	Sum innskudd fordelt på geografiske områder

Note 32

Gjeld ved utstedelse av verdipapirer

Morbank				Konsern				
2015		2016			2016		2015	
Beløp	Gj.snittlig rentesats %	Beløp	Gj.snittlig rentesats %	(tusen kroner)	Beløp	Gj.snittlig rentesats %	Beløp	Gj.snittlig rentesats %
323.717,0	1,64 %	-	-	Sertifikatgjeld	-	-	323.717,0	1,64 %
5.408.558	2,26 %	5.417.113	1,83 %	Obligasjonsgjeld	5.417.113	1,83 %	5.408.558	2,26 %
5.732.275		5.417.113		Sum gjeld stiftet ved utstedelse av verdipapirer	5.417.113		5.732.275	
Beløp	Andel		Andel	Obligasjonsgjeld fordelt på forfallstidspunkt	Beløp	Andel	Beløp	Andel
947.425	17 %	-	0 %	2016	-	0 %	947.425	17 %
1.327.790	23 %	874.681	16 %	2017	874.681	16 %	1.327.790	23 %
1.284.306	22 %	1.275.844	24 %	2018	1.275.844	24 %	1.284.306	22 %
1.526.721	27 %	1.516.789	28 %	2019	1.516.789	28 %	1.526.721	27 %
646.033	11 %	644.938	12 %	2020	644.938	12 %	646.033	11 %
-	-	992.478	18 %	2021	992.478	18 %	-	-
-	-	112.383	2 %	2024	112.383	2 %	-	-
5.732.275		5.417.113		Obligasjonsgjeld og andre langsiktige låneopptak	5.417.113		5.732.275	
Gjeld fordelt på vesentlige valutaer								
5.732.275		5.417.113		NOK	5.417.113		5.732.275	
Gjeld ved utstedelse av verdipapirer til virkelig verdi								
-		-		Verdsettelse basert på priser i et aktivt marked	-		-	
1.468.447		1.596.240		Verdsettelse basert på observerbare markedsdata	1.596.240		1.468.447	
-		-		Verdsettelse basert på annet enn observerbare markedsdata	-		-	
1.468.447		1.596.240		Gjeld ved utstedelse av verdipapirer til virkelig verdi	1.596.240		1.468.447	

Note 33

Annen gjeld og forpliktelser

Morbank			Konsern	
2015	2016	(tusen kroner)	2016	2015
		Annen gjeld og forpliktelser		
128.441	135.516	Pensjonsforpliktelser (note 22)	135.308	128.618
63.403	5.601	Avsetning Tap på garantier (note 11)	5.601	63.403
8.823	14.321	Leverandørgjeld	17.929	12.455
44.430	37.765	Annen gjeld	42.405	48.955
55.339	83.519	Tidsavgrensninger	85.511	59.163
11.970	12.276	Feriepenger	18.099	17.567
4.596	4.807	Arbeidsgiveravgift	7.035	6.796
75.574	54.388	Finansielle derivater (note 26)	54.388	75.574
392.575	348.194	Sum annen gjeld og forpliktelser	366.275	412.531
		Stilte garantier mv. (avtalte garantibeløp)		
230.933	12.598	Lånegarantier	12.598	230.933
542.984	389.454	Betalingsgarantier	389.454	542.984
383.334	396.757	Kontraktsgarantier	396.757	383.334
14.822	71.575	Annet garantiansvar	71.575	14.822
1.172.073	870.384	Sum stilte garantier	870.384	1.172.073
		Andre forpliktelser		
1.325.905	1.366.265	Ubenyttede kreditter	1.366.265	1.325.905
2.890.553	2.584.843	Totale forpliktelser	2.602.924	2.910.509
		Pantstillelse		
273.874	214.430	Verdipapirer	214.430	273.874

Note 34

Ansvarlig lånekapital

Morbank			Konsern	
2015	2016	(tusen kroner)	2016	2015
Tidsbegrenset:				
150.000	150.000	2022 3 mnd Nibor + 3,10 (call opsjon 2017)	150.000	150.000
100.000	100.000	2023 3 mnd Nibor + 2,45 (call opsjon 2018)	100.000	100.000
(208)	(104)	+ overkurs /- underkurs ansvarlig lån	(104)	(208)
249.792	249.896	Sum ansvarlig lån, tidsbegrenset	249.896	249.792
Fondsobligasjoner:				
100.000	Reklassifisert EK	Fondsobl. 3 mnd Nibor + 4,40 (call opsjon 2018)	Reklassifisert EK	100.000
100.000	Reklassifisert EK	Fondsobl. 3 mnd Nibor + 2,90 (call opsjon 2019)	Reklassifisert EK	100.000
100.000	Reklassifisert EK	Fondsobl. 3 mnd Nibor + 3,20 (call opsjon 2020)	Reklassifisert EK	100.000
(475)		+ overkurs /- underkurs ansvarlig lån	-	(475)
299.525	-	Sum fondsobligasjon	-	299.525
549.317	249.896	Sum ansvarlig kapital	249.896	549.317
		Gjennomsnittlig rente NOK		
4,27 %	4,01 %	Gjennomsnitt rente tidsbegrenset	4,01 %	4,27 %
4,60 %	0,00 %	Gjennomsnitt rente fondsobligasjon	0,00 %	4,60 %

SpareBank 1 BV har fra og med 2. kvartal 2016 klassifisert 3 fondsobligasjoner fra gjeld til egenkapital. Fondsobligasjonene ble reklassifisert da de ikke tilfredstiller definisjonen av finansielle forpliktelser i henhold til IAS 32. Obligasjonene er evigvarende og SpareBank 1 BV har rett til ikke å betale renter til investorene under gitte vilkår. Rentene presenteres ikke som en rentekostnad i resultatet, men som en reduksjon i egenkapitalen.

Note 35

Eierinteresser i konsernselskaper, felleskontrollert virksomhet (FKV) og tilknyttede selskaper (TS)

Datterselskaper	Type	Anskaffet	Forretnings-kontor	Eierandel	Stemmeandel
EiendomsMegler 1 BV AS	Datter	Jan. 2000	Sandefjord	100 %	100 %
Imingen Holding AS	Datter	Nov. 2006	Kongsberg	100 %	100 %
- Imingen Sandefjord AS	Datter-datter	Des. 2015	Drammen	100 %	100 %
- Imingen Kongsberg AS	Datter-datter	Des. 2015	Drammen	100 %	100 %
- Imingen Horten AS	Datter-datter	Des. 2015	Drammen	100 %	100 %
Sparebank 1 Regnskapshuset BV AS	Datter	Sep. 2012	Drammen	100 %	100 %

FKV og TS	Type	Forretnings-kontor	Eierandel	Stemmeandel
Samarbeidende Sparebanker Bankinvest 1 AS*	FKV	Oslo	14,60 %	14,60 %
Samarbeidende Sparebanker AS*	FKV	Oslo	7,82 %	9,09 %
EiendomsMegler 1 Næringsmegling AS**	FKV	Sandefjord	50,00 %	50,00 %

Investeringer i FKV og TS	Morbank		Konsern		
	Bankinvest 1 (BN Bank)	Samarbeidende Sparebanker AS	Bankinvest 1 (BN Bank)	Samarbeidende Sparebanker AS	EiendomsMegler 1 Næringsmegling AS
Balanseført verdi 01.01	2.481	51.025	89.909	97.450	-
Nedsalg fra 100 % datter-datter til 50 % FKV	-	-	-	-	2.477
Egenkapitaljust./kap.forhøyelse	-	-	(86)	11.082	(36)
Eliminert mottatt utbytte 2016	-	-	(7.707)	(13.322)	-
Res.andel 2016	-	-	7.609	24.217	(8)
Balanseført verdi 31.12	2.481	51.025	89.726	119.428	2.433

* De 2 Samarbeidende Sparebanker-selskapene er eiet i fellesskap av 11 deltagende sparebanker (SamSpar). Det vises for øvrig til kapittel 1 i årsrapporten for nærmere beskrivelse av Alliance-samarbeidet.

** Datter-datterselskap frem til mars 2016, salg av 50 % til Spare-Bank 1 Telemark.

Note 36

Nærstående parter

Lån til datterselskap, tilknyttede selskaper og felleskontrollerte virksomheter (DS, TS og FKV) er gitt til ordinære kundevilkår. Lån til andre nærstående parter følger bankens øvrige kundevilkår.

Lån (tusen kroner)	Datterselskap, tilknyttede selskaper og felleskontrollert virksomhet	
	2016	2015
Lån utestående pr. 1.1.	72.115	102.023
Netto lån i perioden	(24.802)	(29.908)
Utestående lån per 31.12.	47.313	72.115
Renteinntekter	2.349	2.991
Tap ved utlån	-	-
Innskudd (tusen kroner)	2016	2015
Innskudd per 1.1.	21.898	34.754
Netto lån i perioden	12.086	(12.856)
Innskudd per 31.12.	33.984	21.898
Rentekostnader	122	321
Utstedte garantier	-	-

Note 37

Resultat pr. egenkapitalbevis og beregning av egenkapitalbevisbrøk

Resultat pr. egenkapitalbevis er beregnet ved å dele den delen av årsresultatet som er tilordnet selskaps Egenkapitalbevisiere (fratrasket eventuelle egne Egenkapitalbevis) med et veid gjennomsnitt av antall Egenkapitalbevis gjennom året.

Resultat pr. egenkapitalbevis ¹

(tusen kroner)	31.12.2016	31.12.2015
Korrigert årsresultat		
Årsresultat i henhold til årsregnskapet	323.325	160.384
- korrigert for renter på fondsobligasjon ført direkte mot EK	(8.663)	
- korrigert for inntektsføring via resultat - overført til/fra FUG	(82)	106
Korrigert årsresultat	314.580	160.490
Egenkapitaleiernes andel 25,41 % av korrigert resultat	79.935	29.046
Årsresultat som er tilordnet selskaps Egenkapitalbevisiere	79.935	29.046
Antall utstedte Egenkapitalbevis	21.425	21.425
Resultat pr. Egenkapitalbevis	3,73	1,36
Pari verdi	15,00	15,00

1. Iht §10-17 i Lov om finansforetak og finanskonsern

Beregning av egenkapitalbevisbrøk ²

	01.01.2016	01.01.2015
Korrigert ansvarlig kapital		
Ansvarlig kapital i henhold til regnskapet	3.043.610	2.581.353
+ fond pensjonsregulering IAS 19	-	-
- fond for urealiserte gevinster (FUG)	(35.963)	(13.436)
- fondsobligasjoner	(299.525)	(249.602)
- ansvarlig lånekapital	(249.792)	(249.688)
- avsatt utbytte som er klassifisert som egenkapital	(17.354)	(21.569)
Sum korrigert ansvarlig kapital	2.440.976	2.047.058
Egenkapitalbevisbrøk ³		
Egenkapitalbeviskapital	321.336	281.203
Overkursfond	210.455	15.361
Utjevningsfond	88.516	73.920
Sum Egenkapitalbevisiere	620.307	370.484
Egenkapitalbevisbrøk	25,41 %	18,10 %

2. Iht §10-17 i Lov om finansforetak og finanskonsern

3. Tallene er justert for 10/365 del av emisjonen da denne ble innbetalt (gjeldende fra 22.12.2015).

Foreslått utbytte for 2016

(tusen kroner)	31.12.2016
Foreslått utbytte før offentliggjøring, ikke innregnet som fordeling til eierene i perioden	40.064
Foreslått utbytte pr. egenkapitalbevis	kr 1,87

Note 38

Egenkapitalbevisere og spredning av egenkapitalbevis

Utbyttepolitikk

Det enkelte års overskudd vil fordeles forholdsmessig mellom eierandelskapitalen og grunnfondskapitalen, i samsvar med deres relative andel av bankens egenkapital.

Banken har en målsetting om at inntil 50 % av egenkapitalbeviserens andel av det enkelte års resultat utbetales som kontantutbytte. I tillegg vil banken ha

en løpende vurdering av nivå på gaveutdeling til allmennyttige formål. Følgende momenter vil vektlegges ved fastsettelse av nivå på samlet årlig utdeling fra banken (kontantutbytte til eiere av egenkapitalbevis og gavemidler til allmennyttige formål):

- Bankens soliditet
- Resultatutvikling
- Prising av bankens egenkapitalbevis
- Langsiktig ønske om en konstant eierbrøk

Egenkapitalbevisere

Det var 1.927 egenkapitalbevisere pr. 31.12.2016 og de 20 største var:

	Antall	%
1. Merrill Lynch Prof.	890.254	4,16 %
2. Pareto AS	841.991	3,93 %
3. Verdipapirfondet Eika	772.092	3,60 %
4. MP Pensjon	715.580	3,34 %
5. JAG Holding AS	706.606	3,30 %
6. Danske Bank AS Operations Sec.	578.841	2,70 %
7. Bess Jahres Stiftelse	417.312	1,95 %
8. Haugaland Kraft Pensjonskasse	400.000	1,87 %
9. Sole Invest AS	361.341	1,69 %
10. Catilina Invest AS	357.349	1,67 %
11. Foretaks konsulenter AS	318.730	1,49 %
12. DNB Nor ASA / DNB Markets Egenh.	315.236	1,47 %
13. Melesio Capital NYE AS	296.149	1,38 %
14. Wenaasgruppen AS	280.000	1,31 %
15. Hustadliitt AS	271.004	1,26 %
16. Iver A Juel	264.840	1,24 %
17. Stavanger Kommune	261.810	1,22 %
18. Espedal & Co AS	252.680	1,18 %
19. Gjensidige Forsikring ASA	240.000	1,12 %
20. Nordea Bank Proprietary Sec.	228.500	1,07 %
Sum 20 største egenkapitalbevisere	8.770.315	40,93 %
Øvrige egenkapitalbevisere	12.654.743	59,07 %
Totalt antall egenkapitalbevis (pålydende kr 15)	21.425.058	100,00 %

Bankens egenbeholdning utgjør 828

Egenkapitalbevis eiet av ledende ansatte, styre- og generalforsamlingsmedlemmer pr 31.12.2016

Personlig nærstående er skrevet i kursiv.

Styret:

Gisle Dahn	3.200
Jon Einar Melbye	75.555
Ole Vinje	5.555
Hanne Myhre Gravdal	1.000

Generalforsamlingen:

Kjell E. Nilsen	949
Rune Samuelsen	557
Rolf W Nilsen	49.230
Per Holtan	66.666
Thor-Morten Jacobsen (Thorjac AS)	55.236
Bjørn Jahren Aas	5.745
Grete Evensen Øvrum (Grete Evensen Øvrum AS)	30.000
Thor Strand	499
Toralf Ribe	38.000
Torben Hedegart	18.750
Iver A Juel	264.840
Rune Lindstad	3.000
Elisabeth H. Ålefær	560
Ole J. Reidhelt	2.000
Åsmund Skår (Nytt medlem 04.01.2017)	1.000

Ledende ansatte:

Rune Fjeldstad	45.055
Geir Å. Hansen	7.445
Marianne S. Evensen	5.555
Lasse Olsen	12.344
Stian Thomassen	1.259
Beate Steen Kolstø	700

Note 39

Virksomhetssammenlutning etter balansedagen

SpareBank 1 BV og SpareBank 1 Nøtterøy-Tønsberg ble fusjonert 2. januar 2017. SpareBank 1 BV er overtakende bank i fusjonen. Fusjonen er behandlet etter oppkjøpsmetoden i samsvar med IFRS 3. Banken har sitt hovedkontor i Tønsberg.

21. juni 2016 vedtok styrene i bankene en intensjonsavtale om sammenslåing. Den 22. september ble fusjonsplanen vedtatt av styrene i bankene og fusjonsplanen ble endelig vedtatt i bankenes generalforsamling den 26. oktober 2016. Den 20. desember 2016 besluttet styrene i de to bankene gjennomføring av fusjonen pr. 2. januar 2017 etter at det var gitt tillatelse til dette av Finanstilsynet og Finansdepartementet.

I den endelige fusjonsplanen ble bytteforholdet satt til 80 % til SpareBank 1 BV og 20 % til SpareBank 1 Nøtterøy-Tønsberg. Vederlaget for overtagelse av virksomheten i SpareBank 1 Nøtterøy-Tønsberg ytes i form av nye egenkapitalbevis i den fusjonerte banken. Disse utstedes til eiere av egenkapitalbevis i SpareBank 1

Nøtterøy-Tønsberg (5.108.005) og til Sparebankstiftelsen Nøtterøy-Tønsberg (15.925.503) som ble etablert i forbindelse med gjennomføring av fusjonen.

Virkelig verdi av de 21.033.508 egenkapitalbevisene som er utstedt som vederlag til egenkapitalbevisene i SpareBank 1 Nøtterøy-Tønsberg og den nyetablerte stiftelsen Sparebankstiftelsen Nøtterøy-Tønsberg, utgjør kr 27,50 som tilsvarer siste omsetningskurs pr. 31. desember 2016. Differansen mellom virkelig verdi av vederlaget til egenkapitalbevisene i SpareBank 1 Nøtterøy-Tønsberg før fusjonen og deres andel av netto eiendeler i henhold til oppkjøpsanalysen, utgjør en negativ goodwill («badwill») og innregnes i resultatet på gjennomføringstidspunktet i samsvar med IFRS 3.

I tabellen nedfor vises vederlaget, virkelig verdi av eiendeler og gjeld fra SpareBank 1 Nøtterøy-Tønsberg, samt beregning av negativ goodwill på gjennomføringstidspunktet. Endelig oppkjøpsanalyse vil foreligge senest innen utgangen av 2017.

Vederlag	Antall	Kurs (NOK)	Vederlag (TNOK)
Egenkapitalinstrumenter – SpareBank 1 Nøtterøy-Tønsberg	5.108.005	27,50	140.470
Egenkapitalinstrumenter – Sparebankstiftelsen Nøtterøy-Tønsberg	15.925.503	27,50	437.951
Sum vederlag	-	-	578.421

Virkelig verdi av identifiserbare eiendeler og forpliktelser	Morbank	Konsern
Kontanter og fordringer på sentralbanker	71.025	71.025
Utlån til og fordringer på kredittinstitusjoner	225.815	225.815
Netto utlån til kunder	5.933.988	5.933.988
Overtatte eiendeler	1.000	1.000
Sertifikater, obligasjoner og andre rentebærende papirer	552.650	552.650
Finansielle derivater	6.218	6.218
Aksjer, andeler og andre egenkapitalinteresser	368.909	368.909
Investering i eierinteresser og konsernselskaper	276.388	269.120
Kunderelasjoner	66.029	66.029
Utsatt skattefordel	(10.483)	(10.479)
Immaterielle eiendeler	-	6.958
Eiendom, anlegg og utstyr	61.823	61.900
Andre eiendeler	10.030	15.673
Gjeld til kredittinstitusjoner	(100.323)	(100.323)
Innskudd fra og gjeld til kunder	(5.027.648)	(5.026.534)
Gjeld stiftet ved utstedelse av verdipapirer	(1.228.293)	(1.228.293)
Finansielle derivater	(5.575)	(5.575)
Annen gjeld og forpliktelser	(31.753)	(35.891)
Ansvarlig lånekapital	(146.343)	(146.343)
Netto eiendeler	1.023.457	1.025.847
Fondsobligasjon	(50.000)	(50.000)
Justert netto eiendeler til fordeling på egenkapitalbevisiere og samfunnskapital	973.457	975.847
SpareBank 1 Nøtterøy-Tønsbergs grunnfonds andel av netto eiendeler (eierbrøk 75,71 %)	737.004	738.814
Eierandelskapitalen sin andel av identifiserbare netto eiendeler (eierbrøk 24,29 %)	236.453	237.033
Vederlag til tidligere egenkapitalbevisiere i SpareBank 1 Nøtterøy-Tønsberg	140.470	140.470
Beregnet Goodwill	(95.983)	(96.563)

Som følge av at vederlaget til egenkapitalbevisierne er lavere enn verdijustert eierandelskapital, fremkommer det en negativ goodwill som skal inntektsføres på gjennomføringstidspunktet.

Endelig fordeling av mer-/mindreverdier vil foreligge senest innen 31. desember 2017.

Note 40 Hendelser etter balansedagen

Det vises til note 39 for nærmere informasjon om virksomhetssammenslutning mellom SpareBank 1 BV og SpareBank 1 Nøtterøy-Tønsberg fra 2. januar 2017.

13. februar 2017 ble det kunngjort at over 100 banker, inkludert SpareBank 1 går samlet inn i mobilbetalingsløsningen Vipps for å skape én sterk norsk aktør i

markedet. I denne forbindelse avvikles dagens mCash. Avviklingen forventes ikke å gi vesentlige negative økonomiske konsekvenser for SpareBank 1 BV.

Utover ovennevnte forhold har ikke oppstått hendelser av vesentlig betydning for regnskapet etter balansedagen.

13. EIERSTYRING OG SELSKAPSLEDELSE

Banken har, i samsvar med regnskapslovens § 3-3b, utarbeidet en egen rapport som behandler prinsip- per og praksis knyttet til eierstyring og selskapsle- delse. Rapporten ligger publisert på bankens hjemme- side www.s1bv.no under Investor Relations/Corporate governance.

14. ERKLÆRING FRA STYRETS MEDLEMMER OG DAGLIG LEDER

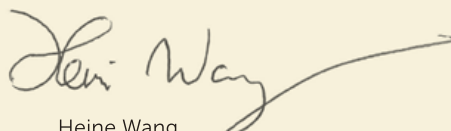
Vi bekrefter at årsregnskapet for perioden 01. januar til 31. desember 2016, etter vår beste overbevisning, er utarbeidet i samsvar med gjeldende regnskapsstandarder og at opplysningene i regnskapet gir et rettvise bilde av morbankens og konsernets eiendeler, gjeld, finansielle stilling og resultat som helhet og at

opplysninger i årsberetningen gir en rettvise oversikt over utviklingen, resultatet og stillingen til morbanken og konsernet, sammen med en beskrivelse av de mest sentrale risiko- og usikkerhetsfaktorer foretaket står ovenfor.

Tønsberg, 14. mars 2017

Øyvind Birkeland
Styrets leder

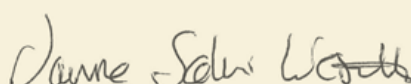
Heine Wang
Styrets nestleder

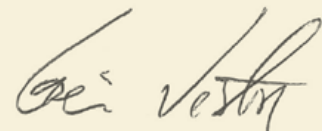
Gisle Dahn

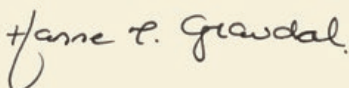
Kristin Sjøia Barkost

Janne Sølvi Weseth

Geir A. Vestre
Ansattes representant

Hanne Myhre Gravdal
(ansattes repr.)

Rune Fjeldstad
(adm. direktør)

Ørjan Larsen
(økonomisjef)

15. REVISJONSBERETNING 2016

KPMG AS
Sørkedalsveien 6
Postboks 7000 Majorstuen
0306 Oslo

Telephone +47 04063
Fax +47 22 60 96 01
Internet www.kpmg.no
Enterprise 935 174 627 MVA

Til generalforsamlingen i SpareBank 1 BV

Uavhengig revisors beretning

Uttalelse om revisjonen av årsregnskapet

Konklusjon

Vi har revidert SpareBank 1 BVs årsregnskap, som består av:

- selskapsregnskapet, som består av balanse per 31. desember 2016, resultatregnskap, oppstilling over endringer i egenkapital og kontantstrømoppstilling for regnskapsåret avsluttet per denne datoen og noter, herunder et sammendrag av viktige regnskapsprinsipper, og
- konsernregnskapet, som består av balanse per 31. desember 2016, resultatregnskap, oppstilling over endringer i egenkapital og kontantstrømoppstilling for regnskapsåret avsluttet per denne datoen og noter, herunder et sammendrag av viktige regnskapsprinsipper.

Etter vår mening:

- er årsregnskapet avgitt i samsvar med lov og forskrifter
- gir selskapsregnskapet et rettviseende bilde av den finansielle stillingen til SpareBank 1 BV per 31. desember 2016 og av selskapets resultater og kontantstrømmer for regnskapsåret som ble avsluttet per denne datoen i samsvar med International Financial Reporting Standards som fastsatt av EU.
- gir konsernregnskapet et rettviseende bilde av den finansielle stillingen til konsernet SpareBank 1 BV per 31. desember 2016 og av konsernets resultater og kontantstrømmer for regnskapsåret som ble avsluttet per denne datoen i samsvar med International Financial Reporting Standards som fastsatt av EU.

Grunnlag for konklusjonen

Vi har gjennomført revisjonen i samsvar med lov, forskrift og god revisjonsskikk i Norge, herunder de internasjonale revisjonsstandardene International Standards on Auditing (ISA-ene). Våre oppgaver og plikter i henhold til disse standardene er beskrevet i Revisors oppgaver og plikter ved revisjon av årsregnskapet. Vi er uavhengige av selskapet og konsernet slik det kreves i lov og forskrift, og har overholdt våre øvrige etiske forpliktelser i samsvar med disse kravene. Etter vår oppfatning er innhentet revisjonsbevis tilstrekkelig og hensiktsmessig som grunnlag for vår konklusjon.

Sentrale forhold ved revisjonen

Sentrale forhold ved revisjonen er de forhold vi mener var av størst betydning ved revisjonen av årsregnskapet for 2016. Disse forholdene ble håndtert ved revisjonens utførelse og da vi dannet oss vår mening om årsregnskapet som helhet. Vi konkluderer ikke særskilt på disse forholdene.

Individuelle- og gruppevise nedskrivninger

Individuelle- og gruppevise nedskrivninger er omtalt i Bankens årsberetning, samt i notene 2, 3, 8, 10, 11 og 12.

Beskrivelse av forholdet	Vår revisjonsmessige tilnærming
<p>Gruppevise nedskrivninger utgjør TNOK 80 505 per 31.12.2016 og tilsvarer 0,41% av brutto utlån. Individuelle nedskrivninger utgjør TNOK 39 961 per 31.12.2016 og tilsvarer 0,21% av brutto utlån. Nedskrivninger forbundet med garantier utgjør TNOK 5 601 per 31.12.2016.</p> <p>Individuelle og gruppevise nedskrivninger for tap innebærer bruk av skjønn. På bakgrunn av størrelsen på brutto utlån, iboende kredittrisiko, nedskrivningenes størrelse og estimatene som ligger til grunn anser vi individuelle og gruppevise nedskrivninger som et sentralt forhold ved revisjonen.</p> <p>Individuell nedskrivning foretas på betydelige enkeltengasjementer med bakgrunn i tapshendelser som medfører reduksjoner i utlånets estimerte fremtidige kontantstrømmer. Individuelle nedskrivninger beregnes som forskjellen mellom lånets bokførte verdi og nåverdien av diskontert kontantstrøm basert på effektiv rente på tidspunktet for førstegangsestimering av fremtidig kontantstrøm.</p> <p>Gruppenedskrivninger foretas på samme bakgrunn som ved individuelle nedskrivninger, men hvor tapshendelsene ikke kan identifiseres på enkeltengasjementer. Analyseverktøy og statistisk metode med utgangspunkt i tapserfaring legges til grunn for beregningene.</p>	<p>Vår revisjonstilnærming inkluderer revisjonshandlinger tilknyttet Bankens implementerte kontroller, samt substanshandlinger.</p> <p>Ved vår gjennomgang har vi blant annet:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Gjennomgått og testet Bankens kredittprosesser. • Gjennomgått Bankens rutiner for å identifisere og vurdere tapsutsatte engasjement. • Vurdert bankens kriterier for objektive bevis. • Testet fullstendighet av bankens vurderingsgrunnlag. • Gjennomgått et utvalg tapsvurderinger, etterkontrollert beregninger, kontrollert benyttet diskonteringsrente samt vurdert og utfordret ledelsen på forutsetninger for størrelse og tidfesting av kontantstrømmer. • Gjennomgått bankens modell for beregning av gruppevise nedskrivninger. • På stikkprøvebasis kontrollert modelldata mot grunnlagsdata, gjennomgått beregninger samt vurdert og utfordret ledelsen på benyttede forutsetninger. • Analysert og vurdert Bankens gruppevise nedskrivninger mot underliggende utvikling i porteføljekvalitet.

Øvrig informasjon

Ledelsen er ansvarlig for øvrig informasjon. Øvrig informasjon består av årsberetningen, redegjørelsene om foretaksstyring og samfunnsansvar, men inkluderer ikke årsregnskapet og revisjonsberetningen.

Vår uttalelse om revisjonen av årsregnskapet dekker ikke øvrig informasjon, og vi attesterer ikke den øvrige informasjonen.

I forbindelse med revisjonen av årsregnskapet er det vår oppgave å lese øvrig informasjon med det formål å vurdere hvorvidt det foreligger vesentlig inkonsistens mellom øvrig informasjon og årsregnskapet, kunnskap vi har opparbeidet oss under revisjonen, eller hvorvidt den tilsynelatende inneholder vesentlig feilinformasjon.

Dersom vi konkluderer med at den øvrige informasjonen inneholder vesentlig feilinformasjon er vi pålagt å rapportere det. Vi har ingenting å rapportere i så henseende.

Styrets og daglig leders ansvar for årsregnskapet

Styret og daglig leder (ledelsen) er ansvarlig for å utarbeide årsregnskapet i samsvar med lov og forskrifter, herunder for at det gir et rettviseende bilde i samsvar med International Financial Reporting Standards som fastsatt av EU. Ledelsen er også ansvarlig for slik intern kontroll som den finner nødvendig for å kunne utarbeide et årsregnskap som ikke inneholder vesentlig feilinformasjon, verken som følge av misligheter eller feil.

Ved utarbeidelsen av årsregnskapet er ledelsen ansvarlig for å ta standpunkt til selskapets og konsernets evne til fortsatt drift, og på tilbørlig måte å opplyse om forhold av betydning for fortsatt drift. Forutsetningen om fortsatt drift skal legges til grunn for årsregnskapet med mindre ledelsen enten har til hensikt å avvike konsernet eller å legge ned virksomheten, eller ikke har noe realistisk alternativ til dette.

Revisors oppgaver og plikter ved revisjonen av årsregnskapet

Vårt mål med revisjonen er å oppnå betryggende sikkerhet for at årsregnskapet som helhet ikke inneholder vesentlig feilinformasjon, verken som følge av misligheter eller utilsiktede feil, og å avgi en revisjonsberetning som inneholder vår konklusjon. Betyggende sikkerhet er en høy grad av sikkerhet, men ingen garanti for at en revisjon utført i samsvar med lov, forskrift og god revisjonsskikk i Norge, herunder ISA-ene, alltid vil avdekke vesentlig feilinformasjon som eksisterer. Feilinformasjon kan oppstå som følge av misligheter eller utilsiktede feil. Feilinformasjon blir vurdert som vesentlig dersom den enkeltvis eller samlet med rimelighet kan forventes å påvirke økonomiske beslutninger som brukerne foretar basert på årsregnskapet.

Som del av en revisjon i samsvar med lov, forskrift og god revisjonsskikk i Norge, herunder ISA-ene, utøver vi profesjonelt skjønn og utviser profesjonell skepsis gjennom hele revisjonen. I tillegg:

- identifiserer og anslår vi risikoen for vesentlig feilinformasjon i regnskapet, enten det skyldes misligheter eller utilsiktede feil. Vi utformer og gjennomfører revisjonshandlinger for å håndtere slike risikoer, og innhenter revisjonsbevis som er tilstrekkelig og hensiktsmessig som grunnlag for vår konklusjon. Risikoen for at vesentlig feilinformasjon som følge av misligheter ikke blir avdekket, er høyere enn for feilinformasjon som skyldes utilsiktede feil, siden misligheter kan innebære samarbeid, forfalskning, bevisste utelatelser, uriktige fremstillinger eller overstyring av intern kontroll.
- opparbeider vi oss en forståelse av den interne kontroll som er relevant for revisjonen, for å utforme revisjonshandlinger som er hensiktsmessige etter omstendighetene, men ikke for å gi uttrykk for en mening om effektiviteten av selskapets eller konsernets interne kontroll.
- evaluerer vi om de anvendte regnskapsprinsippene er hensiktsmessige og om regnskapestimatene og tilhørende noteopplysninger utarbeidet av ledelsen er rimelige.
- konkluderer vi på hensiktsmessigheten av ledelsens bruk av fortsatt drift-forutsetningen ved avleggelsen av regnskapet, basert på innhentede revisjonsbevis, og hvorvidt det foreligger vesentlig usikkerhet knyttet til hendelser eller forhold som kan skape tvil av betydning om selskapets evne til fortsatt drift. Dersom vi konkluderer med at det eksisterer vesentlig usikkerhet, kreves det at vi i revisjonsberetningen henleder oppmerksomheten på tilleggsopplysningene i regnskapet, eller, dersom slike tilleggsopplysninger ikke er tilstrekkelige, at vi modifierer vår konklusjon om årsregnskapet og årsberetningen. Våre konklusjoner er basert på revisjonsbevis innhentet inntil datoen for revisjonsberetningen. Etterfølgende hendelser eller forhold kan imidlertid medføre at selskapet ikke fortsetter driften.
- evaluerer vi den samlede presentasjonen, strukturen og innholdet, inkludert tilleggsopplysningene, og hvorvidt årsregnskapet representerer de underliggende transaksjonene og hendelsene på en måte som gir et rettviseende bilde.
- innhenter vi tilstrekkelig og hensiktsmessig revisjonsbevis vedrørende den finansielle informasjonen til enhetene eller forretningsområdene i konsernet for å kunne gi uttrykk for en

mening om det konsoliderte regnskapet. Vi er ansvarlige for å lede, følge opp og gjennomføre konsernrevisjonen. Vi alene er ansvarlige for vår revisjonskonklusjon.

Vi kommuniserer med styret blant annet om det planlagte omfanget av revisjonen og til hvilken tid revisjonsarbeidet skal utføres. Vi utveksler også informasjon om forhold av betydning som vi har avdekket i løpet av revisjonen, herunder om eventuelle svakheter av betydning i den interne kontrollen.

Vi gir styret en uttalelse om at vi har etterlevd relevante etiske krav til uavhengighet, og om at vi har kommunisert og vil kommunisere med dem alle relasjoner og andre forhold som med rimelighet kan tenkes å kunne påvirke vår uavhengighet, og, der det er relevant, om tilhørende forholdsregler.

Av de sakene vi har kommunisert med styret, tar vi standpunkt til hvilke som var av størst betydning for revisjonen av årsregnskapet for den aktuelle perioden, og som derfor er sentrale forhold ved revisjonen. Vi beskriver disse sakene i revisjonsberetningen med mindre lov eller forskrift hindrer offentliggjøring av saken, eller dersom vi, i ekstremt sjeldne tilfeller, beslutter at en sak ikke skal omtales i beretningen siden de negative konsekvensene av en slik offentliggjøring med rimelighet må forventes å oppveie allmennhetens interesse av at saken blir omtalt.

Uttalelse om øvrige lovmessige krav

Konklusjon om årsberetningen

Basert på vår revisjon av årsregnskapet som beskrevet ovenfor, mener vi at opplysningene i årsberetningen og i redegjørelsene om foretaksstyring og samfunnsansvar om årsregnskapet, forutsetningen om fortsatt drift og forslaget til anvendelse av overskuddet er konsistente med årsregnskapet og i samsvar med lov og forskrifter.

Konklusjon om registrering og dokumentasjon

Basert på vår revisjon av årsregnskapet som beskrevet ovenfor, og kontrollhandlinger vi har funnet nødvendig i henhold til internasjonal standard for attestasjonsoppdrag (ISAE) 3000 «Attestasjonsoppdrag som ikke er revisjon eller forenklet revisorkontroll av historisk finansiell informasjon», mener vi at ledelsen har oppfylt sin plikt til å sørge for ordentlig og oversiktlig registrering og dokumentasjon av selskapets regnskapsopplysninger i samsvar med lov og god bokføringskikk i Norge.

Oslo 14. mars 2017
KPMG AS

Svein Arthur Lyngroth
Statsautorisert revisor

ANNEN INFORMASJON

16. MARKED

SpareBank 1 BV har primært definert sitt geografiske virkeområde til nedre Buskerud, samt Vestfold fylke. Banken har kontorer i Kongsberg, Drammen, Horten, Tønsberg, Sandefjord og Larvik.

Privatmarkedet er bankens hovedmarked og ved utgangen av 2016 var det 61.491 kunder med engasjement i banken. Disse fordelte seg med 17.435 i Kongsberg, 9.102 i Drammen, 8.028 i Horten, 2.627 i Tønsberg, 16.819 i Sandefjord og 7.480 i Larvik.

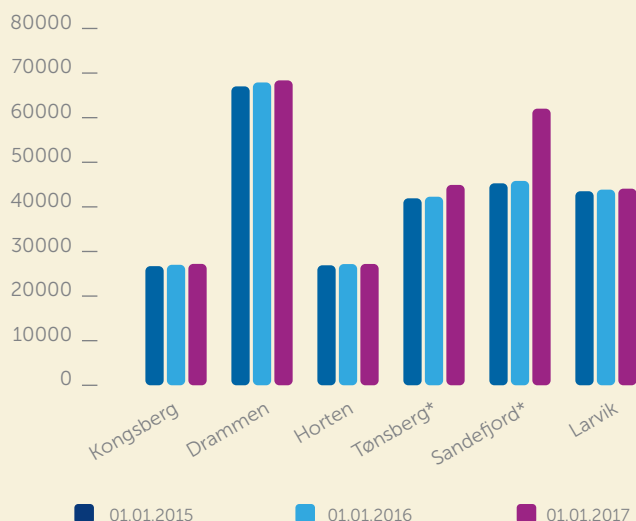
Bedriftsmarkedets kundeportefølje består ca 6.100 kunder hvor hovedtyngden er innenfor eiendomsbransjen.

Over en tredjedel av privatkundene er bosatt utenfor bankens geografiske virkeområde. Vi ser dette i sammenheng med bankkundernes økende etterspørsel

og bruk av digitale løsninger, samt synkende bruk av bankens fysiske kontor. Utviklingen har sterk fokus i banken og vi tilbyr stadig nye digitale løsninger og kommunikasjonsformer.

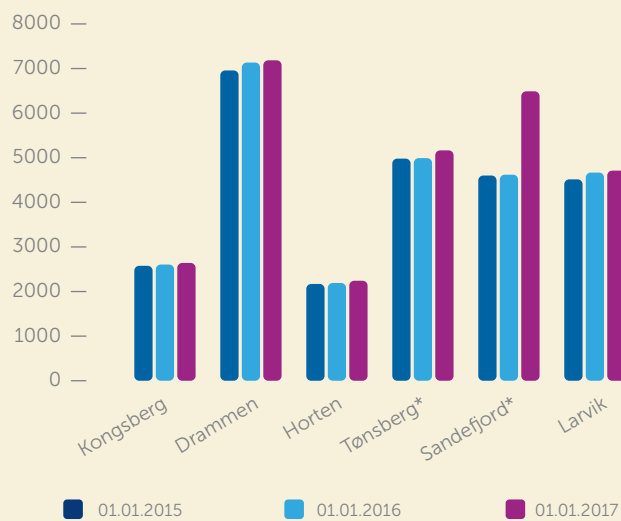
I privatmarkedet har banken sterke markedslederposisjoner i Kongsberg og Sandefjord, mens de andre kontorene er utfordrere i sitt lokalmiljø.

Konkurransen er betydelig i hele vårt markedsområde. DNB er den viktigste konkurrenten både i privat- og i bedriftsmarkedet. Andre konkurrenter er Handelsbanken, Nordea, Danske Bank, Sparebanken Øst, Skandiabanken, samt lokale sparebanker.

Befolkingstall pr. kommune ved årsskiftet	01.01.2015	01.01.2016	01.01.2017
Kongsberg	26.711	27.013	27.216
Drammen	67.016	67.895	68.363
Horten	26.903	27.178	27.202
Tønsberg*	41.920	42.276	44.922
Sandefjord*	45.281	45.820	62.019
Larvik	43.506	43.867	44.082
Totalt	251.337	254.049	273.804

Kilde: ssb

Antall bedrifter ved årsskiftet	01.01.2015	01.01.2016	01.01.2017
Kongsberg	2.577	2.605	2.641
Drammen	6.957	7.134	7.184
Horten	2.170	2.192	2.242
Tønsberg*	4.980	4.991	5.165
Sandefjord*	4.601	4.620	6.489
Larvik	4.515	4.667	4.711
Totalt	25.800	26.209	28.432

Kilde: ssb

* Fra 1. januar 2017 ble kommunene Andebu og det meste av Stokke slått sammen med Sandefjord. Samtidig ble et areal på 3 km², med ca. 2 200 personer overført fra Stokke til Tønsberg.

Gavefondet

Gjennom bankens gavefond deler vi hvert år ut flere millioner kroner til lokale organisasjoner og tiltak som hver på sin måte bidrar til å gjøre regionen vår til et enda bedre sted å bo.

I 2016 ble 9,1 mill kroner delt ut gjennom bankens gavefond. Et stort antall søknader er kommet inn til banken (100 flere søkere enn 2015) og er blitt vurdert av bankens gavefondskomite. Midlene er i sin helhet tilfalt søkermassen.

mCASH

13. februar 2017 offentliggjorde Sparebank 1 at over 100 banker går sammen om å bygge én norsk aktør på mobilbetaling gjennom et enda sterkere Vipps. Sparebank 1 blir nest største eier i det nye selskapet. Sammen skal man sørge for at Vipps leverer de enkleste og mest nyskapende betalingstjenestene til norske privatpersoner og bedrifter. mCASH hadde posisjonert seg som en god nr. 2 betalingsløsning med over 10.000 utsalgssteder og 530.000 brukere. Alle kunder av mCASH løsningen blir ivaretatt inn i ny løsning i nye VIPPS.

17. EGENKAPITALBEVIS I SPAREBANK 1 BV

Lovbestemmelsene for Egenkapitalbevis trekker opp rammer som i store trekk ligner de som gjelder for aksjer i forretningsbanker.

Lover og forskrifter

Egenkapitalbevisene var frem til 01.01.2016 regulert gjennom finansieringsvirksomhetsloven kap. 2b, 2c og 2d. Fra nevnte dato er finansieringsvirksomhetsloven erstattet av finansforetaksloven, med tilsvarende regler i kapittel 10. Egenkapitalbevis er fritt omsettelige verdipapirer og kan opptas til notering på Oslo Børs. Børsnoterte Egenkapitalbevis pliktes registrert i Verdipapirsentralen (VPS). Egenkapitalbeviserne velger 38 % av representantene til bankens generalforsamling.

Årlig utbytte av Egenkapitalbevis kan utdeles av årsoverskuddet i henhold til selskapsregnskapet for siste regnskapsår. Utbyttets størrelse foreslås av bankens styre og vedtas av generalforsamlingen.

Dagens skatteregler innebærer at utbyttebetaling blir beskattet. Grunnlaget for beskatningen er utbyttet i prosent fratrukket en fast prosent, det såkalte skjermingsfradraget.

Egenkapitalbeviset som egenkapitalinstrument

Egenkapitalbevis er et egenkapitalinstrument som sparebanker bruker for å skaffe seg egenkapital. Det har store likheter med aksjer. Forskjellen knytter seg først og fremst til eiendomsretten til egenkapitalen og til innflytelsen i de styrende organer. Avkastningen av Egenkapitalbevis er todelt, et årlig kontantutbytte og kursutviklingen på Egenkapitalbeviset. Eierandelskapitalen er sikret ved eventuelle tap i banken ved at den har prioritet foran sparebankens fond.

Resultat pr Egenkapitalbevis for 2016 ble kr 3,73. Basert på bankens utbyttepolitikk foreslår styret å utbetale et utbytte på kr 1,87 pr Egenkapitalbevis for 2015. Utjevningsfondet blir godskrevet med kr 1,86 pr Egenkapitalbevis.

Utbytte og investopolitikk

Styret har vedtatt følgende utbyttepolitikk for bankens Egenkapitalbeviskapital:

«Det enkelte års overskudd vil fordeles forholdsmessig mellom eierandelskapitalen og grunnfondskapitalen, i samsvar med deres relative andel av bankens egenkapital.

Banken har en målsetting om at inntil 50 % av egenkapitalbeviser andel av det enkelte års resultat utbetales som kontantutbytte. I tillegg vil banken ha en løpende vurdering av nivå på gaveutdeling til allmennyttige formål. Følgende momenter vil vektlegges ved fastsettelse av nivå på samlet årlig utdeling fra banken (kontantutbytte til eiere av egenkapitalbevis og gavemidler til allmennyttige formål):

- Bankens soliditet
- Resultatutvikling
- Prising av bankens egenkapitalbevis
- Langsiktig ønske om en konstant eierbrøk»

Finanskalender for 2017

- Ex- utbytte dato: 31. mars
- 1. kvartal 11. mai
- 2. kvartal 14. august
- 3. kvartal 9. november

Eierforhold

Ved utgangen av 2016 var det registrert 1.927 eiere av Egenkapitalbevis. De 10 største Egenkapitalbeviserne er:

Navn	Antall	%
Merrill Lynch Prof.	890.254	4,16
Pareto AS	841.991	3,93
Verdipapirfondet Eika	772.092	3,60
MP Pensjon	715.580	3,34
Jag Holding AS	706.606	3,30
Danske Bank AS Op. Sec.	578.841	2,70
Bess Jahres Stiftelse	417.312	1,95
Haugland Kraft Pensjonkasse	400.000	1,87
Sole Invest AS	361.341	1,69
Catilina Invest AS	357.349	1,67

Informasjon til markedet

En oversiktlig, lett forståelig og rettidig informasjon underbygger tillitsforholdet mellom eiere, styret og ledelsen og sørger for at bankens interessegrupper har en løpende mulighet til å vurdere og forholde seg til banken samtidig. Bankens informasjonspolitikk legger derfor vekt på en utstrakt dialog med bankens ulike interessegrupper der åpenhet, forutsigbarhet og gjennomsiktighet settes i fokus. Banken legger videre vekt på at korrekt, relevant og tidsriktig informasjon om bankens utvikling og resultater skal skape tillit overfor investormarkedet. Informasjon til markedet formidles gjennom kvartalsvise delårsrapporter og halvårslige investorpresentasjoner. Alle kvartalsrapporter, pressemeldinger og presentasjoner finnes på www.s1bv.no

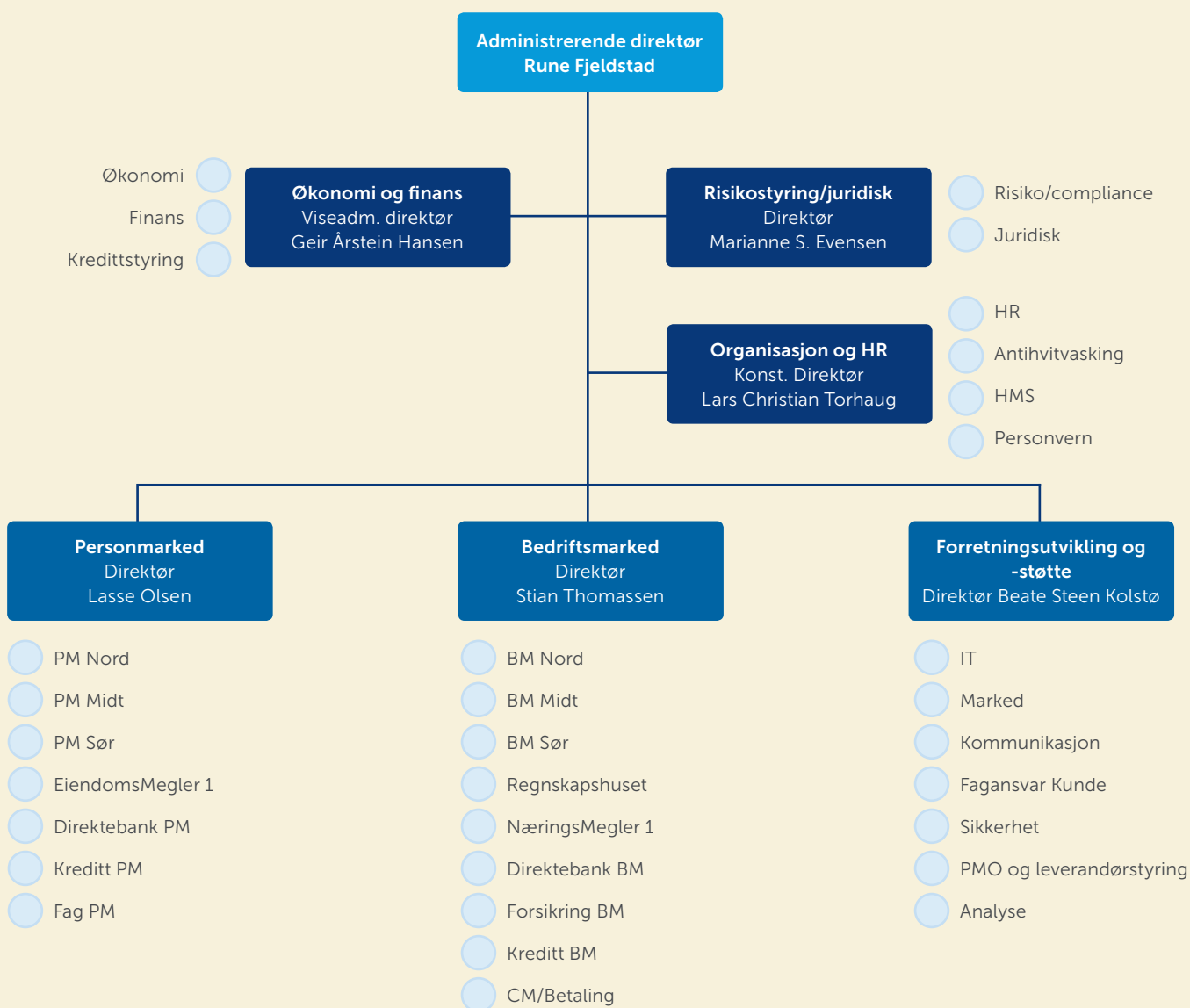
Børsnotering

SpareBank 1 BV Egenkapitalbevis er notert på Oslo Børs under tickerkode SBVG. Egenkapitalbevis fra emisjonen til ansatte og styremedlemmer desember 2015 er ikke børsnotert pr 31.12.2016. Egenkapital-bevisene fra denne emisjonen er ikke omsettelige før 21.12.2017 og vil fra denne datoen bli konvertert til ISIN NO 001 6000207 og børsnotert.

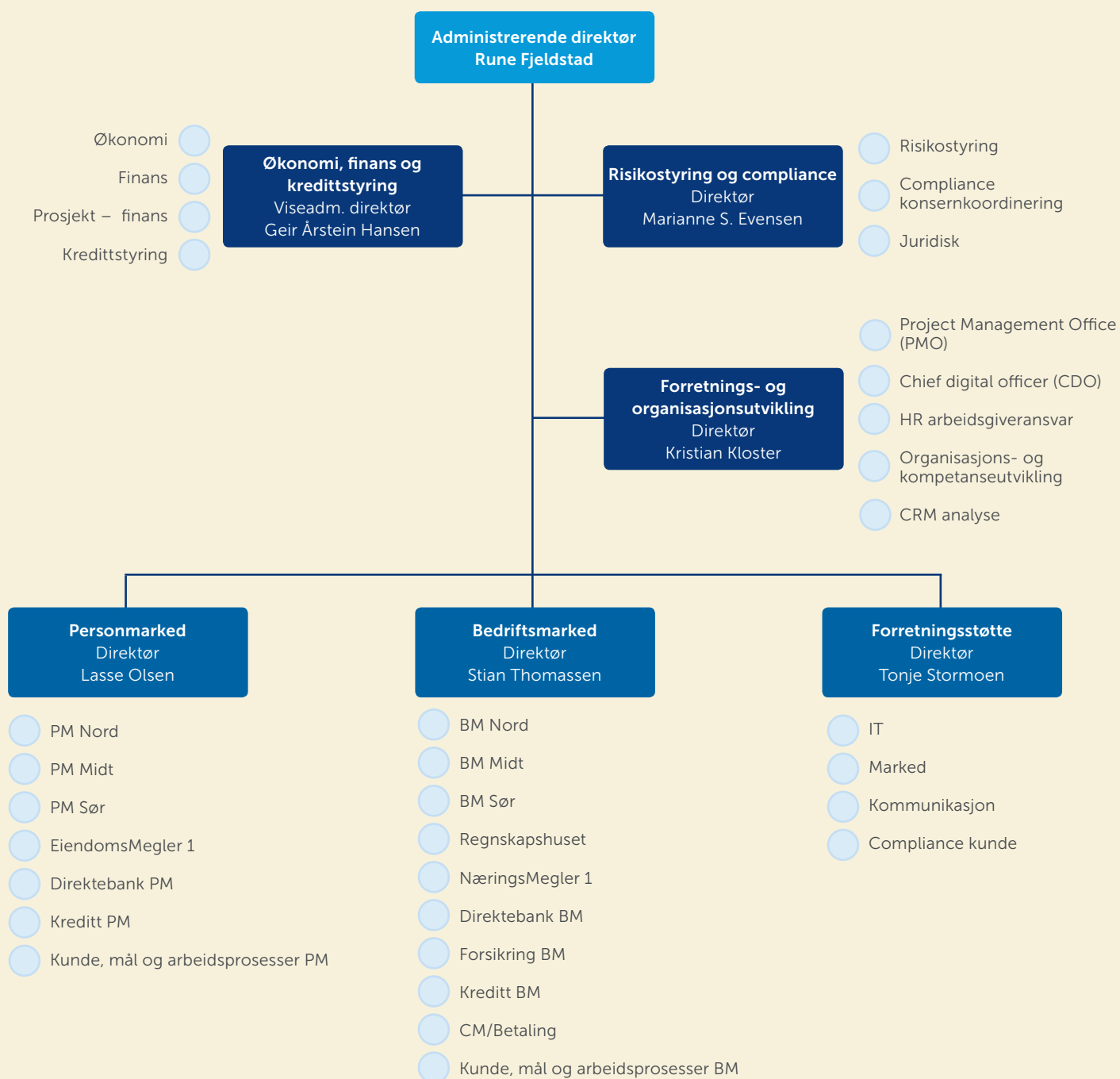
En nærmere spesifisering av Egenkapitalbevis er gitt i egen note.

18. ORGANISASJONSSTRUKTUR KONSERN

Per 31.12.2016

Per 09.01.2017

19. PRESENTASJON AV STYRET

Øyvind Birkeland – styreleder

Født 1955. Bor i Larvik. Er utdannet siviløkonom. Han har bred erfaring fra bankvirksomhet og ledelse gjennom nesten 30 år, og har vært leder i blant andre Sparebanken Vestfold, Gjensidige NOR og DnB. Han har solid kompetanse både innen strategi, strukturell endring, finansiering og organisasjonsutvikling.

Heine Wang – nestleder

Født 1963. Bor på Nøtterøy. Er utdannet jurist. Han har innehatt ulike styreverv inkludert tidligere president i NHO. Han er konsernsjef i Nokas, en virksomhet han har vært med å bygge opp, som i dag har en omsetning på ca 5 milliarder og 9000 ansatte i seks land. Han har vært styremedlem i SpareBank 1 Nøtterøy-Tønsberg fra 2015 og nestleder fra 2016 og frem til fusjonen med SpareBank 1 BV.

Kristin Sjøia Barkost – styremedlem

Født 1954. Bor i Kongsberg. Utdannet bedriftsøkonom. Har siden 1979 hatt sentrale roller innenfor økonomi, regnskap og administrasjon i flere selskaper tilknyttet Kongsberg Gruppen, og vært direktør konsernregnskap i Kongsberg Gruppen ASA. I dag er hun Manager HMS i samme selskap. Hun var styremedlem i Sandsvær Sparebank fra april 2008 frem til fusjon samme år, og har vært styremedlem i SpareBank 1 BV fra november 2008.

Gisle Dahn – styremedlem

Født 1959. Bor i Sandefjord. Utdannet siviløkonom, og sivilingeniør i petroleumsteknologi. Han har innehatt flere lederstillinger, blant annet daglig leder i A/S Thor Dahl og Rådmann i Sandefjord kommune fra 2003–2017. Han var styreleder i SpareBank 1 BV i 2016 frem til i fusjonen med SpareBank 1 Nøtterøy-Tønsberg.

Janne Sølvi Weseth – styremedlem

Født 1979. Bor i Kongsberg. Utdannet diplomøkonom med spesialisering i regnskap, skatt og avgift. I tillegg har hun utdanning i styrekompetanse fra BI. Hun har tidligere vært finansdirektør i Global Geo Services ASA, og er i dag økonomisjef i Kongsberg Defence Systems, div. Aerostructure. Styremedlem i SpareBank 1 BV fra 2016.

Hanne Myhre Gravdal – styremedlem ansattes representant

Født 1964. Bor i Sylling. Er utdannet diplomøkonom, og utdanning i styrekompetanse fra BI. Hun har jobbet innen bankbransjen hos flere aktører siden 1984, blant annet som filialleder i Sparebanken Øst. Hun har vært ansatt i SpareBank 1 BV siden 2004, og jobber som senior plasseringsrådgiver i privatmarkedet. Styremedlem i SpareBank 1 BV fra 2011.

Geir Arne Vestre – styremedlem ansattes representant

Født 1964. Bor på Nøtterøy. Er utdannet diplomøkonom. Han har jobbet i SpareBank 1 Nøtterøy-Tønsberg siden 1989. Han har bred erfaring fra de fleste kunderettede avdelinger, og jobber i dag i bedriftsmarkedet som fagrådgiver i BM kreditt. Han har vært styremedlem i SpareBank 1 Nøtterøy-Tønsberg siden 2008.

20. GENERALFORSAMLING OG REVISJON

Generalforsamling

Leder: Lars Ole Bjørnsrud

Nestleder: Tom Mello

Kundevalgte representanter:

Lars Ole Bjørnsrud

Bjørn Hoffstad

Knut Holter

Thale Knudsen

Tom Mello

Kjell E. Nilsen

Kristin Storhaug

Ingebjørd Tollnes

Inger Joh. Tøset

Egenkapitalbevisereres representanter:

Vigdis Askjem

Petter Bjærtnes

Torben Hedegart

Bjørn R. Hellevammen

Iver A. Juel

Åsmund Skår

Thor Strand

Ole Vinje

Grete E. Øvrum

Ansattes representanter:

Inger Kristin Eide

Thomas Engen

Henning Pedersen

Stine Skinlo

Tom Sørensen

Fredrik Thorsen

Revisjon

KPMG AS

v/statsaut. revisor Svein Arthur Lyngroth

KONGSBERG · MJØNDALEN · DRAMMEN · HORTEN · TØNSBERG · SANDEFJORD · LARVIK